

Caput .I.

Sacrilegij dolor belli Parthici principium.

Antiochus hebraeorum ritus negligit.

Matathias sacerdos a sacrolegio temperat.

Matathias belli sabbato adorandi autor fuit.

Judas Machabaeus Matathiae patri successit.

Post Iudam Ionathas.

Post Ionatham Symon.

Symon cum duobus filiis in conuiuium Ptolemæi, neci traditur.

Post Symonem Ionathas qui & Iohanna.

Ptolemæus Ionatham matrem germanosque uiuos in muris precipitandos locat.

Bello Parthico, quod inter Machabæos duces, gētemque Medorum diuturnum ac frequens uariarumque uictoria fuit, incentiuum principium dedit sacrilegij dolor, quia rex Antiochus cui nomen illustris, Antiochi regis filius, ubi Aegyptum quoque suo imperio adiunxit, in superbiam elatus, quod ei incerta bellorum prospera uissent, ritus Hebraeorum negligi, ministeria quoque eorum profanari iusserat, idque postularibus plerisque Iudaeorum, statuere ausus. Quod factum Matathias sacerdos perpeti nequiuit, nec solum ipse temperauit a sacrilegio, regali quoque edicto non obtemperauit, uerum etiam immolantem simulacris hostias de popularibus suis nactus, gladio transuerberauit. Et congregata manu, atque Asidæis in societatem ascitis, ipse cum filiis suis temerates usum patriam, & iustitias legis, alios necauit, pluresque expulit, bellique sabbato adorandi autor fuit, ne simili arte ipsi quoque deciperentur, sicut iam plerique eorum, dum sabbato bellum suscipere detrectant, irruentibus in sese hostibus, multi occubuerunt. Potentiam prosperi actus dederunt, & perseverandi in uiro usque ad extremum uitae studium defensionis, & pietatis uigor. Sed cum sibi supremum diem adesse intelligeret, uocatis ciuibus atque assistentibus liberis, hortatus est ut tuerentur patriam templique religionem, ducemque his Iudam Machabæum curam atque sollicitudinis suae successorē reliquit: Qui bello strenuus, consilio bonus, ac praeter ceteris fide promptus, quae frequenter innumeras hostium copias parua manu fuderit, prosequi non est praesentis negotii. Quod tamen breui colligere datur: saepe prosperis usus successibus, excitauit in se magnam hostium multitudinem, qua circumfusis undique dum cedere pudoris existimat, refugientibus focis in praelium ruit. Caesisque quos aduersus ierat, a latere circumuentus, sed tamen ultus propriam mortem, occiditur. Huic successit Ionathas non minus uirtutis similitudine par, quam naturae germanitate: Qui post multa in bellicis rebus opera, in rebus sacris officia, quae circa templi purificationem spectata ac probata sunt, praetentata per dolorem amicitiae, fide intra urbem hostium clausus, nec longo post interuallo necatus est. Iohannes etiam senior natu frater, & Eleazar iunior ceteris pro religione mortem non recusarunt. Post hos rei summam Simon recepit, ad quam non rudis, sed iam probatus fraternae societatis triumphis appropinquauit. Utinam & ipse tam perspicax ad fraudes cauendas, quam manu ualidus, bellandique artibus satis spectatus. Etenim cum uirtutis ope Romanorum ducibus regibusque gentium amicitiam foederauisset, Ptolemæi dolo generi sui rogatus ad conuiuium, inter menses & pocula cum duobus filiis qui aderant circumuentus, atque exutus armis impiae neci traditus. Sanè praue nit insidias Iohannes ortus ex Simone, cui nomen Hircanus, & properauit ad uicinam urbis moenia, ubi a populo propter egregiam patris merita, odio quoque hostilis sceleris expectabatur. Vix denique urbem ingressus est & iam Ptolemæus aderat. Sed cum per aliam portam ingredi uellet, repulsus multitudini cedendum existimauit. Assumpsit ilico Ionathas paterni sacerdotii munus, & ad cultum regum diuinarum profectus, statim pietatis obsequia curaque seruandae necessitudinis exequabatur, matremque cupiens fratresque periculo auferre. Congressu quoque superior factus, iustae passionis affectu superabat, quo minus castro potiret, in quo clausi attinebantur. Nam Ptolemæus ubi se urgeri uidebat, matrem eius atque germanos in muris locabat precipitandos ilico, nisi Ionathas bello quod inferebat, desisteret. Vincebat iuuenis pietatis metu, qui uicebat fortitudinis assumptionem, & iracundiam excitatam in hostem reuocabat suorum misericordia. Mater tamen parata ad tormenta, tendebat manus obsecrans non salutis auxilium, sed ultionis solatium. Verebatur enim ne filius plus matri metueret, quam paternae uindictae impenderet. Sibi mortem illa loco immortalitatis fututam quam maritus uindicaret, & gener impius pro sce-

Antiochus qui nomen illustris, Antiochi regis filius, ubi Aegyptum quoque suo imperio adiunxit, in superbiam elatus, quod ei incerta bellorum prospera uissent, ritus Hebraeorum negligi, ministeria quoque eorum profanari iusserat, idque postularibus plerisque Iudaeorum, statuere ausus. Quod factum Matathias sacerdos perpeti nequiuit, nec solum ipse temperauit a sacrilegio, regali quoque edicto non obtemperauit, uerum etiam immolantem simulacris hostias de popularibus suis nactus, gladio transuerberauit. Et congregata manu, atque Asidæis in societatem ascitis, ipse cum filiis suis temerates usum patriam, & iustitias legis, alios necauit, pluresque expulit, bellique sabbato adorandi autor fuit, ne simili arte ipsi quoque deciperentur, sicut iam plerique eorum, dum sabbato bellum suscipere detrectant, irruentibus in sese hostibus, multi occubuerunt. Potentiam prosperi actus dederunt, & perseverandi in uiro usque ad extremum uitae studium defensionis, & pietatis uigor. Sed cum sibi supremum diem adesse intelligeret, uocatis ciuibus atque assistentibus liberis, hortatus est ut tuerentur patriam templique religionem, ducemque his Iudam Machabæum curam atque sollicitudinis suae successorē reliquit: Qui bello strenuus, consilio bonus, ac praeter ceteris fide promptus, quae frequenter innumeras hostium copias parua manu fuderit, prosequi non est praesentis negotii. Quod tamen breui colligere datur: saepe prosperis usus successibus, excitauit in se magnam hostium multitudinem, qua circumfusis undique dum cedere pudoris existimat, refugientibus focis in praelium ruit. Caesisque quos aduersus ierat, a latere circumuentus, sed tamen ultus propriam mortem, occiditur. Huic successit Ionathas non minus uirtutis similitudine par, quam naturae germanitate: Qui post multa in bellicis rebus opera, in rebus sacris officia, quae circa templi purificationem spectata ac probata sunt, praetentata per dolorem amicitiae, fide intra urbem hostium clausus, nec longo post interuallo necatus est. Iohannes etiam senior natu frater, & Eleazar iunior ceteris pro religione mortem non recusarunt. Post hos rei summam Simon recepit, ad quam non rudis, sed iam probatus fraternae societatis triumphis appropinquauit. Utinam & ipse tam perspicax ad fraudes cauendas, quam manu ualidus, bellandique artibus satis spectatus. Etenim cum uirtutis ope Romanorum ducibus regibusque gentium amicitiam foederauisset, Ptolemæi dolo generi sui rogatus ad conuiuium, inter menses & pocula cum duobus filiis qui aderant circumuentus, atque exutus armis impiae neci traditus. Sanè praue nit insidias Iohannes ortus ex Simone, cui nomen Hircanus, & properauit ad uicinam urbis moenia, ubi a populo propter egregiam patris merita, odio quoque hostilis sceleris expectabatur. Vix denique urbem ingressus est & iam Ptolemæus aderat. Sed cum per aliam portam ingredi uellet, repulsus multitudini cedendum existimauit. Assumpsit ilico Ionathas paterni sacerdotii munus, & ad cultum regum diuinarum profectus, statim pietatis obsequia curaque seruandae necessitudinis exequabatur, matremque cupiens fratresque periculo auferre. Congressu quoque superior factus, iustae passionis affectu superabat, quo minus castro potiret, in quo clausi attinebantur. Nam Ptolemæus ubi se urgeri uidebat, matrem eius atque germanos in muris locabat precipitandos ilico, nisi Ionathas bello quod inferebat, desisteret. Vincebat iuuenis pietatis metu, qui uicebat fortitudinis assumptionem, & iracundiam excitatam in hostem reuocabat suorum misericordia. Mater tamen parata ad tormenta, tendebat manus obsecrans non salutis auxilium, sed ultionis solatium. Verebatur enim ne filius plus matri metueret, quam paternae uindictae impenderet. Sibi mortem illa loco immortalitatis fututam quam maritus uindicaret, & gener impius pro sce-

fere immani poenam exolueret. Sed iuuenis plus intra seipsum quam in hostem praeliabat. Nam quotiens patrem cogitabat accendebat. Rursum cum matrem uerberari atque ad necem aptari uideret, mollebat: reuocabat impetum, referebat gradum, quia retrahebat passio iter obsidionis moras, feriatu ex lege superuenit annus qui erat septimus. Cessit pietas religioni, soluta obsidio est: sed eo magis Ptolemæi excitata immanitas, ut quorum obiectu poenam euaserat, eos iugulari iuberet, qui continuo se ultioni exemit, ad Zenonem, cui nomen Cotilæ Philadelphie regem confugiens, ut eius opem sese tueretur. Nec Antiochus quieuit, qui Simonem patri Ionathæ ludibrio suos fuisse exercitus indignabatur: Cupiensque adhuc assurgentes Ionathæ primitias extinguere, cum magna ueniens manu Hierosolymam, Hyrcanum obsedit. Repulit Hyrcanus auro, quem ferro nequibat, referatque (ut Iosephus auctor est) Dauid sepulchro, tria milia auri talenta erudit: Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho, ut obsidionem relinqueret, et pretio emprus abiret. Atque ut facti inuidiam leuaret, ferre ea pecunia Hyrcanus instituisse primus xenodochia, quibus aduentum suscipere pauperum peregrinorum. Aucupatus etiam Antiochi necessitatem, qua Medis bellum inferebat, ultus dispendium est: Plurimasque urbes Syriae sibi adiunxit: Samariam quoque ubi postea Sebastia condita est, circumdedit munitio- nibus, cuius expugnationem Aristobulo & Antigono filiis suis mandauit. Quorum obsidio lenta usque ad diram famem, & tetra alimenta humanorum cadauerum clausos coegit. Qua impulsu necessitate, opem ab Antiocho (cui nomen Aspondius) petendam arbitrati, ferentem adiumenta erumnæ societati implicauerunt. Victus enim a fratribus praelio, fuga se se eripuit neci. Samaritani autem repetita obsidione, captaque & euersa urbe seruitio danti. Quo rebus secundarum processu excitati Aristobulus atque Antigonus impetum non refrigerabant, sed adiungere sibi finitimos bello coactos haudquaquam dissimulandum arbitrabantur, donec inuidia oborta, bellum immane exarsit, conspirantibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quae tamen uicta, profundam in reliquum tranquillitatem Iohanni exhibuit, & sibi otium. Hyrcanus trigesimo & primo anno longa quietis gratia functus, diem clausit extremum quinque liberis superstitibus, quod a plerisque beatitudini datur: moderator egregius & pulchre sobrius, qui nihil unquam uel fortitudini fauentibus dereliquit, in quo actus eius obfuscare: uxori summæ rei commisit negocia, ipsam consultus ratus, rebus publicis moderaturam, filios præscientia quadam animi tenens non diuturnos fore, nec eum sefellit opinio.

Caput .II.

Siquidem Aristobulus, cui inter fratres ætas prouectior, mens promptior, principatum sacerdotii ad regni potentiam uertit, et diadema primus imponere sibi usurpauit: post quadringentos septuaginta quinque annos triumque curricula mensium, ex quo de Babylone remeans Israel seruitio exutus, in suam terram sese recepit. Superbe itaque nec partem ponere ceteris contentus fratribus, solum Antigoni honoris specie, quem uidebat diligere, mulcebat: Matrem, quia potestatis exortem, & iudicio uiri fraudatam se expostulauerat, alligauit uinculis, & usque eo processit immanitatis, paricidalis spiritu ferox, ut & ipsam & fratres suos simili modo uinctos arcta custodia detineret, quo prope usque ad mortem suprema fame compellerent, nisi maturius Aristobulus scelesti paricidii merita soluisset: ac primum in ipsum Antigonom ferus animus exasperatus, & de amore in odia conuersus, ut eum ante omnes necaret, quem solum sibi consortem imperii pollicebat, adeo apud improbos affectus uilis, ut cito prauis suggestiōibus extorqueat.

Caput .III.

Dignum igitur ut crudelitatis eius seriem non prætereamus, quo iudicium Iohannis etiam post mortem probet, qui summam publicæ rei seniori committendam filio haudquaquam existimauit, quem tanto declinatus furore a pietatis lege & norma iustitiæ præuidebat. Haud scio morumne eius contuitu, an insita gratia sacerdotum principibus, ut his aliqua quæ futura erant, etiam minus dignis infunderent. Facinus miserabile fuisse, qui fratribus inuidere amore naturæ, inde mali prima oborta est labe, inuidiæ cōmentā consecuta huiusmodi sunt,

Caput .III.

Antiochus
Hyrcanū ob
sedit.

Iohānes qui
et Hyrcanus
sepulchrum
Dauid distri
pit.

Hyrcanus
primus xeno-
dochia insti-
tuit.

Aristobulus
sibi primus di-
adema impo-
nere usurpa-
uit.

Aristobulus
matrem fratresque
uinctos arcta
detinet custo-
dia.

Apud impro-
bos uilis affe-
ctus est citoque
extorquetur.

Iohānes sum-
mā Reip. se-
niori filio com-
mittendam esse
noluit.

Scelus est odii
se fratrem

Composuerunt primo alia, quibus fidem Aristobulus non detulit, & obrectationem molliuit charitatis gratia, inuidia tribuens dilationis amaritudinem. Ideo falsa ueris admiscuere: ut ex his quae ad speciem ueri assumpserant, renitentem circumuenirent.

Caput .V.

Scenophegia quae sint.

Scenophegia ludaeorum interim in terris ex lege celebrabant, dies uidelicet festus & plenus reuerentiae quo sacrificium solene deferebatur. Eo die clarus militiae gestis Antigonus domum reuertit, & accidit ut fratrem adueniens inaequalem offenderet, ilico ad templum, quid enim praeferebat religioni, ut erat succinctus ornatu bellico & circumfusus comitatu pari, tendit: multus ibi pro fratris salute domini precator, & inde ad fratrem sedulus properat. Hinc calumnia componitur ex acerbo felle, & acerbore paratur exitu.

Caput .VI.

Antigonus apud Aristobulum fratrem falso defertur.

Hypogeum subterraneum.

Baris, Antonia.

Turris Stratonis. Judas essenus futura annuntiasse fertur.

Antigonus occiditur. Judas Antigoni mortem praenuntiat.

Aristobulus ob fratricidium in morbum incidit.

Aristobulus sanguinem uomit.

Continuo enim regem adeunt improbissimi homines & inuidiam excitant, quod pompam armatorum celebratiorem, quam priuatis mos est direxerit, ostentui uulgo futuram, ne quis conatibus eius obuiare auderet. Tanto apparatu non aliud nisi necem regis, ut usurpandi imperii potentiam affectatam. Haud difficile ager animus in ualido festus corpore impulsus est, ut credibile duceret quod pro uero assereret: maxime cum dies sacratus religioni, mendacii suspitionem excluderet, pompa excitaret inuidiam, infirmitas metum adderet, armatorumque cohors fidem patrum sceleris impleret. Itaque prius quam sibi probaretur tentamentum aliquod flagitii paricidalis, stipatores suos cum armis iuuet in hypogeo locari obscuro, qui aduenientem Antigonum dolo necarent, nec expectarent imperium regis, sed ipsi extinguerent. Sanè mandato per nuntios praemisso ut inermis ueniret, eius iudicii qualitatem nupta Aristobulo in aduersum mutauit, ut per illos coniuratos sibi insinuare faceret, Antigono fratrem eius delectatum esse, armorum de core quibus proxime accinctus affuerat, sed praegritudine intentius non considerasse: nunc petere omnem illum ornatum bellicum, quem sibi composuit ad fratrem deferat, gratum hoc regi futurum si armatus adesset. Antigonus dolum non prauidit, dicto paruit eo studiosius, quo magis placere regi pariter & fratri desiderabat, decubebat Aristobulus in castro cui nomen primo Baris, postea Antonia fuit uidelicet ab Antonio triumpho, donata appellatione cum urbis dignitate. Eo postquam Antigonus appropinquauit, atque accessit ad illum obscurum transitum, conspicientes armatum uenisse, regii stipatores adorsu repente iuuenem praeepto satisfaciunt, atque imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis turris appellabatur, quo deceptum uocabulo Iudam, qui erat Essenus genere, opinio est frequens: quem siue probitate uitae suae, siue mystica obseruatione, saepe quae futura erat an nuntiasse historia uetus prodidit.

Caput .VII.

Is, ut accepimus, cum uidisset Antigonum praetereuntem ut fratrem reuideret, dicit ad eos, qui numero discipulorum eius annectabantur: papa nunc mihi bonum est mori, quando mihi mortua ueritas est, uiuit Antigonus quem necesse est hodie interfici, locus autem eius neci decretus Stratonis turris, qui sexcentis hinc stadiis abest hora iam dici quarta. Tempore itaque exclusi praedestinatae mortis fides, haec ubi dixit, intentius ipse secum conferre coepit quomodo eum sefellisset opinio. Nec multo post indicium deferentem interfecit esse Antigonum in hypogeo ad Stratonis turrem, qui locus simili uocabulo aequae ut ille qui erat in maritimis Caesareae nuncupari solebat. Quo facinore patrato Aristobulus secum ipse reputans quid sceleris admiserit, in morbum ipse incidit. Erat in oculis paricidium, perturbatio in animo, nec alibi ullum interuallum dissimulationis dabat. Defigebatur in imis uisceribus dolor, inuidia in miserationem uersa est: quod innocentem peremisset contra ius germanitatis, tanti sceleris immanitas mentem exulcerabat: non somnus oculis, non quies animo dabatur. Serpebat caeco uulnus dolore, coquebatur agra praecordia, ac durae sollicitudines sauciabant inualidos artus, & crebro gemitu pulsabant alta nimis suspiria.

Caput .VII.

Itaque immoderata maeritudine eo prorupit morbi uis, ut euulsis uisceribus sanguinem uomitu oris reiceret: quem puer aulicus regis uisibus praebens ministerium foras extulit, atque imprudens facti quod casu potius quam industria gerebatur, ad eum locum peruenit, in quo Antigonus fuerat extinctus, illic supra rorantes adhuc fraterni sanguis

de macula petuloris
o quod potuit qua
sequi aduenit. Son
nuntiasse. C
inuenit in gemific
oculis ta imp
digno conueni
aduenit detin
contorq
quod transigan
mal caro nox
nam exaturat.
impia ac uita e

Oluit ilico
drum, cui
septus est, f
qui supererat ex
gocio: continuo
to aduersus Lathy
in defuit. Cui t
olere, ut mortem
pi eius partes int
eius possessio
occupauit. x. mili
tura adhuc de ho
negit. Hos bell
bellum content
urma exciit, ac
mentia agre mar
in Arabia iter e
aditis iure uicte
ibus stupetacto.
quaq; tamen oci
Nam infiduis op
multo cameloz:
tate urbis recep
quia tanta potet
modi exeri
ludaeoz: milia, qu
trimento, qm r
is delectabat, au
ed uerbis urgeret
ad colligendam
uero ad poenitenti
Eniq; cu
sibi auxi
bus nec
certandū foret.
officiauerat. x. t
uimam occur
agmine, ub
den de ludzis ali

nis maculas, percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuitu, eo quod profunda quadam dispositione domini libatus perempto scelestissimi paricidae sanguis uideretur. Sono excitus causam quaesivit cum silere, elicuit studio quaerendi & metu indignationis. Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis, & quantum erat in eo uirtutis ingemiscens, haud inquit rependit meritis meis congrua uicissitudo. Neque enim dei oculum tam impii machinator sceleris praeterire poteram. Matura flagitii ultio subest, & iam digno conuenior paricidii mei pretio. Vale corpus quousque animam fratri matrisque condemnatam detines? Quid per partes eis libo meum sanguinem? in me omnis (si qua est pietas) contorqueat manus spiculum, ac me omnes filii germanique ultores pietatis gladio transigant. Maestae hostia paricidalis atque immolet uiolatae necessitudini, totum simul caro noxia sanguine euomat. Non uisceribus meorum cruciatibus & lenta tabelle monium exaturet, quod me in tam nefarios ausus saui facinoris impedit. His dictis finem impii ac uitae edidit. Vix anno functus praeter regiam, propter quam paricidium non effugerat.

Caput

.IX.

Soluit ilico mulier, atque exiit uinculis fratres defuncti, regem constituit Alexander, cui & procera aetas, & moderatio suffragari aestimabatur. Qui ut regnum adeptus est, fratrem quem aduerterat regni competitorum statim interemit. Reliquum, qui supererat ex fratribus uita ac saluti potius quam regno intentum, reseruauit, uacuum ne gociorum continuoque (ut se habet inquietudo morum) bello pacem mutauit. Congressuque habito aduersus Lathyrae Ptolemaeum, plurimos quidem hostium interfecit, sed ad Lathyrae uictoria defluxit. Cui tamen uictoriae fructum ademit Cleopatra mater, coacta in aegyptum concedere, ut mortem sibi imminente euaderet. Eius absentia aucupatus Alexander, dum regni eius partes inuadere cupit, etiam Theodorum in se conuertit, quoniam potissima quaeque de eius possessiombus sibi associauerat. Improvisum itaque impetu Theodorus regias opes occupauit. x. milia quoque iudaeorum praelio fudit, sed super plagam non fractus Alexander, plura adhuc de hostium partibus suo imperio adiunxit, captarumque urbium populos seruitio subegit. Hos bellandi successus domestica seditio interpolauit, & orta de conuiuio usque ad bellum contentio processit. Familiari peste hominum iudaeorum uiris, ut de epulari ludo sese in arma excitet, ac nisi peregrina auxilia regi praesto fuissent, seditio praualuerat. Sed aduentitia aegre manu licet compressa est, tamen octo milibus ferme Hebraeorum interceptis, in de in Arabia iter direxit, ac nonnullae eius urbes subactae: tributa quoque Moabitibus & Galaaditis iure uictoriae adscripta. Vnde regressus in Amathum, Theodoro tatis eius successibus stupefacto, uacuum defensoribus castellum inueniens, sine mora expugnauit. Non usque quaque tamen ociosus Obedas rex Arabum fuit, nec inulta diu regni sui passus dispendia. Nam insidiosis oportune locatis, omnem exercitum eius deleuit, conclusum uallis profundo & multo camelorum agmine attritus. Euasit tamen Alexander & fugiens de praelio, Hierosolymitanam urbem receptacula petiit, inuis suis quam recruduerant odia erumnarum eius occasio, quia tanta potentia metu premebantur. Nec silentio tegebat animorum discordia, aut uerbis tantummodo exercebat, praelio non uno, sed plurimis decertatum. Quibus extincta ferenda. I. Iudaeorum milia, quos Alexander interemit suis, quam hostibus perniciosior, & maiore uictoria detrimento, quam regni sui uires uincendo attriuerat. Vnde nec ipse quidem iam suis uictoriis delectabatur, auersusque a praelio arte tractabat sibi subditos, ut iam non armis premeret, sed uerbis urgeret, ac solis sermonibus offensionum genera dissolueret. Nihil tamen proficiebat ad colligendam sibi gratiam, quam fictis facinora praepoderabant, atque ipsa repentina conuersio ad poenitentiam, morumque inaequalitas saeva passis suspecta habebatur. Ca. .X.

Denique cum simulata eius placiditate se circumueniri arbitrarentur, Demetrium regem sibi auxilio futurum aduersus Alexandrum in bellum excitauerunt. Pugna in manibus nec conperendinata, quamuis uni aduersum duos exercitus numero inferiote certandum foret. Mille enim comitatus equitibus, & sex milibus peditum, quos mercede sibi associauerat. x. milia quoque iudaeorum sibi conspirantium in bellum accersens, iuxta urbem Sichimam occurrit hostibus, quibus tria milia equitum erant, & peditum xl. milia. Tetratoque utrinque agmine, ubi neque Demetrius pecunia conductos desciscere a fide uidit, neque Alexander de iudaeis aliquos, quibus se Demetrius adiunxerat, deposuisse erga se odia cognos-

Antigoni
cadauer ad
Aristobuli
fratris sagu-
ne clamore
emittit.
Exoptat si
bipsi uindictam
Aristobulus.

Alexander
Aristobulo
fratri succe-
dit.
Regnandi cu-
pido ne fra-
tribus quidem
perire nouit.
Alexander
rex constituit
Ad Lathyrae
uictoria de-
fluit.
Theodorus
decem milia iu-
daeorum pra-
elio fudit.

Octo milia
hebraeorum fer-
me interem-
pta.
Amathus.

Obedas rex
Arabum Alex-
andrum uicit.

Alexander. I.
Iudaeorum mi-
lia interemit.

Repentina con-
uersio ad poe-
nitentiam mo-
rum inaequa-
litas suspen-
da habet

Iudaei De-
metrii regem
sibi asciscunt.

Demetrius
uictor.

uit, armis decernendū existimauerūt. Superior bello Demetrius factus, plurimo tamē
suorū sanguine. Nāq̄ ab his qui è diuerso mercede cōducti uenerant egregie bellatū, ita
ut usq̄ ad mortem uirtute ac fide certauerint. Destitutū itaq̄ sese Alexander uidens cæ
sis suorū cateruis, in mōtes cōcessit. Sed præter utriusq̄ spem ad altere eorū species uicto
rie peruenit, fructus alteri, ad altere partus, quia & Demetrius nudatus est discessu He
bræorū, qui eundem ad societate rogauerant, & Alexandro ex ipsis. vi. milia sese adiun
xerant, more quodam hūani ingenii astipulantibus ad misericordiam rebus aduersis.
Cessit itaq̄ Demetrius ei quem bello uicerat, uidens illū affluētibus paulatim Hebræis
iam pugnae idoneū, sese cum paucis relictum. Cuius uictoria libertate assuetis damna
tionis metū mouebat. Redit Alexandro sæuitia cum securitate, regnūq̄ in suos, & usus
belli reformas. Quærētī ab his quidnam faciēs, animos sibi plebis cōciliaret, respōsum
est, si moreret. Vix em̄ fore cum mortuo, tam grauiā perpeffi, in gratiam reuerteretur,
ut odia aduersus defunctū deponeret. Quibus excitatus rebellandūq̄ assuetudine mul
tis necatis, reliquos coegit in urbē, cui nomen Beselele. Cuius expugnatio acerbiorē
solito pestem inuexit, tam sæuo crudelitatis p̄cessu, ut ex eo numero octingētos in me
dia ciuitate crucifigeret. Quorū in conspectu coniuges eorū filiosq̄ iugulari præcepit.

Caput .XI.

Ridicula
Alexandro a
suis respon
sio.
Misselim Io
seph. bel. lu.
li. i. ca. 5.
Alexander
octingentos
in media ci
uitate cruci
fixit.

HAec spectat accūbens in medio cōcubinae, latus inter escas & pocula, sed
magis sanguine q̄ uino inebriatus, hoc solo facto amplius populum q̄ bello de
terrui: ita, ut proxima nocte ludæorū. viii. milia ultra ludæam discederent, qui
bus fugæ finis mors Alexandri foret: tantūq̄ horror malī quietē regno attulit. Sed ubi
a domesticis feriatum præliis, exorta est ei causa inquietudinis: Antiochi aduersum Ara
bas expeditio, quam sibi terribilem & periculo futuram arbitrabat. Hic est Antiochus
qui etiā Dionysius appellat, Demetrii frater a Seleuco ultimus, cui transitum negare
cupiens Alexander intet urbē Antipatridem, & Ioppes littora, foueis ingētibus ductis
muroq̄ altissimo, turribus quoq̄ è ligno impositis: elusit operam magno suorū labore,
nullo hostis impedimento. Siquidem negotio facili repletæ foueæ turresq̄ exustæ, ipse
quoq̄ Alexander fuga sibi cōsuluī, eo tutior, quia nequaq̄ tanti existimatus, ut cum ui
ctor principis loco p̄sequi deberet. Nam secūdis partibus reseruatū, ut itineris obstru
cti iniuriā acceptam ulcisceret. Rectum autem in Arabas iter direxit, quorū rex in lo
ca prælio oportuna se cōtulerat. Deinde subito cōuerso equitatu, maxima uī ac multi
tudine effusas ac sine ordine ruentes hostiū turmas inuasere. Certatū acriter quoad An
tiochus restitit (tenitebat em̄) quāuis exercitus eius quasi more pecorū obruncaretur.
Vbi uero & ipse cecidit (nam præ cæteris sese offerre solebat periculis) auersi oēs, quorū
maxima pars incerto fugæ dispersa extinguit, reliquis in uicum, cui annana nomen, co
actis, atq̄ alimentorū inopia consumptis, uix paucissimi ex his tantæ cladi superfuere.

Caput .XII.

Aretas

HOc successu Areta etiā a Damascenis ad regnādū expetitus, ut Coeles Syriae
imperitaret quo Ptolemæū excluderet, quē maxime infestis odiis persequēbā
tur, nec ludæam immunē reliquit incursionis, de qua uictor, licet supato Alex
andro, secundū utriusq̄ tamen partis conuentū discessit ac reuertit in sua. Alexander
autem Pellam euertit & Gerofam petiit, iteꝛ de Theodori possessionibus aliquas sibi ad
iungere parans, eamq̄ sibi bello uēdicauit. Inde in Syriam p̄gressus Gaulonem & Seleu
ciam & Gamalam euertit, ultus superioris belli cōtumeliam, ipsas quoq̄ Antiochi mu
nitiones diruit. Quibus ex locis iter in ludæam cōuertit, ac præter spem cum gaudio to
tius gentis suscipit p̄ mirabili successu reꝛ gestarū: ubi parta bellandi quies exordiū tri
buit ægritudinis, atq̄ aliquantulū quartanis febrili uicibus affectus, leuato paulisper in
cōmodo, dum negocia repetit militaria, nec modū seruat auimo ualidior q̄ corpore, cō
minuit omnem suæ uigorē salutis, uiresq̄ absumpsit, atq̄ ita mortuus est. Viginti itaq̄
& sex annis uario reꝛ euentu, aduersum innumeros belloꝛ tumultus regnū tenuit, &
duobus liberis superstibus decessit, quos impares regni existimās gubernaculo, sum
mam rem uxoris p̄priae delegauit sollicitudini, qm̄ eam acceptiorē populo cognouit,
atq̄ hoc apud uniuersos inuenisse gratiam, q̄ etiā ipsa ab immanitate uiri semp alie

Quies in sue
ta ægritudi
ne gignit, &
post ægritu
dinē labor i
probus mor
tem.Alexander
morit, duo
bus supstibus
liberis.
Alexander
uxori Alexā
dræ regnum
reliquit.

nam hanc
cōcedo
uictor
impedimento
circa templ
peruenit
spem regna
Abobali uero
pharisei
qualitate affe
m mulierculam
negocia ipsi
eruerent mi
leos peruenit
spis, ut ma
poneret. Siquid
s coegit ingem
etiam exteris pe
suis quasi inferi
Alexandri amici
consilio octingēt
sioris autores
puebant, nō que
simodi pericula
bbalo intercessi
ora in hēteret:
tamen filio cor
suprema n
andi flagiti in c
dilapsi su
Odem ter
frequenti
cessitas o
Tigranes qui A
erat, quem mu
ceptione in terr
quā aliena a
quam occasio
cum, quos feru
occupat, eorūq̄ e
uuellet fidem
chrymis conuer
sist, cui nomen
cepta Alexandra
est, qui uiuente
p̄tia præstabat, re
sueritq̄ relicto Hy
um qui bello relic
per obfides salut
luit: Conuentū
me imperii tran
re alio fungi sim
nam affectionē

nam sese faciendam existimauerit, ut nō solum refugeret flagitiōꝝ consortia, sed etiam resistēdo eius iniquitatibus, totius in se plebis beneuolētiā circūueret. Nec impro- uida uiri sentētia fuit, nam regnandi ius mulier inoffense exercuit, sine ullo sœminci se- xus impedimento, & acquisiuit moderandi gratiam sacrae legis obseruatione. Nam dñi attentior circa templū cura exerceret, & dimissa ministeria fraudis succreuit imperii ui- gor, nec tñ affectu infracta materno regni cupido. Siquidem ex duobus liberis electus unus ad spem regnandi nō potestātē: Hyrcanus uocabulo natu senior, ingenio remissi- or, Aristobulū uero acriorē animo, expertē potestatis, emolliebat priuatū hūilitate. Af- fuerunt se pharisæi mulieri genus hominū secundū legis doctrinam exercitatū, secun- dum qualitatē affectus callidū, auidum negociōꝝ, pecuniæ appetens, qui captantes ela- tam mulierculam, secundū scientiam iuris diuini extollēdo suam fecere, ut pleraq; etiā regni negocia ipsis cōmitteret, adhiberēt quos uellent, quos uellent excluderēt, atq; au- lico exuerent ministerio. Quid plura? ita sese insinuauere, ut cōmodoꝝ omniū fructus ad eos peruenirēt: sumptus & molestiæ mulierē solam afficiebant. Nec mediocris mu- lieri spūs, ut maxima quaꝝ auderet, atq; super sœminei sexus cōditionem prælia dis- poneret. Siquidē & præstantissimam de suis manū parauit, & peregrini exercitus copi- as coegit ingentes, ut non solū domi tuta ad omnē regnandi securitatem foret, uerum etiam exteris potētibus esset formidabilis. Ea tñ reliquis præstabat omnibus, sed phari- sæis quasi inferior obtemperabat. Erat Diogenes in regno eius, qui de potentissimis Alexandri amicis familiaritati eius inhæserat, eū adorsū obrūcauere, memorātes ipsius consilio octingētos illos in medio urbis ab Alexandro cruci suffixos, in cæteros quoꝝ facinoris autores quosq; ut pergeret ultio mandatū. Necabant itaq; quos pharisæi p̄- cipiebant, nō quos societas sceleris inuoluerat. Quo metu perterriti pleriq; quibus hu- iusmodi pericula intendebant, & maxime præstatiores opibus aut dignitatibus ab Ari- stobulo intercessionē implorauere, ut matrem ab executione præcepti seuerioris ad me- liora inflecteret: ille sibi gratiam parare cupiēs, nō detrectauit. Mulier agre licet, oran- ti ramen filio concessit, ut contuitu honoꝝ quos gesserant, qui in hmōi inuidiam arcesse- bant, supremae necis sententia mitigaret, atq; eos tm̄ quos obnoxios suspectaret, & pa- trandi flagitiū incētores fuisse urbe egredi iuberet. Qui accepta uitæ securitate p̄ agros dilapsi sunt.

Caput .XIII.

Eodem tempore causa accidit, ut Damascū iuuentus dirigeretur, qm̄ Ptolemæus frequentibus incursionibus incolas memoratæ urbis terrebat, cuius negocii ne- cessitas occupauit de exercitu Alexandræ ualidam manum. Cleopatram quoꝝ Tigranes qui Armeniis imperitabat in urbe, cui nomen Ptolemæis, obsidione clau- serat, quem muneribus Alexandra mulcebat, ut a se auerteret. Quem Lucullus facta ir- ruptione in terras Armenioꝝ infectis rebus redire coegit, consultius ducentē sua tuta- ri, quā aliena adiungere. Tantis itaq; negociis intenta Alexandra, in morbū incidit. Quam occasione rapuit Aristobulus ad suas artes, & congregata manu conspirantibus secum, quos feruor naturæ ad prærupta quaꝝ audendū cupienti adiunxerat, thesauros occupat, eorūq; copiis inuitauit ad militiam uolūtarios, ac pretio cōponit, ut in omnia quæ uellet fidem præstarent, atq; infulas regis induit. Turbatus animo Hyrcanus matrē lachrymis conueniebat. At illa spirans ferocia, filios & uxorem Aristobuli in castrū re- clusit, cui nomen primo Baris, postea Antonia appellatū, de quo supra memorauimus. Cœpta Alexandræ celeri eius obitu destituunt. In hæreditatem omnē Hyrcanus suc- cessit, qui uiuente adhuc matre dignitatē induerat sacerdotii. Aristobulus uirtute & sa- piētia præstabat, res usq; ad contentionē atq; in congressionē deducta: ubi consertum, pleriq; relicto Hyrcano, illum altero bello meliorem secuti. Hyrcanus comitantibus se- cum qui bello reliqui fuerant, confugit in Antoniam, repertisq; filiis & uxore Aristobu- li, per obsides salutem inuenit, quia ne quid asperē in suos fieret, Aristobulus pacto con- suluit: Conuentū fratrum hmōi fuit, ut regno Hyrcanus cederet, atq; ad Aristobulū ius omne imperii transfiret, nec tamen Hyrcanū inhonoꝝ relinqueret, sed regni exortē ho- nore alio fungi sineret, quem ipse impartiuisset. Transactio hmōi etiam religione tēpli sacratam assensionē utriusq; tenuit uoluntariam, inde cum gratia discessum est, ac se in

Mulier mo-
lestā, max-
& prouida,
nōnūq; opti-
me regit, nō
tam armis q̄
religione.

Hyrcan⁹ ad
regnādi spē
eligitur.

Pharisæi q̄
les sint.

Diogenem
pharisæi dela-
tum occide-
runt.

Aristobulus
p̄ facinoro-
sis ad matrē
intercedit.

Consultus
est sua tutari
q̄ aliena ad-
iungere.

Hyrcan⁹ in
matris here-
ditatē succe-
dit omnem.

uicem salutantes, Aristobulus in aulam regiã sese recepit, Hyrcanus æquanimiter in domum Aristobuli concessit.

Caput .XIII.

Sed fuere, quos metus ac reꝝ mutatio incesserat, qui se studuisse aduersus Aristobulũ recordarent, & præ cæteris Antipater, is erat Idumæus genere, moribus apud suos clarus, nõ tenuis pecuniã, & ideo præualidæ potentia, arte mira factus ad contemnendam pecuniã ppter conciliandam gratiam. Qui Hyrcanum consiliis suis perterritũ, quod nullam salutis suæ spem tutam haberet: q̄ imperio decessisset, nisi transfugio sibi consuleret, ubi ad suas artes inclinauit, insinuat Aretæ regis fouendum auxilio uig, qui circũuētus foret ut regno cederet, decoꝝ hoc fore regi si arbiter fieret imperiũ restituēdi, multoq; pulchrius si circũscripto, cui primitiua regni cõpeteret, dolo sublata reformari iuberet, illum uersutũ & callidũ, & ideo suspectum uicinis: hũc mitem & quietũ qui pro summo beneficio acciperet, quicquid sibi ab externo tribueret, cui frater etiam regnandi ius ademisset. Præparatam itaq; Aretæ regis gratiã Hyrcano annũciãns fugiendi spem detulit, & uiam demonstrauit, ut secũ peteret Petrã in finibus Arabia sitam, quo in loco regem adirent, qui precibus Antipatri donisq; inflexus, plurimam bellatoꝝ manũ Hyrcano adiunxit: ut regno restitueret. Erant fere peditum equitũq; quinquaginta milia, a quibus prima pulsus congressione Aristobulus Hierosolymam confugit, ibiq; intutus aduersus tantam hostiũ multitudinem, quæ clausum expugnauisset, nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione, quod aduersus Tigranem gerebat, soluisset obsidionẽ missus a Põpeio, cui recepti Mithridatis ultio grauis, belliq; in focerum transferendi ppositũ exarsit, qua causã Syriã in festari per Scaurũ præceperat, quũ ipse Tigranem atq; Armeniam urgeret. Scuro itaq; aduenienti Damascũ, quam Metellus et Lollius funditus euerterant, occurrere fratrũ legati, sibi quicq; Romanæ opis auxiliũ implorantes, & quãuis inferioribus eēt uiribus Aristobulus, præpõderauit tamen pecuniã oblatione. Vendit summa præliãlis certaminis talentis trecentis, & iustitia postulati pretio pensã. Qua pecunia sibi annumerata, denũciat Scaurus Hyrcano, regiq; Arabia discedere ab obsidione, aut si permaneret, scirent sibi aduersum Pompeiũ & Romanos bello certandũ. Eo terrore obsidio soluta, Aretas Philadelphiam petiit, Scaurus Damascum reuertit. Aristobulus autem uix dum idoneus ppulsando periculo manũ colligit, hostem insequit, & ad Papiationẽ (id uocabulũ loco) sex milia hostiũ, simul & fratrem Antipatri Fallionem prælio fudit, Hyrcani atq; Antipatri spes lapsa est, quibus fidutiã omnis in Arabia uiribus erat.

Caput .XV.

Sed ubi Magnus Pompeius adire Syriam cœpit, & Damascum aduenit, a Romanis, quorũ auxiliis infracti de manibus uictoriam amisere, opẽ postulant: Pompeiũq; adeunt tanquã iusti arbitrum, & minime auaræ pecuniã, allegatiõibus itaq; nõ muneribus (ut añ) niti cœpere: qm̄ integer animus aduersus corruptelam pecuniã, laqueis auaritiã non capiebatur, & gratuito odisse poterat fraterno insidiãtũ honori: & ideo his eum adorsũ querelis, quibus & Aristobulo fieret inuidia, qd̄ indignus aliena inuaserit, & Hyrcano conciliaret gratia, cui uel merito uitæ, uel ætatis suffragio regnandi ius cõpeteret: astipulãte præsertim matris autoritate, quæ & iudiciũ eligēdi habuit, & ius conferēdi. Nec Aristobulus diu absuit, quũ nihil in magno pectore quod suis artibus cõduceret, intueretur: Præsumebat tñ de Scauri redemptiõẽ, seseq; eius iactabat societate. Venit itaq; regio ornatu p̄ditus, & pp̄e maiore, q̄ solebat, stipatus ambitu, ut q̄ de iustitiã diffideret, ad quiescendi præiudiciũ excluderet, spem obediendi negaret: sed diutius tolerare Romã. consulis sublimitatem nequiuit, cui moris erat regni exortu regibus imperitate. Itaq; ubi ad urbem uentũ est, cui nomen Diopolis, aliõ cõcessit Romanæ dignitatis superciliũ, dedignatus regni timore. Qua secessiõẽ Aristobuli, est nõ mediocris datus offensionis locus, usq; adeo cõmoto cõsule, ut statim arma Romana in ludam cõuerterentur. Cõiunctis Syriã etiam plerisq; auxiliariis, quẽ ubi cõperit Aristobulus ad urbẽ Scythopolim, atq; inde Coreas appropinquare, unde erat ludæ exortu possessiõis, cõfugit in Alexandriũ castrũ munitũ admodũ, & in mõte altissimo sitũ. Quo cognito. iubet eum Põpeius descendere: at ille tanq̄ herili præcepto obedire inde

Aristobulus Hierosolymã cõfugit.

Scaurus missus a Põpeio obsidionem soluit.

Aristobulus præpõderauit oblatione pecuniã.

Magnus Pompeius Syriã adit.

Aristobulus in Alexandriũ castrum confugit.

coꝝ existimans periculū potius subeundū, q̄ obtemperandum imperio animi immodicus arbitrabat. Sed referta populis Romana castra desup spectās, simul a suis monitus, nō laceffendos quoz̄ in nomen ac potestātē totus p̄pe orbis terraz̄ cōcesserat: descendit, pluribusq̄ usus quibus regnum sibi iure delatū astruere cōtenderat, uel generis debitum necessitudine, uel exercitus iudicio qui secutus sit ualidiorē, deseruerit ignauū: uel euentu praeliū, uel pacti cōuentione ad munitionē reuertitur: rursus cum Hyrcanus cōsulem adiiisset, uocatus ad iudicium Aristobulus sese reptesentauit: Sed cum adhuc cōperendinari cognitionem uideret, in castellū regressus est. Medius em̄ inter spem & timorem putabat, qd̄ imperiis eius obediendo ad sui gratiam Pōpeium inflecteret. Sed ne ui adigeretur, iterum imperio cedere, in Alexandrium sese recipiebat. Nec prateriit Magnum regis uersutia, iubet eum discedere munitionibus: idq̄ facturū, datis ad singulos custodes munitionum literis, sese astringeret: iussis quidem paruū quā nō audebat refellere. Protinus tñ Hierosolymitanis mœnibus sese abdidit, & bellum aduersum Romanos parare cœpit. Pompeius quoq̄ fugientē insequi, urgere clausum, neq̄ parandis belli usibus tēpus ullum dare, direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius quod morte bellū finisset, urbis Hierico in finitimis suis Pōpeium tenebat, cū rei memoratæ indicia uenirent: locus p̄pe urbē, in quo balsamū gignitur, uirgultisq̄ innascitur, quæ acutis lapidibus incidunt pueri agricolarū, perq̄ eas incisiones distillat humor lachrymis pulcher rorātibus. Inde uir militiæ uetus cōpositis ordinibus, ad uesperū castra mouit, & primo diluculo Hierosolymitanis mœnibus astitit, atq̄ improuisus armatas acies infundit.

Caput .XVI.

Obstupefactus Aristobulus dispositiōis specie, uirorū robore, militum alacritate, spōte occurrit ueniam precatur, pecuniam, urbē, seq̄ offerens. Verbisq̄ in mollius suppliciter inflexis mitigauerat indignationē cōsulis: sed irrita precatione, quia effectus deerat p̄missionis: nō solum negatis pecuniis, sed etiam urbe excluso Gabinio qui oblatam petitiū uenerat, bellum icubuit. Nanq̄ Magnus adhibitis custodibus Aristobulo, urbis mœnia speculari cœpit, atq̄ explorare diligētius, quibus in locis tentaret irruptionē: sed quum & ualida murorū circūspectaret qd̄ expugnari nequissent, & templū in urbe haud inferioribus circūdatum munitionibus, ut geminū eēt ingressus periculū: & a defensoribus tēpli, & ab his qui murorū propugnacula tuerētur, hæsit animo dubius, sententiāq̄ incertus per aliquantulum tēporis, cum subito intra urbem orta seditio, uolentibus Hyrcani sociis urbe recipere Pōpeium, renitentibus Aristobuli propugnatoribus: illi portas aperire Magno, isti obserare, bellumq̄ inferre, ne regem eriperent. Sed pluribus quos terror potentia Romanæ anxerat cessere inferiores, atq̄ in templū sese recepere soluto pōte, qui transitu peruio urbē ac templū medius cōiunxerat. Receptus itaq̄ in urbē est exercitus Romanus, & suis manibus ludæi aperuere portas: nō multo post urbis ac templi expugnatoribus futuris. Completumq̄ est illud Dauidicū: Deus uenerunt gentes in hæreditatē tuam, polluerūt templū sanctū tuum. Sponte itaq̄ tradidere regalia sua, cessere aulicis: Pisoni claro inter suos uiro & militia stipendiis exercitato, id negocii cōmissum est: ut manu ualida aulam regiam cæteraq̄ urbis tuenda existimaret. Quod ab eo solícite curatū, quasi ad ea defendenda potius q̄ occupanda Romanū exercitū ductauerit. Ad templi aut̄ irruptionē, qm̄ pertinaciter resistebatur, ludæos Magnus parauit socios uidelicet Hyrcani, ut si fieri posset aliena Romani mysteria non profanarent: simul ut suis manibus ludæi fossas replerent, impio ministerio & turpi obsequio seruiert manus eorū in cophino, mentes in sacrilegio: sed nihil pficiebat cōgestio, cum reniterentur è muris Aristobuli fautores: & desup afferrēt impedimentū, irritaq̄ Pompeio fuissent exordia: nisi incurrentibus sacris religionis diebus, qbus ab omī uacare ope ludæos uetus obseruatio foret, iminere suos aggerēdis terrarū: tumulis impauisset: sola em̄ cōserēdæ manus usurpatiōe in cōsuetudinem uersa: etiā sabbato, si tñ inferatur praeliū, & salute extremū petatur periculū, decernendū sibi ferro ludæi existimant: reliqua certamina religiōi ducūt. Iam uallū excreuerat, iā machinæ admotæ, repugnabant regii muroz̄ altitudine fortiores, nec intermixti praeliis pp̄iore Magni accessu inclinabatur, Stupebat Pōpeius acres uiroz̄ animos, muri decorē ac ma-

Locus q̄ balsamū gignit

Aristobulus obstupefactus nihil nō offert, sed pauca p̄star. Gabinio a Pōpeio missus pro pecuniis expectēdis expulsum est ab Aristobulo.

Alij portas aperire, alij obserare nituntur.

Q̄pletū est uaticinium Dauidicum. Pisoni aula regia, cæteraq̄ urbis commissa sunt.

gnitudinē, & nusquam remissa officia sacerdotū in medio belli furore: tanq̄ pfunda pax
esset, nihil deerat sacrificioꝝ solennitati, inter belloꝝ iacula mortesq̄ cæsoꝝ fundebatur
sanguis hostiaꝝ. Victima altaribus imponebatur, ante aram positi feriebantur. Tertius
iam mensis anceps adhuc certamē tenebat. Primus Sylla ortus Cornelio Fauustus, & duo
centuriones: quorū unū nomen Furio, alteri Fabius erat, deiecta terra murorū, templū ir
rupere singulis sequentibus sese cateruis, & circūdantes undiq̄ tēpli interiora, quoscūq̄
repererant gladiis transfuerabant, cædebantur fugientes, repugnantes alii obtrun
cabantur. Nullus parandi modus: nec tñ ea sauitia bellantiū obsequia uatū impedita.
Nudatis gladiis imminēbat hostis, illi tñ sine ulla pturbatione soliti uicem muneris exe
quebant. Nullū intermissum ē officii genus. Quicquid ad purificationis solēnitatē, quic
qd ad cultus sacri obseruantiam spectare poterat, impletū est (Tāta erat cura ministeriū)
atq̄ utinam p̄ ueritate deuotōis & fidei fuisset: maiora quoq̄ à suis orta pericula q̄ sibi
ab Hebræis inuicē inferebantur, atq̄ intus pugna uehementior, & à seditiosis pp̄ius &
anceps periculū: à frōte externus hostis, à tergo lateribusq̄ domesticus urgebat.

Caput .XVII.

ITaq̄ cōclusi undiq̄, alii se præcipitabant, alii patriæ incendiis exurebantur. Sacer
dotes tñ usq̄ ad ultimū in suo munere pseuerabāt, hortantes se inuicē ne in poste
rioribus ponerent officii religionis, quam salutis præsidii: recte secū agi si pietati
impenderent, qđ deberet necessitati, pulcherrimūq̄ si in patriæ sinu sepeliri liceret.
Quid autem iuuaret uidere & sup̄stitem uiuere religioni? præclarū potius opus mu
neri cōmori pio. Quod si quis periculi metu deserat, sacrilegium ē: si quis impleat, sacri
ficiū & pia passiōis uictoria. Infulati itaq̄ sacerdotes inter suas hostias immolabantur, &
amicti sacerdotibus stolis inter cadauera cæsoꝝ humi iacebant. Fusa illic Iudæoꝝ .XII.
milia: Romanorū pauci extincti, plures uulnerati sunt. Nihil tñ grauius in illa miseria
ingemuerūt Iudæi, quam qđ illa abscondita añ sanctificationū mysteria relecta gētibus, ac
manifestata sunt: deniq̄ Pompeius curarū istiusmodi declinans sup̄flua, dum triumpho
potitus ambusta ambiret: sequētibz sese suorū plurimis, uidit tabernaculum scđm qđ
soli principi sacerdotū solenni accessu patebat, atq̄ intus inspexit lucernam, & mensam
& thymiamata, & tabulas testamēti: superq̄ eas Cherubin, multitudinem aromatuū dis
persam, & sacræ pecuniæ talenta duo milia, in quibus quū plurimū auri esset, integer tñ
ab omni cupiditate uel ipsa, uel si qua sacrorū uasorū inuenta sunt, intacta seruari præce
pit: & sequenti post excidiū die Teocorus iussit mundari templi interiora, & celebrare
assueta sacrificia: Hyrcano quoq̄ principatū sacerdotii dedit, prompta eius opa usus in
obsidionis necessitate: nam & si infidus suis, Romanis tñ fidelis, ut sua patria expugna
retur. Sed puto neminē dici fidelē posse, qui suis fuerit infidus. Nō pfunctorie itaq̄ in
ip̄o prælio iuuit hostes suorū, uel qđ extra murū populū multitudinē annitentē Aristo
bulo retraxit ab eius societate: ad omnia tñ quibus uel præueniendi Aristobuli, ducēdiq̄
eius autoritate, uel cōficiendo celeriter bello Pōpeius egregius imperator fuit. Præcla
rum hoc addidit ut in uictoria modum teneret: deniq̄ benignitate sibi magis, q̄ terrore
quos uicerat, associauit, autores tñ modo belli securi percussit: Tributū quoq̄ uictis impo
suit, statuit ducē, Iudææ fines determinauit. Suis ergo finibus circūscripta Iudæa est: res
formauit etiam Gadaram, quam Iudæi euerterant, rogatus à Demetrio, qui patriæ suæ
hmōi gratiam à patrono poposcerat: & in hac causa, & in plurimis apud Magnum su
pra libertorū modum usq̄ ad inuidiam excellens: Aristobulum autē cum filiis & focer
o eius captiuos statuit secum Romam deducere: sed unus ex sobole regia in itinere ela
psus custodibus, domum reuertitur, ei nomen Alexandro, & fratre prouectior & soror
res duæ. Antigonus itaq̄ æuo iunior cum fœminei sexus germanitate ad urbem dedu
citur, Pompeiusq̄ Ciliciam, deinde Romam petiit.

Caput .XVIII.

AT in Syria Scaurus, cui ducis officio præerat receptis urbibus, quas Iudæi inua
serāt ī mediterraneis Scythopoli, Ippone, Pella, Samaria, Iamnia, Marisa, Azo
to, Afethusa: maritimis quoque Gaza, Ioppe, Dora, & ea quæ Stratonis turris
olim uocabatur: postea autē Cæsarea nūcupata sub imperio Herodis qui, & ornatū addi

Sylla ortus
Cornelio,

Infulati sacer
dotes iter ho
stias immola
bantur.

Pōpeius ispe
xit taberna
culū Iudæo
rum.

Hyrcano sa
cerdotij prin
cipatus dat a
Pompeio.

Aristobulus
captus Romā
ducitur.

Turris Stra
tonis postea
Cæsarea.

Ed ubi Ale
pus manu
agitari Hy
metiam mur
e aggressus fu
bus terrorē sui
Alexander resu
mille & quing
am receptaculo
no satis fida Ron
ate exercitus p
ree. Antipater
tui cateruis, cur
Cabinus ade
Hierosolymis, o
rum, cæteris cap
em, quā ad rel
spectum habe
reclare ubiq̄ d
m diuisit, ut po
mansuetudine i
non uni sed in c
simili mō attrit
licet potiores d
non uacillaret,
uodum rebelli
non sub rege, se
similitudinem, i
magistratus esse
prouide aduersu

Ed Aristot
fluentibus:
bus remedi
q̄ alix spes lapsa:
im repæze coep
e exercitus dret
ello parauit, & c
ni multitudini
tarius ex Hero
uani eius ceru

dit, & nomen mutauit, aduersum Arabas bellū moliebatur, Iudæam inter Euphratē & Aegyptum: Syriam quoq; suis reformatam finibus iudicio coercens prædandiq; cupidine, qd̄ potius reor, quā pferendū imperiū gratia, summam regni Arabiæ Petram inuadere uolēs, difficultate quidē locorū impeditus irrūpere nequiuit; plura tñ uel ppinqua urbi uel lōge posita deuaſtauit, quibus in locis exercitū eius morantē fames incesſerat, ac penē incidisset facinus miserabile, nisi p Antipatrū laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam ministrasset. Idēq; de consilio Scauri Aretam monuisset soluere bellū pecunia: deniq; trecētis talentis Arabs hoste se exiit, Scaurū redemit, hoc regressionis eius pretiū fuit: quæ res Hyrcano fidam cū Romanis firmauit societate, & pfunda pace securitate fouebat, qd̄ in locis hostilibus exercitui Romano, opera eius ex indigentia graui, frumenti facietas facta auxiliumq; præstō fuit.

Caput .XIX.

Sed ubi Alexander è uinculis Magni elapsus, primū occulte & per aliquantū tempus manū sibi idoneam cōgregans; deinde palām percurſare cœpit Iudæam, exagitari Hyrcanus, & rebus suis diffidere Romanos cura urgere ne bellū gliscerēt: quin etiam murū præparare Hierosolymis cōstituerat, quē Magnus destruxerat, ac ppe aggressus fuerat opus, nisi Gabinius qui Scauro successit, curatis strenue cæteris, quibus terrorē sui nominis sparserat, occurrēdū Alexandri tentamētis æstimauisset. Nec Alexander refugiendū arbitratus, sed decernere prælio ausus cū decē milibus peditū: mille & quingentis equitibus etiam castella reparauit: Alexandriū, Hyrcaniū, Macheruntam receptaculo sibi (si res poposcisset) futura, uel hostibus impedimēto, qm̄ & Arabia nō satis fida Romanis pxima erat: Gabinius quo citius occurreret Marcū Antoniū cū parte exercitus præmisit, ut iter hostiū impediretur, donec ipse cū toto agmine adueniret. Antipater cum electis adueniens & Malichus & Pitholau diuersis Iudæorū subnixi ceteruis, cum Antonio uires iunxere, quos ubi cōsertos Alexander uidit (nam iam & Gabinius aderat) flexit cōsiliū, ut retrorsum cederet. Sed quū iam nō longē esset ab Hierosolymis, coactus manū cōferere, uictus aufugit, necatis fermē tribus milibus suorum, cæteris captis aut dilapsis; uix Alexandro pauci superfuere, potius ad fugæ societatem, quā ad rebellandī audaciam. Deniq; pacē à Gabinio petēs, etiam castella ne quid suspectum haberent, Romanis tradidit. Eo bello egtegie Antonii uirtus emicuit, quibus præclare ubiq; documentū suæ dederit fortitudinis. Gabinius in quinque cōuentus Iudæam diuisit, ut potestatem minueret, ex qua oriebat̄ potior rege insolentia. Hyrcano pro mansuetudine ingenii eius sacerdotii honor mansit: totius autē regionis eius conuentus non uni sed in cōi Hierosolymitanis & Gabinio cura impartita: itemq; cæteri cōuentus simili mō attributi per Gadaram & Amathuntem & Hierico Sefforitanosq; urbes scilicet potiores diuisit, quo & singulorū potentia nihil relinquere, & functio regionum non uacillaret, quæ publicam expectaret sollicitudinem. Quod & à Romanis ad releuandum rebellionis metū, & à Iudæis ad deponendā inuidiam cum gratia susceptū: qm̄ non sub rege, sed sub optimatibus degeret Hebræorū genus, ad Reipublicæ Romanæ similitudinē, in qua non unus imperitaret, sed per uices optimi quicq; quibus sortito magistratus cesserat, administrabant regni quidam exortes, sed regum arbitri, consultū prouide aduersum inquietudinē gentis æstimabatur.

Caput .XX.

Sed Aristobuli fuga reditusq; in Iudæam plurimū turbæ excitauerat, plerisq; res fluentibus ad eum quos ueteris amicitia gratia sollicitauerat, aut res ultimæ, quibus remediū ex discordia publica quærebat: ima summis miscere cupientibus, atq; alia spes lapsa forent. Regressus igit Aristobulus munitiones ædificare, Alexandriū reparare cœperat, quo cōperto Gabinius Sisinnio & Antonio, Seruiliūq; cum parte exercitus directis, cœptum opus impediuit, desertis em̄ munitiōibus Aristobulus se bello parauit, & quia maiore numero quā usu agmē trahebat, deonerauit inermis populi multitudinē, & sola octo milia armatorū coegit adiuncto quoq; Pitholao, qui uoluntarius ex Hierosolymis cū uiris mille aduenerat: deinde orto prælio (imminebant em̄ Romani eius ceruicibus) aliquandiu quidē strenue pugnatum, tamē præualuit uirtus

Alexander
bellū assum
psit.

Gabinius
Alexandri
tamentis oc
currit.

Antonij uir
tus egregie
emicuit.

Aristobulus
Alexandriū
reparare cœ
perat.

Romana, caesa Iudæorum quinque milia. Aristobulus cum mille uiris irrupit aciem, & in castelli Macheruntis munimenta sese recepit, duo milia alio dilapsa, adorsus tamen castellum Romani per biduum ferme dilati: quoniam de ultimo periculo Aristobulus totis uiribus decernebat. Sed nequaquam diutius sustentare potuit, captus cum filio Antigono, quem pariter fugiens de uinculis secum abduxerat, ad Gabinium missi & ab eo ad Romam directi sunt. Senatus Aristobulo in custodiam detruso, filios eius ad Bythiniam dimisit, quod Gabinium ferunt epistolis insinuasse, id Aristobuli coniugi promissum, remunerandæ sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiones.

Caput .XXI.

His in Iudæa gestis Gabinus audendum aliquid ratus, in Parthos expeditionem parauit, sed suspecta partium Ptolemæi regis reuocauerunt profectum. Nam ab Euphrate in Aegyptum Gabinus iter conuertit, usus necessariis ad omnia ministeriis Antipatri & Hyrcani. Sed Hyrcani per Antipatrum qui pecunia, frumento, armis, auxiliis quoque exercitum iuaret, ac maxime congressiones circa Pelusium, nisi gnaris locorum & totius belli generis Iudæis omnia procurantibus Gabinium facile deterruissent. Sed rursus morante exercitu, Alexander Aristobuli filius in Syriam sese alteram uelut in uacuum puinciam immergere moliebat: nisi rumoribus excitus Gabinus reditum maturauisset, præmissoque Antipatro reuocasset plurimos Iudæorum ab Alexandri societate, quorum multitudine fretus, parabat omnes quos in regione offenderat Romanos exitio dare: denique dilapsis licet Iudæorum plerisque per Antipatri conuentionem, audaciam tamen non deposuerat, præliumque adorsus, in .xxx. milibus uirorum circa Itabirium montem fufis, cum decem milibus aufugit, reliquorum dispersioe bellum confectum. Gabinus compositis, ad arbitrium Antipatri Reipublicæ Hierosolymitanæ negociis: inde profectus Nabathæos pro subegit, Mithridatemque & Tigranem fugientes de Perside occulte dimisit, palam tamen militibus intimauit fuga lapsos. Successit Gabinio Crassus, & profecturus ad Parthicum bellum, omne quod erat Hierosolymis aurum in templo abstulit: & præterea duo milia talenta detraxit, quæ Pompeius intacta reliquerat, nec longum latatus ubi transmisit Euphratem, exercitum amisit, & ipse extinctus est. Eo successu Parthi lætiores transeundum in Syriam crediderunt, quos strenue insidiis excepit Cassius, & commissa sibi puincia finibus repulit, non sine graui detrimento hostium, cum effusa ueniētes, quod neminem sibi obsistere ausurum arbitrarent, locis præuentos augustioribus occupauisset. Denique fufis suorum pluribus, bellum deseruere. Cassius repulso hoste securus puinciam, in Iudæam irruit, & Tarichæis deletis triginta milia Iudæorum in seruitutem uendidit. Pitholaum quoque suspectum doli quo partes Aristobuli fulciret, uendidit, iugulari iussit. Neque expers consilii eius Antipater fuit, ut æmulum potentiam quam maxime excluderet.

Caput .XXII.

IS Antipater cognouit uxorem cui nomen Cypris, splendidissimo inter Arabiarum feminas loco ortam, atque ex ea suscepit liberos quattuor sexus uirilis, & unam feminam. Uiris huiusmodi uocabula: Primus Phaselus, sequens Herodes uocati, tertius Iosippus, quartus Pheroras, & Salome filia: Earumque causa uir egregie factus ad emerendam munieribus, atque amicitia societate potentium, gratiam præ ceteris sibi regis Arabum conciliauerat, quia de locis Arabiarum uxoris acceptæ præterebat necessitudinem. Denique aduersus Aristobulum decernere prælio parans filios suos, prædicto Arabum regi quasi mutua charitatis pignora direxit. Quos ille quasi depositum inuiolabile susceptos, eo cultu quo liberos domi habuit, & postea repetitos patri reddidit. Sed cum Aristobulus bello superatus in uinculis haberetur, Alexander filius eius cum secundum conuentiones pacis quibus eum Cassius ad Euphratem rediturus deuinxerat, prælio uacaret, quum confinia Persidis haud ullo suspecta Parthorum transitu infestarent, & blandæ tranquillitatis spes in orientis partibus humanas leuaret sollicitudines, Cæsar transalpinis regionibus Galliarum Italiae sese infundens, Pompeium senatumque ultra Ionium mare expulit. Italia exclusus Aemathiam Magnus petit, eoque diuersis ex locis Romana iussit agmina sequi, quod ibi bellum pararet. Quibus intentus gerendis Aristobulum, quem Romæ uinctum reliquerat, cum Cæsar qui inter urbem Romam atque Pompeium medius erat, quoniam de Flaminia in Appiam com-

Successit Gabinio Crassus

Crassus in Iudæam irruit.

Antipater ex uxore Arabica quatuor filios & unam suscepit feminam: Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij, Salome filia.

Cæsar Pompeium ultra Ionium expulit mare.

perdidiu uranib
notum aucto leu
la aduget. Pon
perant aeno ir
peli horibus alc
cipitates noua q
uicinis captiuus,
pno Pompeius c
iūctas Alexand
notatis obediē
pog adhibitis,
ita ut pro iuris
conu

Cognit rem. A ratos ad patrem ded do profecto, si gii societate. N mox egregius dio & incesto o Aegyptio capu pat, qua tantog mditione con to eo cui regnu pntiq; ex fami credibilem in mlarie opes, E tetro chariore fare b

Pergamer sus obita neciam tipater Arabas nita armis secu meum qui hal re etiam alij poj Pelusium access ter præclaq; mil belli utriusq; dec tatem irrupit, e totum exercitu em resistere quo etiam ad exerciti contra paraueran tent. & se Mithr loquis Aegyptiis is ipsius, cuius it upro sese pericu lachridates erat, re ullum effugi quebāt, quos e uogina solo

pendiariis tramitibus Magnum sequebat, ut uel ipsum exciperet, uel interciperet eius exercitum uinculis leuatum, tributis etiam militaribus numeris in Syriam direxit, ut Iudæa sibi adiungeret, Pompeiūq; a tergo urgeret. Sed in exordio tentamentorū ubi ad locum peruenit, ueneno interemptus imperfectum negociū reliquit. Opinio mortis eius Pompeii fautoribus ascribebat, ita Iusæ sunt dispositiones Cæsaris, & destitutæ Aristobuli cupiditates noua quadam mutationum uarietate, ut tutior fuerit exul inter hostes & in uinculis captiuus, q̄ inter suos ciues dominus in cubiculo, rex in conuiuio. Quo comperito Pompeius quod Aristobulus in Iudæa recidiua sibi bella reparare tentauerat, etiā filiū eius Alexandrū iugulari iussit, suspectū nimis ob partes Cæsarianas. Scipio Cneimandatis obediēs p̄ tribunali statuit reum, ut species iudicii præterderet, accusatoribus quoq; adhibitis, atq; in eum qui Romanam rēpublicam armis inquietasset, sententia prolata, ut pro iuris potius autoritate q̄ pro executione præcepti, more quo duces hostiū conuictus rebellionis, securi percussus æstimaret. Ca. .XXIII.

Cæsar ueneno interemptus?

Pompeius Alexandrum Aristobuli filium iugulari iubet.

Cognita utriusq; nece, Ptolemæus qui susceperat Aristobuli germanos, & uxorem Alexandri Philippionam, filiū suum in urbem Ascalonam direxit memoratos fratres accersiturus, ille adueniens suscepit Antigonū atq; eius sorores, ut ad patrem deduceret, usu & cōsuetudine amoris igniculus obrepfit adolescenti ignoscendo profecto, si scirent tyranni ignoscere, atq; alteram de sororibus accepit sibi in coniugii societate. Non tulit hoc Ptolemæus pater, sed occiso filio nurū ppriam sibi iunxit; mox egregius censor qui inexorata in filio damnaret coniunctionē, ut ipse se paricidio & incesto cōraminaret. Pompeio interfecto qui dum arma Cæsaris fugit, Spadoni Aegypto caput suum amputandū præbuit, cōuersa res: præbuit tamen ea patientia caput, qua tantoꝝ populorū aliquotiens uictorem decebat, & ut in illa uicti sorte exulisq; conditione conspiciens res humanarū ludibrium, & uarietate, gladio ceruicē offerret, ab eo cui regnum dederat p̄ gratia mortē recepturus. Post cuius necem mutatio facta, plarisq; ex familiaribus Magni amicitiam Cæsaris expetentibus, præcipueq; Antipatro incredibilem in modū prædito ad omnes quoꝝ affectaret amicitiam. Omnibus em̄ necessariæ opes, & maxime in præliorū apparatus, ubi ex inimicis atq; aduersariis sæpe numero chariores efficiunt. Etenim quia Ptolemæus ægypti rex fidem læserat, ab ipso cæsare bellis grauissimis premebat. Ca. .XXIII.

Ptolemæus Ascalonā in urbē dtriguit. Tyranni ignoscere ne sciunt.

De paricidio Ptolemæi in filiū.

De morte Pompei.

Pergamenus Mithridates cū omni manu quam secū deduxerat pelusiæ repulsus obstaculis, in urbe Ascalone resederat. Desperatoq; transitu & conatu irrito, nec iam se cōmittere bello audebat, locis iniquioribus & ipar uiribus. Cui Antipater Arabas primū in auxiliū asciiuit, deinde tria milia Iudæorū ualida manu & munita armis secum perduxit. Cōmouit etiam Syriæ potentes in adiuuentū ipsius, Ptolemæum qui habitabat in Libano & Iamblicum, & Ptolemæū alterū. Quoꝝ freti societate etiam alii populi ad bellū accensi sunt. Quibus adiuctis uiribus fretus Mithridates, Pelusium accessit, & cum transitu prohiberet obsidionem adortus est. Quo loci Antipater præclaræ militiæ documentū dedit. Siquidem resistentibus oppidanis, cū summa uel belli utriusq; decerneret, primus cum suis disrupta muroꝝ parte, in qua ipse præliabatur urbem irrupit, eamq; cepit. Nec tamen hic finis laboris adiuuentiq; sed etiam cum introrsum exercitus pergeret, & circa eam quæ appellat Oniæ regio Iudææ, Aegyptii uel lent resistere quo intercluderet iter, rursus Antipater nō solum remouit prælium, sed etiam ad exercitū iuandum quæ necessaria forent usui humanitatis, ab ipsis qui arma contra parauerant ministrari effecit. Vnde Memphitæ quoq; animos a prælio reuocauerūt, & se Mithridatis societati uolentes dedit. Qui prætergressus suspectiora, cū reliquis Aegyptiis cōserendū ratus, liberioribus quidē locis, sed ualidioribus uiris regionis ipsius, cuius incolatus Iudæorū exercitus appellabat, strenue decertauit, adeo ut prærupto sese periculo daret, ac penē extinctus foret, nisi Antipater uidens totum, in quo Mithridates erat, dextrum cornu a cohorte urgeri, ex alia quoq; parte includi flumine, nec ullum effugiū uiris irruisset a cornu sinistro super eos, qui Mithridatē cedentē per sequebat, quos eousq; infectatus est, donec omnis hostiū populus extingueret. Eo prælio octoginta solos Antipater uiros de suis amisit, supra octingētos Mithridates, ita ut

Pergamenus Mithridates

Memphitæ sese societati Mithridatis adiunxere.

Mithridates
Præc spem
euasit.

Antipatri
multis ce-
ptis uulneri-
bus egregiū
uirtutis suæ
erhibuit testi-
monium.

ipse p̄ter spem euasit, atq; hoc uno momēto clades secuta. Antipater multis uulneris
bus corpore exceptis, egregium uirtutis suæ testimonium apud Cæsarem inuenit: Mithridate præsertim nō solum suæ abolitionis interprete, sed etiam fortitudinis prædicatore, quibus regibus egregie Cæsar delectatus, in honorem Antipatrum ut oportebat inter amicos recepit. Deinde ubi ea quæ in Aegypto forent constituenda disposuit, atq; in Syriam p̄cessit, Romanæ eum reipublicæ honoribus affecit. Talentum quoq; cōtulit, cæteraq; ut probato sibi uiro, gratiæ suæ pignora impartiuit. Hyrcano etiam summum sacerdotium de sententia Antipatri uolens firmauit.

Caput

.XXV.

Antigonus
Cæsari oc-
currit atq;
Antipatru
accusat.

Antigonus quoq; in Syria Cæsari occurrit, & quem, uel p̄tatis desere æt̄nam cōuenerat, ueneno per amicos Pōpeiū interfecti, uel supplicium germani: quē Scipio summa crudelitate, tanq̄ reum securi percussit, inuidiæ magis q̄ doloris partes exequēbat, ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis, quæ sibi & fratribus suis per scelus erepta forent, quæstu grauissimo coacerbaret extorrem se factum habitationis paternæ: terram in qua sit natus negari sibi, tamen suas iniurias tolerabiliores uideri, multo acerbiores illas, quibus tota gens populi Iudæorū ab Hyrcano & Antipatro afficeret. Eosq; de bene gestis in Aegypto rebus uēdicare gratiam, cū illud Mithridatis iuuādī munus, nō ex insita in Cæsare beneuolentia sedulitas ulla detulerit, sed ex Pompeianæ conscientia societatis formido extorserit, ut esset offensionis obtentus. Aduetus ea Antipater, non uerborū referens uicē, sed res assertorem scidit uestem, & nudus uestimentoꝝ, plenus uulnerū, diloricato amictu, offerens oculis circumstantium spectatæ indicia uirtutis: En inquit maleuolentiæ meæ in Cæsare testimonia, defendat reum quæ tanq̄ animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi Cæsar uoluntatis internæ obfides tribuo. Hæc ego fidei meæ depono pignora, & inscriptos cordis apices gero. Si ciuibus non credis, hostes interrogentur, p̄ quo uulnera illa susceperim. Quid in me aliud, nisi fidem quam tibi deferrē persequēbant? At obiecit mihi Pompeii gratiam, fautor Cæsar, me non hominū, sed nomini Romano amicū fuisse, idq; studuisse egregie, ut uestre reipublicæ mea officia impenderent. Militaui itaq; non uni sed omnibus, fuerit mihi charus Pōpeius, sed antē mihi ille cœpit amicus esse, quā Cæsari esset inimicus. Tuus ille gener erat, & tu socer illius. Cū esset in ptibus Iudææ, iuui ut impatorem Romanum, non tñ ea p̄ illo, quæ p̄ te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis, & ictus telorū excepi hostiliū. Quid mirū autem si captiuus uulnerū decus nescit? & fugitiuus quid sit fides ignorat? Quid autē perpetuus hostis obiiciat mihi, nisi uestrā amicitia? Mirum sane uidet quod accusatū quenq̄ Romanos adeat Antigonus, quos bello soleat incessere, atq; apud eos exutū se imperio quera, cuius usum ac negociū nō ad sui potentia, nec ad insigne domesticum, sed ad laceſſenda arma Romana, & ulciscēda patris germaniq; exercitia desiderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanū nō timeat, sed etiam audeat ultrò incessere, cū sciat istic rebellionis suæ cōsortem pœnas luisse. Vbi Antipater finem dicēdi fecit, Cæsar p̄nuntiat dignū magis sacerdotio Hyrcanū uideri: Antipatro autē detulit p̄tatis electionem. Tū ille eundē arbitru honoris & moderatorē ex petens, atq; in eo q̄ honorem daret ponēs mensurā honoris, astute satis & uerecū de decus tulit, & incrementum potētia. Totius em̄ Iudææ p̄curator factus est Antipater, sanē poposcit ut muros Iudææ q̄ bello diruti fuerant ædificaret. Tantūq; negociū datæ fidei securus, & postulauit & impetrauit. Eaq; ut moris erat Romanis impatoribus arbitrio Cæsaris in capitolio scripta sunt, quæ insignia honoris Antipatro cōferēda Cæsar aestimauisset, ut & suæ iustitiæ & meritōꝝ uiri posteritatis quoq; cognitiōi indicia extarēt. Prosecutus autē Cæsare Antipater ex Syria, in Iudæā flexit iter. Et primo quē Pōpeius destruxerat murū in ueterē statū reformauit. Deinde tumultus reſſit, conueniēs singulos affectu parētis, nūc mollioribus monitis, nūc minis, ut quæ pacis essent potius q̄ belli sequēda arbitrarent, neue exasperēt animū regis. Qui si inoffensus maneret, ciuē præstaret: si cōmoueret, tyrannū exhiberet, & si mitis esset natura Hyrcanus, cauerēt tñ ne eum contumelia exacerbarēt, sibi quoq; studiū esse ut in mediū consuleret, p̄ solitudine pia, non p̄ ptate, sed si nouare aliqua tentarēt, uindicādi animū sibi non defuturū,

Antipat̄ ue-
stē scidit at-
q; ita rūd̄it.

Antipat̄ po-
poscit mu-
ros Iudæorū
ædificari.

Antigonus
Cæsari
occurrit
& hūc
quasi pacē
cōcipiens rur-
sum uirtute
lentia præstāt
quasi parēti
re Hyrcanū
Iudæorū
Herodis opib̄
sum uidebat, u-
nōre, cui nihil
q̄ incōsulto eo
rū perire nō si-
deret q̄ gratia u-
cū, uel hinc e-
nō idesset mat-
fuit illū sermo-
nē increpitabat
p̄tate, quos dñe
nō de iudicio su-
des tamen in i-
aduentabat. p̄-
minari uiderē
erat aspirāte si-
cōno mandatis
abolitionē iu-
rat, ut eū in cau-
sed ille iuueni-
tudino, ut si iteꝝ
Hyrcanus nō ad
uicādo aliū) ex
uonē Hyrcanū
flet, rogātib̄ u-
neret tñ ab impa-
tūcū adipsere
tia, q̄ abolutus.
de ancipitēq; esse
erat, & ei q̄ pote-
cōsiliū

H
is & tali
manorū

Romanorūq; amicitia potius q̄ dñationē experirent. Cui em̄ dubiū foret ex amicis in arma erupturos, si eū cui regnū ipsi firmauerāt, cognouissent regno exutū? Simul quia lenitudine ingenii tardiorē Hyrcanū nouerat ad exequēdas publicorū munerū necessitates, filiis suis diuidendā tuēdæ regionis curā putauit, quod ille ip̄ar tantæ molī imperioq; eēt. Phaselū itaq; seniorē ex liberis præfulē Hierosolymis & ducē militiæ cōstituit, Herodē quoq; minorē natu atq; admodū adolescentē pari honore Galilææ præfecit. Qui ubi potestatem adeptus est natura acrior ad obeūda negocia, statim ingenio suo materiam inuenit.

Caput .XXVI.

Laborabat em̄ Syria Ezechia latronis incursiōibus. Quibus ille prædatoriæ manui princeps totā infestabat puincia, atq; oibus locis infensus erat. Quē corruptū iugulari iussit, multosq; prædonū interemit, quod ei maximā uirtutis gloria pepit, & huberē apud Syros gratiā. Vñ in urbibus ac uicis canentiū uocibus celebrabat, quasi pacē & q̄tē publicam multo post tpe reformauisset. Excitabat hic sermo sedulo plebis rumore diuulgationē piā laudis fraternæ, ut Phaselus quē iuniorē natu adæquare uirtute nō poterat, adæquaret mētis benignitate, allectis in primoꝝ locū beneuolentia præstatoribus, q̄ se uera temperarent gratia. Vñ & maximus honor Antipatrō, quasi parētī publico deferebat. Ipse tñ nihil de beneuolētia ac fide mutauit, qua obseruare Hyrcanū solitus erat. Sed difficile est in prosperis inuidia carere. Deniq; primum tacitus Hyrcanus ad iuuenū laudes uellicabat, uehementius tñ, cum quæ præclare gesta in Herodis opibus ferebant, exaspabant, quē ultra leges iudæorū & priuati modum p̄gressum uidebat, ut omnē sibi cū fratre ac patre uendicaret potentiā, regēq; exuerent oī honore, cui nihil præter nomen refedisset, q̄ uacū ptātis inanem speciē præferret. Deniq; incōsulto eo plurimos neci datos, ac sine mandatis regalibus interfectos, quos lex patrū perire nō sineret, unde oportere Herodē in causam uocari plariq; aiebāt, ut rōnem daret q̄ gratia uiolauerit legē, quæ inauditos uetaret exitio dari debere: Assurgere Hyrcanū, uel hinc expiri utrū regē, an priuatū sese Herodes gerat. Qui uocatus in iudiciū, nisi adestet manifestū fore, quō tāta eius insolētia aspirauisset. His atq; hmōi regioꝝ satellitū sermonibus, Hyrcanus p̄ inuidiā paulatim accēdebat, q̄ ppiorē ignauia pudorē increpitabat, q̄ regaliū negociorū iure decesserit, transfusa in Antipatrū & filios eius ptate, quos dñs cōstituerit licentia sibi regnandi iminuta. Quibus excitus statuit Herodē iudicio suo nō defore purgaturū, quæ aduersum leges usurpata obiectarent. Herodes tamen in iudiciū se uocatū indignaret, tñ uel patris monitis, uel cōsilio placidiore aduentabat, ptæoccupatis Galilææ munitionibus: sed tñ neq; inuidioso agmine ut bellū minari uideret, nec iteq; in tuto præsidio, ut salutem p̄deret, fultus quoq; Sexti Cæsaris erat aspirate sibi gratia, q̄ metuens ne quid iuueni insidiarū irrogaret, præscripserat Hyrcano mandatis seuerioribus, ut a iudicii grauioris piculo tēperandū putaret. Vñ magis absolutionē iudicii Sexto detulit q̄ uolūtati, quāuis Hyrcanus & si insimulātibus cesserat, ut eū in causam uocaret, uolens tñ absoluerit, qm̄ seruare Herodē q̄ p̄seq̄ malebat. Sed ille iuuenili calore iniuriam dolēs, absolutiōis ingratus, prexit ad Sextum p̄posito studio, ut si iteq; uocaret, nō obediret, deditq; obrectātibus insimulandi locū: quāuis Hyrcanus nō assurgeret ad ultionē, quū uideret supiorē: Recordatiōe tñ iniuriæ (quæ tractādo aliē) excitus Herodes, cōgregato exercitu petebat Hierosolymam, ut solueret omnē Hyrcani ptatē, ac penē effecerat, nisi a fratre infractus & patre, ip̄etus eius cōsensuisset, rogātibus ut insurrexisse satis putaret, & mutatiōe uindictæ modū poneret, abstineret tñ ab impatoris exitio, sub quo nō mediocrem assequutus foret gratiā, ut tantā potestātē adipisceret: Læsum q̄dem uideri, q̄ in iudiciū uocatus sit, sed rursus affectū gratia, q̄ absolutus. Duz; nimis si iniuriam p̄sequat, & p̄ salute ingratus sit. Dubiū deinde ancipitēq; esse belloꝝ euctū, grauē quoq; inuidiæ sarcinam, cū impatori suo arma inferat, & ei q̄ paterno affectu eum uouerit, sapius iuuerit, nequaq; læserit, nisi cum malis cōsiliariis usus umbrā ei excitauerit iniquitatis, qua se lusum arbitraret.

Caput .XXVII.

His & talibus fregere iuuenilē impetū, bellūq; intestinū a iudæa remotū, sed Romanorū interuētiōe trāsufusum, atq; in eos uersum, Siquidem a Cecilio Basso

b ii

Phaselū ducē militiæ cōstituit.

Herodē natu maiorem Galilææ p̄fecit Antipatrū.

Syria laborabat incursiōibus Ezechia latronis.

Difficile est in prosperis inuidia carere.

Sextus Cæsar scripsit pro Alexandro.

Herodes magno exercitu Hierosolymam petiit, uindicatur Hyrcani rebellionem.

Sextus Cæsar dolo interemptus est, & postea Iulius Cæsar trienio & septē mēſibus potestate functus ppetua, quia priuati habitū ſupgreſſus fuerat, in ſenatu graues pœnas dedit, Caſſio Brutoq; autotibus. Vñ cōgregatis urbibus, quū ultū iri filius Iulius adoptiuus patris exitiū adiūcto ſibi Antonio deſtinauiffet, quia maximā belli partē miſſis auxiliis Herodes iuiſſe æſtimareſ: totius Syria eidē regēdæ cōmiſſa eſt ſolicitudo. Quæ res Antipatro cauſa letalis exitiū fuit.

Ca. XXVIII.

Malachus Antipatruſ ueneno e medio auferri curauit.

Tl mens em̄ Malachus Antipatri potentiā, quæ uirtute Herodis cum labat, corrupto uno de regalibus miſtris, Antipatro uenenu parauit. Quo potato poſt cōuiuū ſtatim moriſ Antipater, impigro in cateriſ ingenio, & maxime quæ rē do itabili cōq; Hyrcani impio uir ſtrenuus. Tulit grauiter Herodes obitu patris, cōmotoq; exercitu ultorē pollicebat, ſed fraterno cōſilio reuocatus: ne bello inſtino ludaæ inter Herodē & Malachū uexareſ, parato ad repugnandū & maxime diſſimulante Malacho, q̄ neciſ Antipatri cōſcius foret, in aliud genus ultionis facile traductus eſt, ut ſatiſfactione accepta, q̄ nulla fraude Malachi Antipater obiffet, Hyrcanū ac Malachum Herodes ad cœnā uocaret, & de ſnā Caſſii qui etiam ſuis id negocii mandauerat ad ob eundam ultionē directiſ: parati cēturiones præpoſitiq; Romani exercitus ueniētibus Hyrcano ſimul ac Malacho occurrere in littore, atq; euaginatiſ gladiiſ utrūq; eorū circū ſteterē. Solū tñ Malachū multiſ uulneribuſ cōfoſſum ac laniatū, ſupremo exitio trucidauerūt. Cōſternatus eo terrore Hyrcanus, ſenſum amiſit, atq; omni ſolutus uigore mentis & corporiſ corruit. Pauliſ per tñ ubi ſeſe recepit, interrogato Herode q̄ præcepiſſet Malachū occidi, ubi cognouit ex præpoſitiſ Caſſii Romani impatoriſ iuſſu necatū, illico rñdit: Caſſius ergo & mihi & patriæ meæ ſaluti fuit, q̄ utriuſq; inſidiatorē peremit. Sed hoc ſiue p̄ metu dixerit, ſiue ita ſenſerit Hyrcanus, haud liquido patet: neq; noſtro diſſiniri pōt iudicio. Inſurrexerat Elichuſ qui fraternæ neceſſitudine Malachi mortē cuperet ulciſci, ſed quia Herodē laceſſere nō audebat, fratrē ipſiuſ Phafelū laceſſendū arbitrabat, Quo cognito, Herodes mouere ſe cupiēſ, retentus eſt corpis infirmitate. Elichuſ interea munitioneſ quaſdā, & præcipue Maſſadā impoſitiſ præſidiis occupauerat. Sed ubi Herodī reſuſuſ ſalutiſ uigor eſt, recepta oīa ipſumq; Elichū de munitione Maſſadæ Herodes obſecrantē dimiſit. Interpellauerat eiſ potentiam Antigonoſ Ariſtobuli ad imitculante ſibi Ptolemæo ſocero, quos Herodes p̄lio fudit, & eiecto Antigono Hieroſolymā uictor reuertit. Magna gratia etiā recētis triūphi, & præcipue nouæ cōſtitutioniſ. Nā primo Doſiſ ei cōiunx adhaſerat, ex qua Antipatruſ ſuſcepit filium, poſtea Mariam amnem Alexandro Ariſtobuli filio genitā, ſecundiſ ſibi nuptiis copulauerat, Hyrcano proximā, atq; ob ea regali prædita nobilitate. Nec tñ inuidiā euasiſ, q̄ regnū præreptū ire Hyrcano affectauerat. Nā ubi bello Macedonico Cæſar atq; Antoniuſ Caſſiū Brutūq; oppreſſere, uictoreſq; alter in Italiā regredi maturauit, alter in Syriā pperandum credidit, legationibuſ plurimiſ affluētibuſ cōuenere ad Antoniuſ ludæorū quiq; potioreſ, atq; in Bithyniā pceſſere, accuſanteſ Herodē fratrēq; eiſ Phafelū, eo q̄ ipſi uiolenter inuaſere reſ omniū poteſtateſ, nomē ſolū Hyrcano ad ſpeciē honoris dereliquiſſent. Sed præſentia Herodiſ præualuit & gratia, qui nō mediocri pecunia, ſed & mūeribuſ opimiſ Antonii animū ſibi deuinxerat. Vñ ne ſermōe quidē ullo pſtictuſ ab Antonio euacuauit inuidiā aduerſum ſe directæ legatiōiſ. Iteſ centū ſerē uiri ludæorū Antiochiā aduſq; nō minore ſpū accuſatū pſecti, apud Daphnen offendere Antoniuſ iam totū Cleopatrarū amoris deditum, atq; eiſ libidini deſeruientē, ibiq; arguere cœperūt in tolerabilē fratrū ptatē. Meſſala cōtrā refellebat aſſiſtēte Hyrcano, & inſolentiā gētis redarguebat, quæ factiōe paucoſ excitata ſuoſ detrectaret, alienoſ quæreret, Hyrcaniq; in iuriā prætexeret, cū Hyrcanuſ q̄ ciuibuſ eſſet, accōmodū præoptauiffet. Cognitiſ itaq; allegatiōibuſ partiū, interrogauit Hyrcanū Antoniuſ, quos aptioreſ eſſe arbitrareſ. Cuiuſ affectu ſecundū Herodē ac fratrē eiſ conueniēte, quū uolūtati ſuæ reſpōſa congruerēt, delectatus admodū q̄ erat fratribuſ paternæ hoſpitalitatiſ copulatus neceſſitudine, qñ eſt cū Gabiniō adueniēte in ludæam gratiſſime ſatiſ Antipater hoſpitiū recepit, multiſq; percoluit officiis: Herodē & Phafelū tetrarchaſ ordiauit, totiuſq; ludææ pcuratiōē agere præcepit, Hinc quoq; multiplicatus eſt nūerūſ conuerentiū: nam &

Malachus multis cōfoſſuſ uulnerib; b; trucidat.

Elichuſ, qui alio nomine Felix a pud Joſeph. li. belli lu. i. ca. 10. & Antiqui. li. 4. ca. 20. Phafelū pulſat fratriſ uindictaturuſ mortem.

Doſiſ Herodis cōiunx.

Antoniuſ totuſ Cleopatrarū amorib; dedituſ.

Malichus legatorum
ad Antonium in
uoluntate ciuim
uoluntate per
per uolentia
gratissima lupp
pitiuſ, ſed irr
no quibus alii
dicunt, qui pot
e qua eiſ in c
magando ex
ſup
E Me
rum
C ag
tio patre, cu
traſſam, ſoli
Antigono n
equitatuſ de
tranſiret, atq;
ceſſerat: niſi c
ducibuſ de ſer
perent. Quod
ſibi perniciōſi
ſtarmanem q
ſatis uelanti
ſmo dum ciu
ſioſe magiſ
tatuſ redempt
ſaramalla Syre
adidit eſt P
uoribuſ cont
duceret, amp
Perſa fidem q
pellere, haud
ci dederat. Pl
ne nequibant,
minuſ Nini m
lum iam dudu
ſeſe q; intra
noſq; inſolenti
tum putauit. C
atq; ipſe cum
operato conti
ſuoſ quidem
reſictuſ præſidiis
contendit. Inſud
in rapinaſ bellu
tatuſ quoq; & H
nuntur. Ille autē
uoreſ eiſ de
ad ſacerdot
nec licet

si alios legatorum custodia receperat, alios affecerat contumelia, illi tamen postea legati ad Antonium in urbe Tyro degentem, facta Hierosolymis seditione pergere præcepti uoluntati ciuium non defuerunt. Et quâuis grauius esset in reclamantes uindicatum, rursus tamen perstreperere ausi sunt: missus ab Antonio Tyrionum præses, qui corripere insolentia reos, cum tam ipse quàm etiam Herodes atque Hyrcanus quaererent, ne sibi grauissima supplicia, patriæque perturbationes, & causas bellorum gignerent, ubi nihil profectum, sed irrationabili contumelia misceri omnia cœperet: Direxit Antonius armatos a quibus alii cæsi, alii grauius faucii, ab Hyrcano tamē aut sepulturae mortui aut medicinae, qui potuerant euadere gratiam adepti, geminae humanitatis occasionem dedere, qua eius in ciues beneuolentia manifestaretur. Cæteri quoque qui effugerant, ita urbem exagitando exasperauerunt Antonium, ut etiam in eos quos uinctos tenebat, suprema supplicia mandaret.

Caput .XXIX.

Cesserat acerbitati insolentia, sed decursu ferè biennii effuderat se Syriae Parthorum exercitus Pacoro regis filio, & Barzafarmane Persarum satrapa, barbarum agmen ductantibus. Quibus stimulator accessit Lyfania Ptolemæi filius defuncto patre, cui cognomentum Memneo fuit, exutus iam potestate per memoratum satrapam, sollicitauit Pacorū promissis mille argenti talentis, & quingentis mulieribus, ut Antigono regnum daret, Hyrcani solueret sacerdotium. Pacorus ministro regio parte equitatus dedit, & quoniam ipse rebellionibus intra Syriam detinebatur, ut in Iudæam transiret, atque Antigono rem gereret, & studium eius iuuaret, sed hoc quoque parum profecerat: nisi confligentibus aduersum se Iudæis, Herode ac Phaselo, & contra Antigono ducibus de sententia Antigoni propositum foret, ut Pacorum conciliatorem pacis reciperent. Quod Phaselus ingenii facilitate obnitente Herode, probatum in tempore mox sibi perniciosum expertus, cognouit natura barbaros esse infideles: nam missus ad Barzafarmanem quasi pacis executorem, & cum Hyrcano profectus occurrit satrapæ, astute satis uelanti insidias specie benignitatis. Denique profecturis munera dabat, & quem admodum circumuenirent dispositionibus suis constituebat. Prosequebantur eos custodiae magis causa quam socii periculum. Deferebantur nuntii quod mille talentis Parthus redemptus foret ad exitium memoratorum. Ofellius quoque fugam suadebat, quod à Saramalla Syrorum ditissimo, factionem eis paratam cognouerat: Sed nec sic quidem adductus est Phaselus, relicto Hyrcano sibi consulere. Verum adorsus est satrapam grauioribus contumeliis quod pretio fidem proderet, plurisque pecuniam quam æquitatem duceret, amplius pro salute sese dare, quam Antigonus pro regno annumeraret. Sed Persa fidem quam prodiderat periurio conciliare sibi nisus, & suspicionem omnem depellere, haud multo post dolum patrauit. Nam eo profecto ad Pacorum quibus id negotium dederat, Phaselum & Hyrcanum corripuit execrationibus, quando aliud iam facere nequibant, ultum iri cupientes barbarorum periuria, & perfidiam prodicionis. Nec minus Nini minister missus in Iudæam dolis prætenderat, ut caperet Herodem, sed illum iam dudum suspectantem insidias barbarorum, grauis ad curandum cura exercebat, seseque intra munitiones tenebat. Nec simulatis a Pacoro mandatis, quibus de Phaselo eiusque insolentia fratrem conueniret, muros egredi, & alloquiis hostium sese committendum putauit. Cognitumque fratrem & Hyrcanum teneri, nocte in Idumæam suos præmisit, atque ipse cum seruulis insequentes barbaros fudit. Multisque caesis in Massadam sese properato contulit, grauioribus tamen Parthis expertus Iudæos, qui fugienti incubuerant, & suos quidem intra munitiones composuit, ultus sese de insequentibus. Ipse autem relicto præsidio, quæ matri & fratribus iunioribus præsidio forent, in Arabicam Petram contendit. Infudere se Persæ Hierosolymis, irruentes in fugientium domos, uersa omnia in rapinas, bellum, tumultus: eoque iniuria processit, ut regnum Antigono traderet. Phaselus quoque & Hyrcanus in potestatem eius, ad subeunda quæ libitum foret consignarentur. Ille autem tenere sese diutius nequiuit, sed continuo in Hyrcanum facto impetu, aures eius dentibus suis abscidit, nequando ulla rerum conuersione recursus ei pareretur ad sacerdotium: Summum enim sacerdotem immutilatum corpore quenquam esse oportet: nec licere per legem liquet, ut mutilato corpore quisquam summo fungatur.

b iii mu

Præses Tyrionum.

Lyfania Ptolemæi filius.

Hyrcani aures dentibus abscidit.

Sūmū facer
dotem i mu-
tilato corpore
esse oportet.

Quidā: spūs
ferocioris ad-
didisset. Alle-
saf hnt &c.

Phaselus sa-
xis capite illi
so morit' cu-
s gratia.

Quē hic Ege-
sippus Boc-
chū, Iose, li.
belli juda. 1.
ca. 11. Mala
chū uocat.

Herodes in
Arabia ppe-
rat pro ca-
ptiui fratris
redēptione.

Bocchus He-
rodi ingres-
sum negat.

Herodes Ro-
mā ueniens
Antonium
adijt.

Herodi re-
gnū senat' cō-
sulto defert.

munere faceret doti. Phaselus ascitæ sibi mortis celeritate, contumeliā præuertit illiso ca-
pite saxi, quæ forte occurrerant, dedignatus seruari ad ludibria, uel iussu alieno mori,
qui posset uinctis licet manibus & ferro negato exitum uitæ inuenire. Fuit tamen etiam
alii de eo sermo huiusmodi, quod saucio Antigonus medicum adhibuerit, quo uene-
na uulneri tanq̄ medicamentum infunderentur. Quilibet exitus horum principium ha-
buit spiritus ferocioris. Addidisse allegatur in ultimis suis cum iam exhalaret spiritum,
cognito quod Herodes uiueret, & fuga paratas insidias euaserit, cum gratia sese obire;
quia superstitem relinqueret, qui sibi ultionem inferret. Herodes autem properauit
in Arabiam, sperans se accepturum pecuniam, qua sola barbaricam inclinari posse cre-
deret avaritiam, ut fratris redimeret captiuitatem, ac si uel Arabem paternæ immemo-
rem dilectionis, uel referendis muneribus tenaciorem offenderet, æs mutuum posceret
præitium redemptionis, pro quo oppigneraret redimendum filium, quem ad hos usus
septēnem puerum secum deduxerat. Sed præuentū est piæ studium germanitatis mor-
te Phaseli, & in uacuum Herodes tam sedulo fraterni studia muneris exequabatur. Pri-
us tamen q̄ de morte fratris agnosceret, Bocchum Arabia regē alienum reperit, quem
amicum credebatur nam is fidem cum tempore mutauit, & iam appropinquantem Ara-
biæ finibus Herodem uetuit intrare. Composito quod sibi Parthorum nuntius insinua-
tum foret, ne profugum suum in regnum Arabia recipiendum putaret, belliq̄ grauissi-
mi causam sibi gigneret. Quibus offensus Herodes continuo retulit quæ iustæ cōmo-
tionis dolor prompserat, atq̄ inde in Aegyptum conuertit. Mox tamen Bocchum pœ-
nituit uiolatæ gratiæ missisq̄; per quos reuocaretur Herodes præuertit. Cui ingresso re-
giones quas Rhinocorii inhabitabāt, & de fratris iteritu, & de Hyrcani captiuitate, qui
sub uinculis in Pathienē deductus est, ueris indicis manifestatum, tantumq̄; mœroris
assumptum, quantum depositum sollicitudinum, ut pro bello fugam pararet. Deniq̄
Alexandriā summo studio contendit, atq̄ ibi cum honore à Cleopatra susceptus, quod
tanti nominis uirum ducem militiæ suis expetendum partibus arbitraretur: unde post
habitis reginæ petitionibus, Romam nauigauit, minores procellas hyemis ratus, per-
turbationesq̄; Italiæ cōpertas, q̄ quos in Cleopatræ mobilitate grauiores oībus naufra-
giis fluctus perhorrescebat; deniq̄; inexpectatis uentorū flatibus profectus, circa Pāphi-
liam periculum incidit, sed euasit tamen, & mutato nauigio Brondusium prius, atq̄; in-
de Romam peruenit: ibi paternæ amicitia prærogatiua adiit Antonii, deploratisq̄; su-
is & domesticæ ærumnis necessitudinū, quibus in obsidione positus Romā precatum
uenerat, Antonii flexit, assumpta ex tanta re: conuersiōe misericordia, quia rex dudū
potētissimus; & qui Romanæ reipub. sæpius tulerat opem, repente ut naufragus, & re-
rum omnium egens, auxiliūq̄; inops suis in periculo positus suppliciter imploraret auxi-
liū, sedē mutauerit: in quo & si Antonius hospitalitatis gratia, quæ sibi cum patre eius
Antipatro fuerat, p̄pense inclinaret, maximeq̄; quod Idumæa tetrarchen faciens regno
p̄destinatum reliquerat.

Caput XXX

Cæsar tamen beneuolentiā naturali diffusior, & toleratam in Aegypto Antipa-
tri militiam omnibus patris sui Cæsaris præliis, & hospitem coiunctionem
tanquam renouatis gratiæ pignoribus chariora habebat: suspectabat tamē uer-
sutum ingenium regis, nō æquo & bono, sed negociorū suorū utilitatibus prauē inten-
tum. Senatus ad eū di data copia apud quē Messala & Atratino astruētibus paterna bene-
gesta, ipsius quoq̄; Herodis officia erga Romanā rempu. patrū autoritate decretum est,
utile Romano impio regnū Herodis uideri, quod astipulante Antonio, bello aduersus
Parthos gerendo adiungi Romanis memorati regis societate conduceret, dimisso sena-
tu, Cæsar atq̄; Antonius & Herodes pariter egressi curia, prosequētibus magistratum
officiis deducunt. Primoq̄; die quo regnū Herodi senatus consulto delatum foret, Anto-
nius ad ornatum conuiuū, regemq̄; inuitat. Eodē ferē tpe Iosippus frater Herodis aqua in-
opia fugam in nocte cōposuerat, sed tāta subito uis pluuiarū terrā infudit, ut oēs reple-
ret ductus aquarū. Itaq̄; reuocato trāsugio quod ad gētē Arabū parabat, obsidētis An-
tighoni copias prim insidiis, p̄tim cōgressione, atq̄; apto plio fudit, sed & ipse plerūq̄; ad-
uerso exitu sese in castrū recepit, Et iā Herodes ex Italia in urbē Syria: Ptolemaidē im-
provia

prouisus aderat, propereq; egressus nauigio cum ingenti manu ciuium, & peregrinorū
 Antigonum petebat, occurrentibus sibi Ventidīo & Silone ducibus Romanæ militiæ,
 quos Antonius deducendo Herodī adesse præceperat. Eos Gellius in hos usus dire-
 ctos ab Antonio licet abhorrens studio, quod utrunq; eorum Antigonus pretio auer-
 terat: specie tamen de proximo conuenire suaserat, siquidem in proximis urbibus repri-
 mendi belli Parthici tumultus Ventidius immorabat; Silon autem intra Iudæam aper-
 ta cum Antigono societate pecuniam conficiebat: nec tamen Herodes auxilio egebat,
 cui præter paucos Galilæorum uniuersi adhæserant, & quia propositum erat ut de Mas-
 sada suos quamprimum eriperet, obsidioni Ioppæ in medio positam pugnando cœpit,
 aduersariorū manu refertam: ne ad ulteriora progressus hostem à tergo relinqueret, et q̄
 uis iter eius Antigonus impedire cuperet, tamen facili negotio Massadam recepit, suos
 que exemit periculo. Deinde profectus Hierosolymam cum omnia fecisset, ne pugnā
 di haberet necessitatem, asserēs se p̄ ciuibus aduersus rebellionem, non aduersum suos
 prælium recepisse: lacesitus ab Antigoni fautoribus sagittis, & leuioribus spiculis de
 muro sibi obstrepentes fugere cœgit. Nec ulla fuisset uictoriæ, mora ni dux Romanī
 agminis Silon subornasset milites, qui de inopia querelam expromerent, uastataq; omnia
 circa muros, difficultatemq; utē silium, & angustias alimentorum prætenderent; & iam
 tempus adesset, quo ad Hyberna eos cōcedere oporteret, rupturos imperium minaren-
 tur, ni sibi acquietum foret. Iamq; seditio conualuerat, nisi Herodes centurionibus pa-
 riter ac militibus Romanis medium se offerens orauisset, ne desererent eum quem Cæ-
 sar & Antonius, senatus quoq; tuendum sibi commiserant, quum præsertim nihil defu-
 turum usibus pollicerēt. Et completa oratione in regionem egressus, subito rex omni
 um abundantiam exercitui suppeditari fecit, ut nulla Siloni superesset causatio: & inde
 erectis uniuersorū animis, cum duobus milibus peditū & quingentis equitibus Idumæ
 am recepit: quieto sã Romanorū agmine, atq; in hybernis locato, dux facti Iosippus leui
 ori electus negotio, ne qd aduersus Antigoni maiore piculo usurpādū arbitraret: Ipse
 aut suos ex Massada translato, cū in Samaria prouisus quæ munimento & usui fore cre-
 deret, constituisset: glaciali hyeme & repletis niue locis oībus, præueniens aduentus su-
 i nūtiis Sefhorī prisco uocitatum nomine, quam Diocæsaream postea nūcupauerūt, si
 ne ullo ingressus prælio reficiēdis, quos hyemalis pruina atq; asperiora gelu itinera fati-
 gauerant, opportunam aestimauit. Erat em̄ illic & alimentorū multa copia. Vbi refectis
 cibo & statua in tetpositiōe militibus, aduersum latrones prælium adoriundū putauit,
 q̄ totam p̄currētes regionē, nō minore q̄ bellica incursiōe locorū incolas attriuere. Itaq;
 primo partē quandā equitū & peditū in uicū Arbelam p̄misit, & ipse cū reliqua manu
 post quadraginta dies affuit. Nec tñ exercitus specie territi latrones, sed cū armis occur-
 rendum rati: præferebant disciplinam bellicam, & latronum audaciam: cōflictu habito,
 cessit cornu Herodis sinistrum, sed cito reparauit Herodes, & adhibitis adiuuētis suos
 statuit, insequētes perculit, atq; infregit impetus eorū. Qui cominus pugnantē Herodē
 pati nequiere, declinatesq; usq; ad Iordanē secutus neci tradidit. Reliqui omnes supra
 fluuiū dispersi, ut omni incurSIONUM metu Galilæa absoluere: residentibus tm̄modo
 qui se latebris recōdentes ac uelut infodientes speluncis, uictoria morabant. Erant au-
 tem in prærupto montium concauis saxorū lateribus inhorrentes specus, inter se scru-
 peas rupes, inuio undiq; & impossibili, nisi locorū incolis, accessu. Qui transuersariis se-
 mitis & angustis callibus, quibus solis adiri solerent periculi usu, aduersus periculū de-
 prehendi tutiores forent. Cæci intus antrorum recessus, quorum in fronte petra, us-
 q; ad profundas congregationes aquarum, uelut quodam continenti iugo prominens,
 spem adeundi excluderet, lubrico undiq; situ, de supercilio mōtium cadentibus aquis,
 & amniū cursu fragoso, ut præcipitium fluentorū ruina & saxum imminens charraris
 plus terroris daret. Deniq; aliq̄ndiu rex in incerto hæsit, nō reperies quēadmodū natu-
 ram uinceret. Postea uero huiusmodi cōmēto usus, ut in modū arcæ machinato muni-
 mine ualidissimos quosq; includeret: in ipsa spelæorū ora armatos, retinaculis qb̄sdam
 deposuit, qui facile inermes cedere, & cum oībus necessitudinibus, & generatiōe inter-
 ficere cœperūt: at si qui resistere auderēt, eos iniecto igni exutere, Nullus pietati locus:

Ventidius
 et Silon Ro-
 manæ mili-
 tiæ duces.

Iosippus dux
 facti.

Descriptio
 horrendorū
 montium.

Mirabilis
enarratio.

Senior qdā
filios una cū
uxore interi-
mit tandēq;
seipm præ-
cipitat

Antigonus
Ptolemæū
im. puiso im-
petu iugula-
ri coegit, &
Iosippū He-
rodis germa-
nū deleuit.

Maxia stra-
ge ab Hero-
de facta.

Herodi bal-
neū ingredi-
unt tres uiri
districtis oc-
currunt mu-
cronibus.

Antigonus
deicit se ad
pedes Sosis.

Quinetiam uolens Herodes plerosq; eripere neci, atq; ad se confugiendi fidutiā dare auertit magis: ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret, & si qui ui adigebant, mortem pferrent captiuitati. Deniq; unus de senioribus, cui septē filii uxorq; adessent, quorum saluti cōsulere posset, omnes eos tali occidit modo. Singulos quosq; p̄gredi iubēs, ipse in ingressu stetit, & p̄cedentē de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste facinus ac miserabile, paterna p̄strictus necessitudine, arcebat manu, & uerbis rogabat ut parceret liberis. Impunitatē pollicens: at ille haudquaq; ullis inflexus uocibus, atq; insup regi cōuiciatus, supra filios etiam uxorē p̄remittit, p̄cipitatis ex alto cadaueribus filioq;, ad ultimū semetipsum in p̄fundū p̄cipitē dedit. Perterritus his Antigonus, qd̄ tam facile Herodes latronū multitudinē, locorq; superauisset difficultatē: ipsius quidē p̄sentiam declinauit, sed conuertit se ad Ptolemæum, quem Herodes parti exercitus p̄fecerat, & uir ad furta belli peridoneus per eos, quibus mos erat turbare Galilæam, improuiso impetu Ptolemæū iugulari coegit: Iosippū quoq; fratrem Herodis, Getmano in aliis occupato, partibus impigre repugnantē cū militibus Romanis, qui in adiuuētum eius temere collecti aduenerant, deleuit. Nec tanto cōtentus triūpho, addidit etiam uictoriæ grauē in defunctū cōtumeliā, ut abscisso capite relinqueret: p̄ quo Pherora frater perēpti, qn̄ quaginta talenta obtulit, nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigonom plurimorū intra Galilæam studia cōuersa: renouatq; belli negocia, Antiochiā Herodes cōtenderat, illic amœno satis loco, quē Daphnen uocitant, requiescebat. Vbi accepto Germani necis nuntio, paulisper ingemens passioni mœrorē distulit, uindictam parauit. Non tulit Antigonus furentē dolore, sed intra munitiones sese recondit. Irrupit Herodes ut p̄sequeret tanti facinoris autores, & facile occurrentia auertit agmina. Erat multorū nex plurima, obstructæ uia iacentiū cadaueribus, ut itinera ipsa peremptorū funeribus replerent. Peractum esset p̄līū omnibus fuga uersis, si Herodes Hierosolymam protinus dirigendū iter aestimauisset. Abiecerat Antigonus hastas, ultimū supplicium pertimescens: Confusi omnes metu, adeo, ut cum asperitate hyemis reuocatus a p̄sequendo esset Herodes, & armis depositis balneum esset ingressus, uno committatus seruulo, occurrerūt ei tres uiri districtis mucronibus: deinde plures q̄ fugissent de p̄līo latibula quærētes, hi uiso rege turbati metu pertransiēre, atq; ad exitū balnei festinanerunt, ut possent euadere, qui potuerant necem regis patrare, bellūq; absoluerē. Deniq; nemo fuit qui fugiētes corripere, unde cōuiciens Herodes quanta hostibus formido inesset, incubuit p̄līo: & Pappū ipsum ducē aduersi agminis interfecit, atq; eius abscindī caput iussit, quod ab eo frater Iosippus regius interemptus foret.

Caput .XXXI.

Antigonus interea qui fugam parauerat, distulit: quē morantem Herodes circumfuso exercitu obsedit: Incubuitq; ea parte quæ erat ante templū, qua parte etiam Pompeius muæ irruperat. Tanta aut iam uictoriæ regi p̄sumptio, ut etiam obsidione cœpta, ad accipiendam uxorē Alexandri filiam deflecteret, hymenais classicū mutans, & nuptias bello intermiscens, atq; ex occasione p̄līi cōiunctionis oportunitatem adeptus, a festis ad bellū reuertit. Occurrit & Sosis missus ab Antonio in adiuuētū regium ita coniunctis uiribus: cum usu belli & disciplina militari Romani p̄starent, & regi studio placendi inniterent, uix quinto mense facta irruptio, Herodianis muæ ascendere ausis. Irruentibus aut Romanorū centurionibus oppidū, innumera factæ cædes, uastata circa templū omnia. Alii fugientes ad templū, alii cōgregati intra domos obtruncabant, nulla miseratio senectutis, nulla infantia, aut muliebris infirmitatis. Obtulit se Antigonus, & immemor loci deiecit se ad pedes Sosis. At ille, quē tanta reuē conuersio flectere debuit misericordiæ, conuiciatus iacentē, Antigonā uocauit, nec tñ quasi mulieri pepercit, sed uinctum in carcerem detruxit. Fluctuare Herodes quō Romanorū manibus eriperet patriam, quō templū a gentilibus incoquinatum referuaret. Festinabant enim Romani spectare mysteria interiora, profanare sancta sanctorū. Rex uero nunc prece, nunc minis remouere singulos, fuga deteriorē arbitratus uictoriam, siquid sacramentorum diuulgaretur. Instare ad p̄cedam Romani, Herodes resistere, ne uacuum sibi urbem relinquerent, regnūq; sibi superesset deserti, Sosis contra cæ-

trā captæ urbis prædam militibus deberi asserbat. Sed rex de proprio sponndit militi se pecuniam daturæ, atq; ita reliquū patriæ qd remanserat pecunia redemit, ut promissum impletet. Humanissime milites suscepit, rationabiliter duces, ipsum quoq; regia liberalitate Sosium remuneratus est, nemo ingratus recessit. Sosius coronā deo obtulit, & pfectus secū abduxit Antigonū ad Antoniū, quē ille, quasi degeneris animi uig; securi percussit.

Caput XXXII.

Herodes autem plurima etiam suis largitus, plurima Antonio amicisq; eius dona dedit: nec tamen redimere ab Antonio potuit securitatem sui. Iam em̄ Antonius Cleopatram amori defœneratus inseruiebat, atq; addictus eius libidini famulabatur: sed uincere non poterat fœmineas auaritates, & maxime exercitatæ mulieris in cædibus ppinquoꝝ, qbus extinctis possessionē eorū q̄si spoliū suis iūxerat: eadē auaritia simul & crudelitate, si quos de Syria locupletiores fama acceperat, interficiebat: atq; additō iam ad suas libidines Antonio, regnum quoq; Iudææ & Arabiæ, extinctis utriq; gēti imperitantibus, auaritiæ suæ adūgi posse arbitrabat. Sed quis libidine ebrius, somno grauis, in hac tamē parte respuit Antonius, ut tales uiros, & potentissimos reges, pro imperio petulantissimæ mulieris extinguere, detrectaret. Tamē ne immunes dimittet, amicos eorum percussit, possessionis maximam partem ademit, eamq; p̄cipue quæ balsamum gigneret. Vrbes que omnes intra Eleutherum amnem sitas: Tyro tamen & Sidone exceptis Cleopatram cupiditati adiudicauit: Quæ tali mercede à uiro delinita, usq; ad Euphraten profecuta proficiscentem in Parthos Antoniū, p̄ Iudæam reuertit: ubi donis muneribusq; maximis conciliare sibi reginæ animū Herodes non prætermisit. Cui secundæ res superbiam augebant, ut muliebris impotentia supra modum sese extolleret. Siquidem non multo post ei Parthorū rex Artabazes, Tigranis potentissimi regis filius dono est datus. Quem Antonius captiuum tenens, cum omni præda & spoliis Persicis triumpho debitum, quasi uile mancipiū mulieri addixit: ut quo illustrior fuerat uictoria, eo turpior eēt largitio, quæ regē tanto ludibrio dehonestaret. Nec tū diutius potitus secūdis, qui uti illis nesciebat, insolentia muliebrī Augustum in se excitauit. Itaq; bellum Acciacum magnis utriq; parabatur motibus. Promptissime rex cum Antonio gestiebat bellum subire, quia & Iudæa ab hostili tumultu uacabat, & Hyrcaniam à sorore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus, cui inuisum est periculis alienis sese miscere. Volens itaq; Cleopatra alienare animum eius à regibus atq; auertere, suadet uiro ut bellum aduersus Arabas gereret Herodes: quo si superior esset, Arabia reginæ cederet: si inferior, dominatus Cleopatram in Iudæam extenderetur: Vter uicisset, alterum solueret. Quod consilium non ex dispositione, sed ex usu in Herodem inclinauit, qui simul ut prælium adorsus est, ualidior equitatu auertit hostē: in exitu multitudine hostiū superat, & numero circūuenitur. Congregatis in Canatha uiribus aduersariorum, aduersum quos densare aciem uolens, elatis suorū animis successu priore, eaq; causa in hostem irrūpentibus destituit, & maxime fraude Athemonis, quē Cleopatra ducē adūxerat, nō ut adiuuaret Herodē, sed ut in ipsa desereret necessitate. Deniq; destitutū exercitum eius in locis saxosis, atq; inuis adorsū Arabas graui cæde sternunt funduntq;, & fugatos usq; ad refugia securi exitio dedere, affuit Herodes serius quidē, quàm necessitas exposulabat: sed tamen ultus ærumnam posterioribus præliis, ita Arabas afflixit, ut unam illam uictoriam suam sæpius deplorarent. Accidit etiam motu terræ grauis animorū defectio, quo pecorum plurimum, hominum quoq; triginta ferē milia consumpra sunt. Militaris tamen omnis manus, eoq; sub diō habitabat, incolumis perseuerauit. Hinc quoq; erecti animi hostium, ut arbitrentur quod desertam Iudæam facilius inuaderent, & percussos talibus prodigiis affigerent. Vnde eos Herodes ad defensionem sui erigendos putauit, & maxime, quia legatos quos in Arabiam miserat, necatos dolo compertū habebat. Hoc ergo trepidantes sermone adorsus est. Cum tot secūdis nostrorū præliis, fractæ res hostiū usq; ad ipsorū fuerint cōfessionē, qui uesano dolore perciti quasi uicti legatos nostros peremerūt: mihi mihi uidef, qd metus uos irrōnabilis itantū perculerit, ut fortuita elemētoꝝ notis iam uirtutū successibus p̄feratis? Nulla congressio fuit, qua nō statim Arabes cesserint, atq; in

Antoni⁹ Ad
tigonū secu
ri percussit.

Consiliū Cle
opatræ.

Anti. li. 15.
ca. 4.

Belli Iud. lib.
1. ca. 14.

Magnus ter
ræ motus.

Oratio He
rodis ad soci
os.

Fragilis spes
quæ non ex p
pria uirtutis
fiducia, sed
ex aliena pe
det miseria.

Notatu di
gnissima.

Optima bel
ligeradi inc
tio.

Ferro qui siti
poptant pe
rire.

Oratio He
rodis ad Cæ
sarem.

atque in fugam conuersi cedendum existimauerint. Et ut se habent furta belli, fraude atque infidiis remedia captauerint, non ut ipsi uincerent: sed ut nostram differrent uictoriam. Pro quibus cum confidere oporteret, exagitatio successit quasi formidabilis belli, quia terra tremuit, cum soli innocui fuerunt qui praelia gererent. Aut si considerare uelimus, quibus offererit, Arabes potius aestimabimus, quos in bellum reduxit: ne se fugiendo subtraheret fortioribus. Video enim illos non armis, aut uiribus fretos, sed pecoris nostri pendio in aciem remeasse. Fragilis autem spes quæ non ex propria uirtutis fiducia, sed ex aliena pendet miseria, cum in terris nihil tam mutabile, quam uel secundæ res uel aduersæ. Existis enim momentis status rerum humanarum nouantur. Nec prosperitas diuturna, nec ærumna est pertinax. Itaque nec miserum esse, nec contra perpetuum est: sed alternæ frequenter, & in iisdem uariæ uices rerum. Denique ex nobis exemplum capessere licet. Confectum superiore potiores fuimus, sed in processu praelii fors mutata, ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo & nobis sperare suppetit, quod uincant à nobis quod nos uicerant. Incauta enim semper nimia præsumptio, & sui negligens. Timor autem prospicere futuris admonet, & diligentiam docet. In prosperis audacia obrepit, & inconsculta temeritas nescit consilium ducis expectare. Denique contra sententiam meam progredientibus uobis Athemonis nequitia nocendi locum reperit. Nunc mihi trepidatio uestra uadatur prærogatiuam uictoriam. Erigite igitur animos, & ueterem ludæorum magnanimitatem attollite. Nec uos insensibilium commotiones perterreant, nec terrarum motus alterius ærumnæ indices arbitremini. Habent suam noxam passionum elementorum: nec aliud timeatis quam quod in ipsis offensionibus est. Non enim signa periculorum sunt in terræ motu, atque animantium lue, sed ipsa pericula. Nihil est ergo quod timeamus quasi grauiam passuri qui prulimus grauiissima. Propitius iam potest esse, qui uindicauit: & mitior, quam si non uindicasset. Quid seruatur post terræ motum ac pestilentiam, nisi misericordia? Quia soluimus duplicia peccata. Et tamen nos quod bello utile sit, integrum habemus. Pestilentia enim extra bellum positos abstulit: nostra autem uictoria id hostibus ademit, quod bello idoneum legerant. Deinde nobis pecus mortuum, illis consilium, qui legatos quos misimus contra ius, fasque iugulandos putauerunt. Præuaricati sunt legem omnium hominum, ipsorum etiam Barbarorum, quoniam apud ipsos quoque qui nesciunt humanitatem inuolabiles legati habentur: dum uindicta cœlestis reformidatur, & tanti sceleris ultor deus timetur. Hoc ergo admiserunt aduersarii nostri, quod nec humanæ nec diuinæ leges inulatum relinquunt. Egrediamur ergo non pro sinibus aut spoliis, sed pro diuina iniuria præliaturi. Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas, sed præsumpta protectio dei. Non arbitria nostra, sed diuini iuris eis præcepta exequamur sacra, quod & pro his uindictam reposcamus quos inuolabiles esse oportere religio iubet. Inter arma hostilia legatio sola pacis sequestra est: exiit hostem qui legatione fungitur, quorum nunc sanguis clamat ad deum, & uindictam reposcit. Festinemus igitur ad prælium dum ultorem habemus deum cæsorum uindicem. Illi pro nobis melius præliantur. Et circumfusi angelorum legionibus in acie prætendunt. Talibus hortatus milites, in hostem ruit, omnem occasionem bellandi requirens. Erant Arabes præstantiores numero, sed animis infirmiores: unde congressione habita, ceciderunt ferè eorum quinque milia. Reliqui sese in munitionem recipientes, aquæ inopia fatigabantur, ut legatione missa pacem pretio deposcerent. Sed cum se pertrahi uiderent, & sitis amplius aquis deficientibus accenderet, egredientes plerique sese offerebant hostibus uoluntarii, ferro qui siti præoptantes perire. Quos uinctos seruabat Herodes, ne quid esset infidiarum. Itaque quatuor diebus quinque ferme milia recepta sunt, aliis ad bellum prodeuntibus iterum ad septem milia uirorum caesa. Qua plaga humilitati Arabes à rege quanto uirtute inferiores tanto consilio præstantiores. Quæ aduersarium habebant, quasi defensorem, & auxiliatorem sibi ipsum expetierunt.

Caput .XXXIII.

Sed maior uictorem sollicitudo perculit, ut qui sibi alios subiecerat: non iam de finibus, sed de toto regno periculum imminens phorresceret, uicto Antonio quem fida sibi amicitia copularat. Denique Augustus Cæsar Acciaci triumphator certaminis, necdum superatum Antonium arbitrabatur, cum Herodes superesset uictoriæ,

Respondit ac
inuidemus
sic tueris am
ari non erubescas.
iam in aduersis sa
nem amicitia patrem
euentus mutauit: q
leopatra: magis qu
nam sibi elegit, si
neat, à qua uictor c
ma me diffociauer
in repudatus es, &
bellis occupamur
eorum hostes pro
bis ergo militasti, c
natur nostro mune
quum ut non requi
ramus beneuolentia
ntem adiungens m
nonni. uis: cui Cæsar
at prece, sed indignat
gyptu, pleucus Cæsi
it, maxima sui grã im
is usq; ad Pelusium reg
more infudit oibus.
manitatis largitas at

Anxius itaq; rex cum Rhodum accessisse Cæsarem uero iudicio comperisset, nauiga-
uit ad eum, ne fama terrenum iter eius prauereret. Adueniensq; deposito diademate,
sefe obrulit priuato habitu, sed mente regia. Deniq; nihil ueritati subtrahens constanti-
am tenuit, auctoritatem referuauit. Ego, inquit, Auguste fateor me fidelem fuisse
Antonio socium, utpote qui ab eo regnum acceperim, cui me debitorem adhuc non
abnuo, idq; armis probassem si Cleopatra non inuidisset, & Arabes non impedissent.
Ea necessitate arma aduersum te non tuli: non quasi amici desertor, aut plii pavidus,
sed quasi domi rebus gerendis occupatus. Ingratū me tamen sibi non sensit Antonius,
& adiumenta exercitus, & frumenti innumerabiles copias absens miserim: Sed & tu
Cæsar me non ingratum beneficiis eius qđ iudicauisses, si Acciaco bello interfuissem.
Vide quàm nihil subtraham. Plus metuo apud te ingratus in hostem tuum, quàm in te
hostis uideri. Iudicium mihi tuum grauius qđ bellum est, apud quem non uirtutē meri-
ta, sed uitia periclitantur. Vnde & ego malo apud te de fide quàm de perfidia causas di-
cere. Vide Cæsar quàm integrum Antonium non deseruerim, uictū non refugi. Vici-
sti Cæsar Antonium legionibus tuis maximis: uicisti consiliis tuis, uicisti imperii Ro-
mani uiribus quod dereliquit: & quod negauit, & uere uictus est uirtutibus tuis, sed
magis moribus suis. Vicit eum Cleopatra uxor, uicit eum Aegyptius amor, uicit eum
Conopea luxuries. Vicitur ē, quia maluit cū Cleopatra uinci, quam sine ea uincere: uic-
cit eum mulier infelior suis, quam aduersariis. Suaferam mortem mulieris, si uellet si-
bi cōsulere: promiseram auxilia, quibus repararem afflictum: promiseram uires quibus
fugacem tuerer, meipsum belli confortem obtuleram. Sed mentem eius obstruxerant
Cleopatraz cupiditates: uictus est, quia audire me noluit: uictus sum & ego cum Anto-
nio, minore tamen flagitio: quia illum Cleopatra uicit, me Antonius. Ille Barbaram,
ego amicum non dereliqui. Cum illo posui diadema, sed ad te uenire timens amici fide-
lis gratia sequestrauit regni insignia, sed non abieci uirtutis cōscientiam: ut uoles, iudica.
Ego tñ quauis forte iudicii tui referam mecū, qđ cuiusmodi fuerim amicus, æstimabit.

Caput .XXXIII.

Respondit ad ea Cæsar: Salue, inquit, & nunc magis regno tuo utere, quia non
inuidemus uirtutibus, sed delectamur. Dignus em̄ es pluribus imperare, qui
sic tueris amicitiam: & ut in aduersis positum non abneges, & amicum tibi cō-
fiteri non erubescas. Sed adorere felicioribus adhærere & conseruare fidem in prospe-
ris, iam in aduersis satis probasti. Vicerit te Antonius, sed non ego uictum putabam,
quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris à nobis, quia nullus te bel-
li euentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deseruisti, sed te Antonius, qui
Cleopatraz magis quàm tibi credidit. Inspicientia illius te nobis acquisiuit, quia pernicio-
sissimam sibi elegit, fidelem repudiavit. Nec mirum si Cleopatraz Antonius uictus ad-
hæreat, à qua uictor captus est. Quid miraris si à te desistere fecit Cleopatra Antonium,
cum à me dissociauerit, atq; ex consorte imperii hostem fecerit? Ergo & quia tu nobis
cum repudiatus es, & ideo nobiscum regna. Nec hoc quidem beneficio uacat, quod dū
nos bellis occupamur ciuilibus, tu indomitam Arabum gentem subiectam fecisti, quia
Iudæorum hostes pro nostris ducimus. Nobis enim arma inferunt qui uos laceffunt.
Nobis ergo militasti, cum tibi uinceret: & ideo te remunerabimus, ut regnum tuum cō-
firmetur nostro munere: Interim nihil imminuisse non parua gratia est: adoriemur in
reliquum ut non requiras Antonium. Neq; enim dignū est, ut quem bello uicimus, non
uincamus beneuolentia? Cum hæc dixisset Cæsar, imposuit diadema capiti eius, sed
utilitatem adiungens muneri. Qua dignatione Cæsar is inuitatus Alexander, ex amicis
Antonii, uix cui Cæsar maxime indignaret: uolens abducere offensionem, multa deplora-
bat prece, sed indignatio nimia nullum ueniam locum reliquit. Proficiscētibus inde in
Aegyptū, persecutus Cæsar is iter suppeditatis oibus, quæ urbi, uel ipsi, uel exercitui usui
forēt, maxima sui grā impatoris sibi studia cōciliauit Herodes: p̄cipue qa in locis aridio-
ribus usq; ad Pelusū regali prouisione aquarū affluētia subministrata, qbus officiis tñ
sui amorē infudit oibus, ut plus uideret meruisse, q̄ accepisse. Minor quoq; regni ptas
q̄ humanitatis largitas æstimaret, Vnde Cæsar ex sententia rebus intra Aegyptum ge-

Responso
Cæsar is ad
Herodem.

Cæsar Hero
di multa do
nat.

stis Antio & Cleopatra defunctis, nō solum quæ adempta erant Herodi reddidit; ue
rū etiā p̄ter illa quæ Cleopatra auerterat Gadaram, Ioppen; Samariā quoq; ei concessit.
Maritimas quoq; urbes, Gazam, Arithedanam, Ioppen, turrim Stratonis simul donauit;
quadringentos quoq; stipatores ex Gallia, quibus septa incedebat Cleopatra, ad custo
diam corporis regi concessit, multaq; alia. Sed his omnibus rex pluris habebat, quia a Cæ
sare super omnes, infra Agrippam tñ diligebat, ab Agrippa infra Cæsarem.

Caput .XXXV.

Herodes tñ
plū exornat
mitifice.

QVinto decimo itaq; sui regni anno ut beatitudinē suā r̄sideret, & gratiæ tanto
rebe secundæ successu leuatus, ad pietatē intendit, & ut se gratū cœlestibus in
se supra modū fluentibus beneficiis demonstraret, templū ornauit, omnē il
lum circa templū loci ambitū circūualauit muro, geminatisq; spatiis in
clusit immenso ædificandi sumptu, & exquisito decore: Indicio erant magnæ circa sa
crariū porticus, quas extruxit ex fundamētis, nec minor tuendi q̄ ornandi intentio. Si
quidē castrū aquiloni cōmuniuit subiacens, qd̄ appellauit Antoniam propter Antonii
gratiā, nullo inferius superiorē palatioꝝ. Addidit etiam in ipsa arce regiæ domus gemi
na habitacula, maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis, quorū gratiæ nihil conferen
dum arbitraretis. Vnū eorū Cæsariū, alter Agrippiū nūcupabat, ut in suis ædibus tan
toꝝ amicorū diuturna memoria celebraretur. Urbem quoq; sebasten nō solum ædifica
uit, sed etiam repleuit inhabitantibus. At ne singula persequar, haud ullum facile præ
teriit locum uetustarū urbium, quē non reuocaret labentē, aut additis, quæ deesse uide
bantur, ædificiis ornaret. Liberalitates quoq; suas usq; ad quinquennalia diffundēs cer
tamina; unde illud hominū genus effulsit diuitiis locupletauit. Templū etiam Cæsari
de marmore albo condidit ad fontes Iordanis, adeo immemor factus religionis ut ho
mini templum sacraret, usumq; gentiū in Iudæam induceret, loco nomen Parnyū est:
Vbi mōs altitudinis excelsæ summo in sublimē uertice exporrigitur; cuius in latere um
brosum aperitur antrū, per qd̄ graue olentis præcipitiū pfundū sæuam exhalat mēphi
tim. Intus aquarū congregatio, & sine ullo motu multa uis inerat, ut nulla æstimatio p̄
fundæ altitudinis non comprehenderetur. Foris autem circa ipsius antri radices font
es scaturiunt. Vnde ortū illic Iordanis pleriq; æstimauerunt; nobis tñ quid ueritas habe
at in posterioribus aperiendū uidetur. Erat in maritimis ciuitas quæ Stratonis turtis
appellabatur, iam fessa bellis frequentibus, & uetustate ipsa inclinata in ruinam. Oppor
tunitate tñ & gratia loci præminens, quam renouauit lapide albo & uariis ornauit ædi
ficiis, atq; in ea magnanimitatis suæ uirtutē, & elēganciam operis expressit. Inter duas
est maritimas urbes Doram atq; Ioppen sita in medio; utraq; ex parte p̄stringitur im
portuoso littore; ut oēs quicumq; ex Aegypto Phœnicē prætermearē desiderant, in salo
fluctuent, quia frequenter illic mare uentis excitatur, & maxime Libycis spiramine, cu
ius etiā moderatiore flatu fluctus attollit; deniq; illisus p̄currentibus faxis, & fractio rep
cussus impetu efferū mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullum impensis statuens modū
magnanimitate uicit naturam, portumq; maiorē Pyrao constituit, atq; in eo penetrata
rupium uastitate stationes tutas cōposuit. Mensus quoq; spatium qd̄ magnitudini por
tus conueniret saxa ingentia in mare iecit, quibus inesset pleriq; altitudo pedum quin
quaginta, aliis etiam excelsior. Distinxit ip̄m maximis turribus portum, quarum unam
Drusion uocauit, ut Drusi nomen qui de Cæsaris maioribus fuit insignibus sui operis
intexeret. Gradus etiam breuiorē locis interposuit frequentioribus, per quos sine gra
ui labore nauigia subducerentur. Tribus etiam colossis ingentibus totam portus illi
us gratiam uenustauit. Iterum templū Cæsaris editiori fundauit loco, & templi medio
colossum constituit Augusti nomine, uelut simulacrū ipsius, qd̄ non minoris magni
tudinis foret simulacro olympi Iouis aut Iunonis Argiūæ. Nescias pulchritudinē in tā
tis difficultatibus, an ualiditatē operis ac munimentū in tāto decore p̄stare amplius pu
tes, qñ quidem insolubile maneat opus, & mari, & uetustati. Accessit itaq; in eo opere
multiplex gratia. Nam & urbs maxima accreuerat puincia, & portus nauigantibus, &
honor Cæsari, cuius ex nomine Cæsarea in hoc tempore uocatur.

Caput .XXXV.

Mons excel
sæ altitudinis

Antioꝝ potent
ces inclinavit.
p̄ dignitate po
tēbant in cons
grator eo el
Veq; imeme
Itaq; dū sequ
cui diuersas p̄
uocatio nouerit do
tibus adibus, sed t
quas patet
uidēs mulier r
etiā causa qu
opererat extin
uimus, quē B
erat, atq; in Parthi
habitant miserat
bus, ita etiam credid
citarer, ut ad Herod
ido seruandū q̄ pri
uis, & suoꝝ deside
Herodis, q̄ quisq; ran
generis, & diu ex
Laqueus igit
nescius, tutius
regnan di suspic
interea Mariam
numerosior pa
lome obierat; dū
alio celebrant. S
perante iam patre
quotidie accēdebat.
ne in aliquo mulieri
uerlum se certaban
tabat nō amantē.
dolore nepotis aut
quidē obiciēdi
eripuisse, cū alt
hic saltē p̄pter a
summū cōmisi
causa ut accep
sacro & celebri
præ gaudio cre
lū, Iachrymas illas u
ificauit, q̄ studiū e
us mulieris filiū fratri
randū, nū maturius I
tate præteritus oibu
mater adoleſcētis, qu
lū, nihilq; inultū
tabat eū cumulatio
erupto furore exci

Hanc regis potentiam prosperis affluentibus successibus unius mulieris expetita societas inclinavit, moestisque infregit doloribus, ex quo adversum ius fasque coniugium, dignitate potius generis, quam charitate usu quodam regio metendum existimavit. Habuerat autem in consortio, Dosithe nomine, Hierosolymitanam foeminam priuato sibi antefociata, quae gratior eo esse debuerat, quo fuerat felix marito, cum qua regale fuerat adeptus fastigium. Verum in memor gratiae precit Dosithe, sociat Mariamne Aristobuli neptem, Alexandri filiam. Itaque dum sequitur nobilitatem, perturbationem incidit, qua sibi domus propria non conueniret, cui diuersarum prouinciarum multiplex obtuleretur populus, ac ne oculi nouae nuptiae odio nouercali domi posito eo, quem Dosis generauerat offenderet eiectus, non solum paternis aedibus, sed tota quoque urbe Antipater (id enim inueni nomen) in faustis nuptiis locum fecit, quas pater unici filii exilio comcelebrauit, uixque festorum diebus solenitatibus arcesebat: uides mulier morigerari sibi maritum, etiam pietatis comitio in superbia conuersa, addita est etiam causa qua iure eius animus inflamaretur: quia Hyrcanum autem suum uiri sui infidiis compererat extinctum, falso suspectum propter regni cupiditatem: ipse est de quo supra memorauimus, quem Barzafarmanes qui Persis imperabat, cum occupasset Syriam captiuum abduxerat, atque in Parthia primo retentum, postea Iudaeis postulatibus quae supra Euphraten inhabitabant miseratus sorte inclinatum permisit: atque utinam ut comcessus fuerat deprecantibus, ita etiam credidisset monentibus, ne more ingenii humani propinquorum eum potentia sollicitaret, ut ad Herodem transitum faceret, eam illi periculo futuram, quae nullos magis regni cupiditate seruandi quam proximos exagitaret, atque a propinquis caueret. Verum ille tadio peregrinationis, et suorum desiderio transiit Euphraten, in Iudaeam reuertit. Quod altius in pectus Herodis, quam quisquam ratus erat descendit, non quod ille regnum affectauerit, sed quia uiro regii generis, et diu exercitatae priuilegio potestatis, incertum an ab eo abstinere se posset aestimabat. Laqueus igitur mortis Hyrcano coniugium neptis fuit, cuius gratia properauit ad Herodem: nescius, tutius apud hostem captiuos degere quam apud regem propinquos. Nulla itaque uel leui regnandi suspitione hoc solo interemptus est, quod ei comperere regnum uidebatur. Diligebat interea Mariamne impenso amore, nec offensam uolebat: Cum ualauerat mulieri gratiam numerosior partus. Nam quinque ei generauerat filios, sed ex tribus maribus iunior Romae obierat: dum literis imbutus liberalibus. Reliqui duo ultra priuatum modum regio cultu celebrabant. Suffragio erat iuuenibus matris nobilitas, et suus ortus in regno, quod imperante iam patre geniti foret, sed amor maxime Mariamnes, quo rex magis magisque quotidie accedebat, ut cum ipsi nulla uicissitudo amoris a coniuge rependeret, caueret tamen ne in aliquo mulieris animum moestificaret. Aequa lance odium mulieris, et amor uiri aduersum se certabant. Iustius tamen Mariamne amantem se uix oderat, quam Herodes Mariamnem amabat non amantem. Suppetebat mulieri odium de flagitio, fiducia de amore: quia alterum dolore nepotis auersabat, altero per obsequium amatis extollebat. Et ideo ne a conuicio quidem obiciendo criminum temperauit, quod autem sibi Hyrcanum, et fratrem Ionatham per scelus eripuisset, cum alter profocer, alter affinis: ille propter senectutis infirmum seruari debuerit, hic saltem propter aetatem adulescentulum: facinus indignum, cui septem et decem annorum adulescenti summum comiserat sacerdotium, huic continuo honorem contulit, et mortem intulit: nulla alia causa ut accepimus, nisi quod sacerdotali amictu indutus, ubi accessit primum ad altaria sacratio et celebri die, subito populus illachrymauit, quod suspectum adeo Herodi fuit, ut praeter gaudium crederet populum illachrymasse, atque eo erga ephebum perdidisset affectum suum, lachrymas illas uoti indices, studium populi sui periculosum, quod intimis uisceribus significauit, quod studium erga cultum adulescentis haberet, et nobile illum regium nepotem impotentis mulieris filium fratrem reginae praeuoris, quae regem uix dedignaret pruptum ad imperandum, nisi maturius sublatus medio foret, cui forma, cui decoris gratia suppeteret, ut iure praefereodus omnibus aestimaret. Proposuit itaque adulescentem occidere, exagitabat eum mater adulescentis, quae et ad inuestigandum acrior, et ad ulciscendum uehemetior, nihil oc cultum, nihilque inultum patiebatur, eoque reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exagitabat eum cumulatior indies erga adulescentem amor, uiuersorum et regni periculum. Vnde praerupto furore excitatus, statuit quouis modo sibi consulere.

Caput

,XXXVII.

e Mittitur

Dosithe Herodes habuit uxorem de qua Antipater tulcepit iudum

Mltiſque adoleſcens nocturnis tēporibus ad urbē Hiericho, atq; ibi ſolitus delectari ſtudio natandi; a plurimis quaſi in ludū coeſitibus, dū ſine modo merſiſſet, in piſcina necaſ. Id tacitū ſoror nō tulit, ſed affectu germanitatis per conuitiū prodidit, atq; obiectauit marito, iuſſu eius ſibi fratrem ereptū. Deſtitutam ſe oībus, funeſtam ſibi domū cōiugis, qui primo ſibi ademerit, poſtea germanū interemerit, miſeram ſe exitio ſuis fuiſſe: imprecati dira uiro, ſocrui & regis ſorori, cōmune omnium flagitiū ultorē deū poſcere, ne tantū facinus impunitū relinqueret. Ferebat iſta Herodes quaſi amore captus, & nutibus deditus: ſed furebat ira mulieris, & ferre nō poterat maledicta execratis, & indignatis arrogantia maxime, quia uictus uernaculo eius Herodes, inſurgere aduerſus dilectā nequibat, & ideo quo magis excitari quaſi amās poſſet, ſcena adulterii cōtexiſſet, atq; in mulierē iſtiusmodi crimē cōponiſſet, q̄ imaginē ſuam Antonio in Aegyptū deſtinariſſet. Quātā iſtud intēperatiā fuiſſe, ut abſenti & prompto in libidines uiro, tū p̄terea potenti qui p̄tate p̄ iure uteret, formā ſuā uenale offerret, ut pulchritudine illiceret, nouā auctiōis cōmercio ſe mulierem proſtituiſſe, ui ne amoris an odio mariti, cuius periculū p̄ mercede adulterii poſtulauifſet. Hoc itaq; commento mulieris, apud Herodē Mariamne quo magis amabat, eo grauius appetebat, nec tū iſimulatio ipſa, quāuis indignantiſſi ſceminā: aliena ueri penitus fuit, matrē em Alexandram furentē, q̄ alius filio ſuo Ariſtobulo in ſacerdotio p̄ferebat. Hoc em nomine Ionatham filiū ſuū, quo auſi ſibi regē fuiſſe in memoriam reduceret appellari malebat, ab Antonio per Muſurgam quēdam literas ſequeſtrū petiſſe filio ſuo ſacerdotium Fides uero p̄pior erat. Deinde adueniēte in Iudāam Gellio Antonii amico, cognitum adoleſcentē miraculo fuiſſe p̄pter excellētiſſimi decoris gratiā: Nō minus etiā Mariamne cuius quo dignitas clatior, eo fama illuſterior, & forte cōpertā more quodam ingenii hūani, quo uiri quoq; eo ſe iſterioribus amicis chariores cupiāt declarare, ſi p̄ſentibus quoq; neceſſitudinibus ſuis in ſe hoſpitalitatis ſocietate indulgeāt: ibi quoq; Alexandrā datā cū Sofio colloquēdi copiā licet liberiori uiduā, alia quoq; cognoscēdi hoſpitis de eſſe copia nō potuerit, cū p̄fertim hmōi & cauſas & perſonas req̄reret. Deinde collato utriq; cōſilio id ſe dediſſe ſnā, ut utriuſq; imagines Antonio dirigerent. Perſtrictū illum aſſeueraret, & gratiā illis nō hominū, ſed diuinā in eſſe lenocinantē, ut excitaret uiri minime ſobrias cupiditates ſcripſiſſe Herodī, ut Ariſtobulum ad ſe ſine mora mitteret, de Mariāne q̄ ſibi cōiuncta foret, p̄termiſiſſe. Nō coopire libidines ſuas, uel in his quā nupta eſſent apud maritos ſoleret, cui ſine piculo uſus foret flagitiū ſine pudore, ſed quo Cleopatraz caueret indignationē, quā utriuſq; qdē ſexu riuali offenderet, ſed amplius ſi ſociatā uiro mulierē deprehendiſſet, quia ſe decore ſup oēs excellere mulieres arbitrabat. Perlectis itaq; literis, Herodē excuſauifſe, q̄ ſine ſeditiōe populū & p̄turbatione totius gētis, auellere a ſuis nobile nō poſſet adoleſcentē, atq; ut ſatisfaceret Alexandrā, ſpōndiſſe Ariſtobulo ſacerdotiū: ſed cū morā fieri p̄miſſis uidiſſet, & arte ſe ludi putaret, Alexandram parauifſe nauigiū, ac in ipſo apparatu fugā cognito p̄ Sabionem conſilio reuocatam eſſe cū filio. His motū Herodē diſſimulaſſe ad tēpus iniuriam, & acceleraſſe Ariſtobulo ſacerdoti collationē, ut honoris ſpecie parata necis inuidiam uelaret: Quā peracta ut diximus quaſi fulmine ictus exagitatus eſt, ſimul & affectati adulterii affecto a ſuis crimine, q̄ ſciret Antonium promptū ad libidines, & inuelatas, ex eo q̄ plurimū poterat inflammantē in omne genus amatoritū cupiditates. Cleopatraz quoq; inexplabilem riualitatis p̄cipue dolorem atq; immanitatem, quā plurimos uiros, quos ſegniores circa uxorum reprimēdam intemperantiam compererat, interemiſſet, imminere ſibi periculum non ſolum amittendae cōiugis, ſed etiā ſubeundae mortis perhorreſcebat. Propoſuit itaq; ipſe contendere in Aegyptū, ut Antonium uel Cleopatram quam maxime metuebat deſlecteret. Euocatum alii ferūt. M. Antonii literis eō tetendiſſe, ut necati adoleſcentis cauſas p̄ſtaret. Proſecturus tū affini ſuo Iſippo, cui Salome germana regis in cōiugium cōuenerat, ſecreto aperit ſuſpectam ſibi necem p̄pter cōiugalis forme appetentiam, quā miſſa ſui decoris ſpecie prodidiſſe mulier argueret, idq; quā ſi affini negociū cōmittere, ut ſi ipſe ab Antonio extinctus foret, Mariamnem necaret, ne mer

Alas miraculo

et neces flagitii iugiter
 etiam in ſopite
 etiam ad affectū
 etiam de uxoris ſo
 etiam multiplicata
 etiam affini p
 etiam aliquo ue
 etiam ſore, quā ultra
 etiam immemor
 etiam inflammauit
 etiam regia haud p̄
 etiam non diſtulit, in
 etiam ſiſſet maritum
 etiam nec inſe
 etiam mulieri iurare cog
 etiam perit cupiditate. It
 etiam quit, amorem erg
 etiam occideret. Quō p
 etiam ſuum proditi, cog
 etiam ſeris mercede proc
 etiam indubia corruptiō
 etiam tris deprehendiſſe
 etiam p̄s corruptela tur
 etiam minuoq; rapiens
 etiam indignatis ſuſpic
 etiam utriq; nec
 etiam eſſe, & paſſio reſu
 etiam eret, atq; in exceſſi
 etiam ut p̄eros dirigeba
 etiam gali gratia. Vix c
 etiam more tanquam im
 etiam na affectus erga de
 etiam odio fertur exaſpe
 etiam egritudine, quā ex
 etiam plurimis p̄ſe crea
 etiam paulatim uigore

Hoc quoq; a
 iniuſti p̄er
 coris, excid
 fructus terra ab
 ſobrie uiro pudic
 ſeculitas deerat u
 diligeret, exitū p
 qui hereditaria o
 ga matrē quidē affec
 tarata ſolū eſſet. I
 & Graecis literis a
 matris p̄ſe in o
 quidē paterni reu
 ex coniugii ſoci
 elao genita, qui C
 ſubilitas coniunctio

ne merces flagitii superflua. Iosippus haudquaquam ut arbitror, studio proditiōis, sed quo mulieris erga uirum sopiret querelas, quibus se afflictam diceret ardere odiis uiri mandati exprimit, atque ad affectum amatis interpretatur, quod ne mortuus quidem pateret Herodes seungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter quam Iosippus aestimauerat, ad argumentum traxit implicatae adhuc in se crudelitatis, cuius exercendae post mortem quoque suam executionem affini proprio maadauisset, infestum illum sibi iniuria qui suspiciones suas non argumento aliquo ueritatis examinaret; sed praeruptae mortis exitio urgeret, nullum odiis finem fore, quae ultra ipsam uitae ac salutis defectum extenderent. Sed Iosippus domesticum mali immemor, dum alienam coniugem uiro reconciliare expetit, suae coniugis aduersum se inflammauit suspiciones: quae & colloquia uiri proprii cum Mariamne morasque in aula regia haud pfunctorie ferendas arbitrabatur. Denique ubi frater reuertit insimulationes non distulit, iniuriam addens suam regalibus contumeliis, quod sibi quoque Mariamne ademisset maritum: sed Herodes praerictus licet, tamen haudquaquam grauius primo commotus est, nec infensum se uxori praebuit, cum etiam uiuam in fractus quodam die mulieri iurare coepit, quod tanto eam diligeret affectu, ut nunquam alterius mulieris flagrauerit cupiditate. Ita omnes ex animo abiecerit, ut uxori fidem seruaret. At illa: Satis, inquit, amorem erga me tuum mandatis quae Iosippo dederas declarasti, praecipies ut me occideret. Quomodo potest amare qui occidere potest? Amens ilico rex ubi audiuit secretum suum proditum, cogitare coepit nunquam proditum fuisse Iosippum, nisi captus amore mulieris mercedem proditiōis stupro quaesisset, manifestatum quod diu latebat in aperto crimine indubia corruptio: non frustra excitatam fororem quae domesticam iniuriam praeter ceteris deprehendisset. Itaque indignatione nimia furis animus, impos exiliuit de lectulo fugiens corruptelae turpis contagia, nec furentem capiebat aula: audiuit foror uociferantem, continuoque rapiens tempus ad argumentum insimulandi, & occasionem nocendi confirmauit indignas suspiciones: impulsus itaque dolore iniuriae insimulatione germanae, iubet occidi utrumque, nec multo post secuta est factorum poenitentia: & ubi ira cecidit, amor successit, & passio resuscitata est, tantisque incanduit feruor cupiditatis, ut defunctam non crederet, atque in excessu mentis positus quasi uiuentem alloqueretur. Et sicut ad eam quae uiuere uideret pueros dirigebat, rogans ut depositis simultatibus ad sese ueniret & redderet se conjugali gratia. Vix denique multo edoctus interuallo temporis obisse credidit, quam pro amore tanquam immortalis foeminam decoris mori non potuisse arbitrabatur. Tantus erat affectus erga defunctam. Denique efferus, postea atque in multo necem praesentium odio fertur exasperatus, nec solum morbo animi laborasse: sed etiam graui corporis aegritudine, quam ex pestilentia quoque aeris contractam aiebat. Nam tractus caeli corruptior plurimis peste creauit. Unde consulti medicinae peritis syluam secretis sese abdit, & refuso paulatim uigore, uenatibus salubritatem corporis, pariter ac mentis salubritatem recepit.

Caput .XXXVIII.

Hoc quoque addebat miraculis suis quibus defunctae suspiciebat gratiam, luisse se iniusti poenas flagitii, & elementorum aegritudine expiatum interitum tanti decoris, excidio mundi populorum, lue unius mortem: sorte tamen impari uindicatam, cum fructus terra abnueret, fames auget pestilentiam. Hunc Mariamne exitum tulit, sobrie uiro pudica; sed insolens formae conscientia. Cui magnanimitas superfluebat, sedulitas deerat ut blanditias dedignaretur mariti, secuta quod nihil ab eo, qui supra modum diligeret, exiti perpeti posset, nec solum ad praesens ultionem reperit: sed etiam in reliqua haereditaria odia transmisit. Cui succedere filii materni doloris executores, pio erga matrem quidem affectu, sed erga patrem impio: cum utriusque parentum pari munere ius naturae soluendum foret. Nec exercitatos dolor reperit. Nam diu Romae eruditi Latinis iuxta & Graecis literis astutiam non mediocre assumpserant, & absentes conpererat nec matris, plerisque in odium patris impulsoribus asperabant. Regressis quoque ne conspectus quidem paterni reuerentia sedulitatem infuderat: crescebat cum aetate malitia. Accessit etiam ex coniugii societate praesumptio, quod alteri Salomes filia neptis Herodis, alteri Archelao genita, qui Cappadociae regnum tenebat, in ius copulae nuptialis conuenerant, & nobilitas coniunctionis odio dederat autoritatem. Offendebatur igitur Herodes, ue

Herodes uxori iurat.

Tractus caeli corruptior pestilentiam creat.

Utique parenti pari munere naturae ius soluendum est.

tacito filiorum ingenio excitatore, quae paterna pietas pati posset, quae etiam uultu frequenter laeditur. Addebantur et stimuli ab his, qui ab insidiis filiorum cauendum quasi solliciti crebro denuntiabant, asserentes quod ultrices materni exitii armarerent manus, quibus perterritus antipater Herodes Dositidis filium praeferebat fratribus, atque ad sui gratiam huberiere affectu coepit laceffere, ardere maioribus odiis aula regia & certamine fratrum concuti; dum illi indignatur, quod priuatae mulieris filius sibi in regno ortis profetebat: ille uersutus aduulandi quo se inferiore materno latere cernebat, eo studiosius commendare sese patri, appetere germanos compositis insimulationibus non quiescebat, donec ipse per se ac per alios, quos sibi adiunxerat, excluderet ipsos ab affectu paterno. Denique regnandi huiusmodi omnem ademit, ita ut publice condito testamento, solus imperii successor designaretur, missusque ad Caesarem Romam, praeter insigne diadematis omni ornatu cultusque regio fulciebatur. Inde in Iudaeam regressus, aucta erga se Caesaris plurimorumque illustrium uirorum gratia, exigui prope temporis intervallo tantum praeualuit, ut etiam matrem coniugio patris redderet; geminisque armis aduulandi arte, & simulandi uersutia, ita geminos urgere apud patrem coepit, ut pater filiis necem pararet. Denique furens animi Romam petit attracto secum Alexandro, quem reum magici aduersum se criminis ante Caesarem statuit. Ille data sibi copia deplorandae calamitatis aeternarumque omnium, cum uideret sibi suppetere tanti iudicis auctoritatem, qui nec ab Herode traduci per gratiam posset, nec ab Antipatro circumueniri, nihil praeterireundum ratus, flagitia patris quadam perstrinxit modestia, ut nec urgere tantum accusator uideretur, nec occulta esse sineret, cum plurimum causam iuuaret, si se ob necis maternae dolorem, paternis peti odiis demonstrauisset. In talibus enim iudiciis nihil tam magis liberos grauat, quam naturae pietas & affectus auctoritas. Quae si aliquanto traducuntur flagitio praedictum minuitur, praerogatiua excluditur: Vbi uero ad obiecta patris uentum, ualidis refellens assertibus alienum sceleris primo fratrem demonstrauit, qui suorum esset confors periculorum, quem innoxium in crimen uocari ingemiscebat. Astipulabatur purae conscientiae agendi ius & dicendi peritia, nihil sibi ac fratri relictum honoris, sublata omnia per scelus germani patrisque facilitatem. Amarissimi me deplorabat necem sibi irrogari, quam pater eousque expetit, ut crimen adiciat, flagitium adiungat. Quibus dictis coegit in lachrymas uniuersos, atque eorum sortem deduxit iudicium, ut Caesari accusatio non probaretur, pater reconciliationem amplecteretur. Id gratum admodum & praecellentissimum Romano principi, non solum regi inclyto regnum donasse, sed etiam liberos reddidisse. Itaque iusto defunctum examine, ut sic paterni iuris reuerentia inuiolata maneret, & tuta filiorum innocetia patri, ut dicebat, obtemperarent liberi. Ipse inoffensum naturae affectum exhiberet filiis, cui uellet tamen regnum relinqueret. Rediit ex urbe Roma cum patre, Alexander iudicio magis quam suspitione absolutus. Vacare enim mentem Herodis ab odio filiorum Antipater non patiebatur: Ipse enim erat odiorum materia; premebat tamen studium suum conciliationis, ne appetitae germanitatis scenam proderet, insidias manifestaret. Vbi uentum est in Ciliciam, & nauigantes in Eleusiam applicauerunt: suscepit eos Archelaus opimo conuiuio, gratias agens Antipatro genero sua causa, quod exemptum periculo conciliatione etiam dignum aestimasset. Ipse etiam literis per suos directis amicos rogauerat, ut genero defensionis adiumento forent, & discedenti obtulit. XXX. talenta hospitalitatis munere, ac Zephyrium ad usque regem perduxit. Regressus domum rex continuo populum aduocat, apud quem hoc modo disseruit.

Caput .XXXIX.

Hic Herodes alloquitur populum.

Modo causa mihi Hebraei ciues & utilis & fructuosa fuit Romam petendi, profecto ut de filiis meis Caesar iudicaret: ne solus ego qui irascebar cognoscerem, perrexi ad Caesarem: ut qui mihi regnum reddiderat, de successore meo pronuntiaret. Adiecit beneficiis suis ut quod difficile erat, prope amissos filios patri repraesentaret, fratribus quod supra regnum est, concordiam redderet. Redeo igitur ditior quam profectus sum, didici esse melior pater, quia didicerunt filii mei esse meliores liberi Caesaris beneficio. Statuit enim ut ex meo arbitrio penderet filiorum successio, ne praerogatiua successionis superbia gigneret. Ipse mihi successor darem quem elegerissem; eum scilicet qui meruisset, cum autem qui patrem amplius honorauisset, imitabor Caesarem

... illi, illi absolute do
... in hodie reges collitu
... abo regni pluribus
... quos Caesar coi
... quomodo nec i
... meritis supp
... morat, quum l
... aduulatio
... Si tam supra
... uator prolaps
... meis? Absit:
... superbiae uel
... honores coo
... electionis affectu
... tum maximi
... quo contagio qu
... tam ut stagnum
... ra improbis mon
... ma debet reconde
... bunoz; uel militu
... uniuersis repeda p
... remunerabor; mal
... landum fructu ex
... gratia & bestias lig
... pecudes mutu
... Caesar, qui uos e
... im iubere: manet
... um imperialem,
... pietas maneat, reg
... uos experiar, habe
... sequetur, mei tami
... principes potemi
... Et ideo uobis pro
... dictis oscularus e
... conuer
... llesere
... uertit d
... cendi su
... uae filium mulie
... i fratribus regni s
... mis uix referuaren
... lum omne i sermo
... ge, quicquid locuti
... que non dixerant fin
... omniu quibus appe
... uerunt; conciliabi
... Subiuebat iudices,
... tris citatens, ut le
... leret, & uementiu
... eis parata, ut regnu
... ore minus uerumil
... manifestis reru id
... tam amplius; pater tu

faré, ille em̄ absolūdo iuniores filios meos, seniori filio pares fecit. Itaq; simul tres liberos hodie reges cōstituo: Illi atas, istis nobilitas astipulat, nec numerus moueat, magnitudo regni & pluribus abundat. Arbitr̄ primo sentētia meā deus; deinde etiā uos accedite, quos Cæsar cōiunxit, constituit pater, uos honore congruo psequimini, ut ne q̄ immoderatus neq; infimus honor sit: Aliud inflat, aliud exasperat. Quod cuiq; portionis suæ meritis suppetit, impartiat. Nō em̄ tantū quis delectat eum, quē supra mensuram honorat, q̄ tum lædit eū, cui debitum negat. Et plerūq; uterq; eorū offenditur, ubi prælationis adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filiorū haud dubie patris gloria est. Si tamē supra modū q̄s liberos meos excolat, reus est mihi etiā pro liberis meis, quibus autor prolapsionis est: Nimius em̄ cultus audaciæ sumptus est. Nūquid iūdeo liberis meis? Absit: sed malo eos minus cū gratia posse, q̄ plurimū cum seditione. Quod enim superbix uel rapinæ est cito labitur: quod gratiæ diu tenet. Vnde cura erit mihi ut sponsores cōcordiæ adiungā liberis meis parentes amicosq; quorū hortatu mutua dilectionis affectum induant. Nam cū omnis sermo malus facile mentē audientis inficiat: tum maxime assidua colloquia, & diuturnus usus pestem animis infundere soleāt, quo contagio quodāmodo in mores cohabitantiū cito trāseat: & si trāquillitas morū sit, tamē ut stagnum mite licet, uentis exagitantibus assurgere in æstus ualet: ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; q̄ in me unusquisq; spem suā potissimā debet recondere, nō em̄ quod accidit liberis meis, mihi deperit. Plus unusquisq; tribunorū uel militū reuereri debet patrē imperatorū: Ego sum ego sum, qui mercedem uniuersis repēdā pro his etiā quæ filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia factis remunerabor: maleuolētia pretium referet suum, ut apud eū quoq; quē putauerit adlandum fructu excidat: Vos autē boni filii cōsiderate primū naturæ religionē, cuius gratia & bestias ligat, quæ etiā feras cogit in amorē necessitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor, & periculis propriis redimunt suos beluæ. Reueremini etiā Cæsarē, qui uos ex inimicis amicos fecerit. Tertio meipsum qui rogare malo, cum possim iubere: manete fratres, nolite exuere quod generati estis. Do uobis uestem, & cultum imperialem, sed pretiosius est quod suadeo uestri amoris intemeratū signaculū. Si pietas maneat, regnū delectat: Si desit gratia, uile imperiū est & plerūq; noxiū. Ergo dū uos experiar, habebitis interim nō regnū, sed regni honorē. Si patrem dilexeritis, ius sequetur, mei tamē amorē ī uobis probate: omnibus, quibus delectare regnū solet, ut principes potiemini. Onera imperiū, & moles negociorū me solū, & si nolim manebūt. Et ideo uobis prodest mea uelle: q̄a ego quæ uestra sunt, & mea arbitror. His dictis osculatus est filios, ut eos uno osculo charitatis inuicem sibi neceret. Quo facto conuentū dimisit.

Caput .XL.

Dlscessere plerūq; læti, quibus placebat cōcordia germanitatis: sed cū fratribus reuertit dissensio, eorū grauior quo dignitas potior, cui āplius inuideret & nocendi suppeteret maior potestas. Dolebāt filiū Mariamnes æquatū sibi priuatae filium mulieris, qui regni nesciret profapiam. Contrā Antipater distinctam sibi à fratribus regni spem dedignabatur, & inuidebat germanis quibus posteriora pro primis uix reseruarent: Sed hic sese tegebat, & uelabat odio prætedēs gratiam, illis consilium omne ī sermone obuium etiā nō quærētibus. Promptior lingua, & secretoꝝ prodiga, quicquid locuti forent apud Alexandrū, continuo apud Antipatrū erat, multa etiā quæ nō dixerant simulabant. Pleraq; internūtiū cū incremēto adiciebat. Architectus omnīū quibus appeterent fratres Antipater erat: cuius uita nihil aliud erat, nisi quoddā uersutiæ conciliabulum, scena improbitatis, argumentū scelerū, flagitiorū ministeriū. Subiiciebat iudices, subornabat testes, simulabat defensionē, q̄ si in theatro personā fratris circūferens, ut leuiores excuteret obiecta, grauioribus cederet, quo magis patrē falleret, & uehementius in fratres moueret, maximeq; acerbabat arte inuidiā paternæ necis paratæ, ut regnū eriperet, quia regibus metus periculi suspectior: sed ne sine repulfore minus uerisimilia regi uiderentur, ipse primo tentabat refellere, deinde constringi se manifestis rerū īdiciis uolebat uideri, ut perorata utrinq; causa, q̄ si nihil iudicio defuisset amplius: pater tanq̄ in conuictos filios excitaretur, nulla enim res maiorem fidem

Honor filiorū, patris gloria est.

Mal⁹ sermo mentē audientis inficit.

Maleuolentia suū recipit pretiū.

Imperium si ne gratia uile & plerūq; noxiū.

asseris dabit: quod Antipater fratrum defensor aestimabatur. Hac fraude plurimorum captabat gratiam, ipsius quoque patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratribus minuebatur, de affectu paterno in ipsum transfundebatur. Abducebat amicos regios, parentesque & praecipue fratrem regis germanum Pheroram, & Salomen eius sororem alienos a nepotibus fecerat, ut non modo eos non defenderent, sed etiam appetere, atque odissent. Accedebat odiorum materia uxor, Alexandri Glaphira, quae mulieriter satis praesentium insolens extollere sese acceperat fastu superbo: eo quod omnibus praemineret prosapia claritudine. Itaque quasi dominam se omnibus qui in aula erant regia praeferebat. patrem auumque regem sibi, & praecipue Darium Hydaspem materni generis apicem solita iactare, contumeliisque ignobilitatis afficere Salomen regis sororem, uel Dositidem coniugem: quae illis dolori, sibi odio foret. Ceteras quoque foeminas similiter exasperare, quae regi propter decorem magis, quam propter nobilitatem generis copulabantur. Plurimis etiam Herodes praeter regium morem, etiam Iudaeorum usu quasi quadam erroris licentia delectabatur, qui figuras maiorum uitiis suis obtentui ducunt. Grauebatur ergo Alexander uxoris insolentia: Aristobulus quoque iisdem quibus Glaphira sermonibus uxorem incessabat: deiectioni illam status nec conferendam regiae proli, impari Glaphirae sibique esse opprobrium, quod frater regalis generis coniugio potiret, ipse priuatae uxoris contubernio degenerasset, demens quod conturbaret conuicio proprias necessitates. Quibus praestripta contumeliosa uxor Aristobuli, ad matrem omnia cum lachrymis perrebat. Salome autem coperta per filiam regi Herodi anuntiabat: at ille monere filios, quod perdere commodius ratus, uocatos partim imperatorie terruit, partim affectu paterno hortatus est, ut fratrem amaret, neue uel hostes diffideret, ueniam tribuens superioribus, dentis tians correctionem futuris: at illi compositi sese infumulationibus peti pluribus deplorantes: orare simul & polliceri operibus ipsis, in reliquum propriae fidei defensionem daturus: tantummodo factum pater expectaret, nec temere auditis crederet: non enim defuturos delatores improbos, quam diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre, quis eo tempore imminente depulerint metum, moestitiam tamen coaceruarunt, quod urgeri sese a Pherora & Salome uidebant: quorum alter patruus, altera soror patris, quibus defensionem esse debuerat, insidiabantur. Accedebat enim formido grauis, quod plurimum poterat apud patrem. Nam accepto diademate prope uniuersam regni potentiam cum fratre suo Herodes participauerat, nec mediocres utriusque contulerat opes, & maxime Pherore. Denique his annua talia centum recedebat, praeter eam regionem quae ultra Euphratem sita redditum copias multiplicabat. Tetrarches quoque petitu Herodis a Caesare fuerat constitutus, donatus etiam regalis coniugis necessitudine, quia sororem regiae coniugis in conubii sui sorte asciuerat. Post cuius obitum desponsata sibi seniore regis filia, in gratiam successerat generi, nisi amore captus ancillulae regalis puellae copulam declinauisset. Qua exasperatus Herodes contumelia, ei filiam tradidit, quae postea Parthico bello occidit: Infumularum tamen apud se Pheroram, quod uenenis appetisset fratris salutem. Qua suspitione ne uiuente quidem caru erat uxore: plurimorum primo, & ad postremum amicorum eius quaestione exercita, uacuum eius cuius arguebatur facinoris inuentum uolens absoluit, dans etiam fugae ueniam, quod rapta quam diligebat ancilla, depositionis inuitae, ut ad Parthos confugeret, familiarium suorum confessionibus modum detegebat. Respirauerat aliquantulum Alexander, dum Pheroras accusatus incessitur, & ipse incessit Salome, quod spondisset nuptias suas Oboda Sylla, qui erat regis Arabiae procurator Herodi inimicissimus. Sed remisso utriusque crimine tempestas domus in Alexandrum incubuit, atque ipsum graui periculo inuoluit, furebat enim leuua pestis, & procella totius aulae Antipater. Omnibusque modis & conuentu etiam propinquorum ingrauens fratrem, ita ut turbato mentis sobriae statu, instare sibi Alexandrum cum gladio pater magnis uocibus protestaretur. Venerat in medium scena huiusmodi, quod eunuchos tres, quorum unus pocula regi ministrare solitus foret, alius fercula coenae inferre, tertius torum obseruare regium, nec unquam discedere, cum se Herodes lectulo composuisset, donis humerioribus illexisset Alexander, ad sui gratiam, & turpis flagitii societatem. Quo prodito supplicis adacti spadones, obscenae ludibriae libidinis manifestarunt, promissa etiam amatoria tegere nequeunt, quibus sermonibus sollicitari homo foret, &

Glaphira
Alexandri
uxor.

quod quod mercede
de gratiam
quae qui cap
pmissa
no in dect
Herodes mouebat: se
ceteros spe
genus pra
erant poen
passim
uolentes te
& cum r
si aliq
genus huma
immitis rei
Qui omniu
amicos eius in qua
centes, quia nihil q
supremam crucera
fuit adolecentibus ab
nam sine mora perq
ebatur, tamen ad se
illas habere. C
tionem: nec ullo
uoluntarum molit
uuit, ut fraudule
us uocaret, quoru
in commentum sele
huiusmodi conscio
in libris, praecipue Pl
quo habitaret cubici
transiit ad regem
quosque inuoluerat
propertio aduenit:
quod infestissimum
nem eius repressit.
reuer, & uideretur
beneficus gener n
nam caput, ut mani
plere. Quid factu
ambo primu sceler
si aliena contagii, qu
non deprehendit m
patri rediret: Eg
moru, ut cohaeret dem
ad hoc uiuit Alexan de
quem differri non op
lis e. Sed fortasse hoc
cio condemnaretur, e
ne ultionis exacte pe
uis ipse despondite
reddi. Reddat causas
iudicium est, si firmus

rēt, & qua stupri mercede retexerunt, ut inuolutum dedecore paricidium crederetur inesse sibi iuuetæ gratiam, formæ decorem, robur ætatis, contra inualidum Herodē, & iam senectæ grauē, qui capillum inficeret, ne ætatē pderet, à quo cū uellet regnādī ius in se transfunderet, p̄miaq; polliceri ingentia; & ideo eos in iuuenē spem suam cōstiturere oportere, nō in decrepito sene, cui ipsa natura finē acceleraret. Quæ grauius qdē Herodem mouebāt: sed illud præ cæteris q̄ cōspirare ei militare manum, ducesq; exercitus, & cēturiōes spadonū indicio cōpertū haberet; deniq; ita exagitatus est, ut nullum scuitiæ genus prætermittendū putaret; nulli cederet, omnes suspectos haberet. Velociorē erant pœnæ, q̄ interrogationes flagitiorū, et iudiciū præueniebat reorū exitus. Rapiebant passim ad supplicium, quos aliqua incesserat suspicio. Feruebant calūniæ: multi uolentes regi placere, deferebant reos; sed ilico etiam ipsi qui alios detulerāt deferebant, & cum reis suis ducebant ad locum pœnæ. Ita efferauerat Herodes in uniuersos, ubi si aliq; eorū supesset, suspectus foret. Aliter rex nō putās se eē securū, nisi deficeret genus humanum. Insimulatis irrecōsiliabilis, amicis incredulus, familiaribus superbus, immitis reis, pauidus ad omnia, ut crebrō sedes mutaret, noctes sine somno ducceret. Qui omnibus exasperatus repēte Alexandrū alligatū uinculis sepsit custodiis, & amicos eius in quæstiones uocauit: Qui negabāt, inter supplicia moriebant. Rursus ta centes, quia nihil quod esset suspicionibus cōsentaneū confirebantur, usq; ad mortem supremam exulcerati, tamen aliqui uī tormentorum, & pœnæ uicti acerbitate, propositū adolecētibus asseriebant, ut uenationi intentum occiderent patrem, & ad urbē Romanam sine mora pergerent, ut effugii pœna eluderetur. Quod & si nullo argumēto fulciēbatur, tamen ad solatium studii ferocis deriuabat pater, uolens uinculorū filiū causas iustas habere. Considerans itaq; Alexander obseratas aures patris ad omnem p̄fensionem; nec ullo modo rem posse deduci, ut de innocentia sua præsumeret, qui tantis calūniarum molibus appeteretur; simili arte nequissimis delatoribus occurrendum putauit, ut fraudulentos & calūniæ machinatores dolis circūueniret, atq; in calūniā teos uocaret, quorum se calūniis urgeri credidit. Scripsit igitur quatuor libellos, quibus cōmentum sceleris, quo paternam salutem appetierit confiteretur, atq; insidiarum huiusmodi conscios plerosq; eorū à quibus ipse appeteretur, exposuit; atq; iisdē inscripsit libris, p̄cipue Pherorā & Salomē: q̄ ea quoq; intēpesta nocte rupto adolecētis in quo habitaret cubiculo, illexerit inuitū, & reluctanti extorserit, ut incestum patraret. Transmisit ad regem libellos, uelut indices flagitiorum suorum, quibus potentissimos quosq; inuoluerat regis comites atq; amicos. In tempore illo Archelaus in ludæam properatō aduenit: ut si quid posset genero ac filiæ op̄is auxiliūq; ferret. Sed præuidens apud infestissimum patrem obstructos sibi aditus, legitimæ defensionis arte cōmotio nem eius repressit. Nam simul ut aulam ingressus regiam est, magna uoce cum iam audiretur, & uideretur ab Herode, uelut furens animi uociferari cœpit: uiuit ne adhuc ille ueneficus gener meus, & carpit hanc lucem, ubi quæso est? Vbi paricidale illud reperiam caput, ut manibus excerpam meis? Paricidio perire debet, qui paricidium uoluit implere. Quid facturus est socero qui non pepercit patri? Quis demonstrabit eū? Euiscerabo primū scelestum, adiciam filiam bono sp̄so, & si sceleris nō fuit cōscia, nō est tñ aliena contagii, quæ paricidæ cōiugio potiebatur: Non agnosco filiā meā, quæ artes non depræhendit mariti, quæ se non talem exhibuit socero nurum, ut subiectum filium patri redderet; Ego illam non ad sceleris ministeriū iunxi, sed ad consortium mariti moniū, ut cohætedem gratiæ præstarem, non criminis adiutricem. Te miror Herodes si adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabam iustas illum iam pœnas dedisse, quem differri non oportebat. Quid enim diutius seruetur confessor, animi paricidatilis? Sed fortasse hoc quoque diuinæ fuerit prouidentia, ut amborum parentum iudicio condemnaretur, qui in te læsit utriusque pietatem. Non me negabo ultorem, quæ me ultionis exactæ prædicatorem parabam, sed ne filiam excipio, quam infastis nuptiis ipse despondi: te sp̄sorem secutus, nō em̄ ego illam mariti moribus, sed fidei tuæ tradidi. Reddat causas q̄ uadē suū dissimulauit, maritū suū dilexit. De utroq; nūc uobis iudiciū est, si firmus executor tanti doloris es, accingere pater, sequestra pietatē, nō

Herodes
Alexandrū
uinculis alligatū
custodiis sepsit.

Hic rōcinatur
Archelaus

optandū quidē officiū patribus, sed nō dissimulandū. Si te pietas mollit, inflectit natura, mutemus uices: ut ego in tuo filio, tu in meo pignore mīsterii mutui simus executores. Huiusmodi orationem circumfremens traduxit Herodem, atq; à furore animi paulatim intentionē eius emolliuit, ut quasi cōpatientē, atq; unanimo sese crederet, & daret ei libellos legendos, quos Alexander cōposuerat. At ille singula quaq; aduertens, ubi intellexit magis dolo re congesta, q̄ fide suffulta, profundo consilio minuere paulatim inuidiam tentamenti paricidalis, atq; obiectoꝝ causas in eos qui descripti fuerant, & maxime in Pheroram cœpit transfundere. Itaq; ubi aduertit regem à sua sententia non abhorre: cōsiderandum, inquit, ne forte adolescens magis tantoꝝ improboꝝ insidiis appetitus apud te sit, q̄ tu ab adolescēte. Quid em̄ causæ erat, ut tuam appereret uitā cui regni honorē cōcesseras, regnandi ius referuabas, & spem successionis? Quid em̄ appeteret quod habebat? aut quēadmodum tantis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece nisi ut suū affectaret periculū? quod te uiuo metuere nō posset, defuncto timeret? ab his utiq; à quibus etiam sub patre positus, propriæ salutis excidiū phorsciseret. Patet ista ætas fallaciæ, facile decipiē, & fraudulentōꝝ insidiis circūuenitur, uix resistit dolis ætas senilis; plerunq; tñ senum prudentia circūscribentiū uersutis insidiis irretit. Ergo si maturior usus sæpe labefactatus est, quid miꝝ si ætas immaturior adesse nō potuit sibi? cum insidiantū cateruis perurgeret? Illos igit perturbatores regiæ domus esse, illos incitatores adolescentium, seminatores discordiæ, qui in desperationē salutis deduxerunt adolescentē, ut stomacho magis indulserit, & ultioni potius quam absolutiōi intēdit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœperat, & mollire indignationē circa Alexandrum. At uero Pheroram cōmoueri uehementius, quod illis quatuor libellis ipse omnīū flagitioꝝ minister, & torius scenæ architectus exponebat. Qui uidens regem Archelao mentē inclinauisse suam, atq; in eum præ cateris præponderare gratiam interioris amicitia, ad ipsum se contulit, obsecrans ut animū sibi regis conciliatū redderet. Verū ille innexum plurimis sceleꝝ uinculis, quibus euidenter regi parasse insidias conuinceret, atq; appetisse adolescentem, nullum habere uenia locū aiebat, nisi de posita inficiandi uersutia, quæ obiecta sibi fuerāt, cōfiteri germano sui amanti, atq; ab eo dem poscere sibi indulgentiam nō dubitauisset: Huiusmodi sese actioni quibus posset studiis non defuturū. Mutata itaq; ueste, suffulsis lachrymis, specie miserabili fratris inhærens uestigiis, orare ueniam, improbitatē fateri, omnia de quibus argueret non abnuerē, sed recognoscere dementiam sibi causam fuisse tantæ prolapsionis, quod nimius in eo furor amore sibi dilectæ mulieris exastuasset. Statuto itaq; Pherora suoꝝ flagitiorum accersitore pariter ac teste, tanquam pro mercede compositi, quod in usus suos caderet argumenti: Herodem Archelaus deprecabatur, ut naturæ contēplatione molliret iram, fratriq; ignosceret, supra uindictam cōstituens ius naturæ. Nec miꝝ si in maximis regnis, tanquam in magnis corporibus sæpe aliqua membra ferueant, quæ non incidentia, sed mollioribus sint curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores compositas à germano insidias, sed remisisse se necessitudini qd̄ debebat dolori, ut quo magis pœnam leuaret ingrati, eo amplius causam grauaret. Cū hæc atq; hmōi alia subtexeret, mitigauit quidē Herodē, ut germano remitteret; sed ipse tanquam inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabat, q̄ diuelleret ab eo filiā, tātisq; infremebat indignatiōis suæ motibus, ut ipse Herodes satis expiatum filii aduersum se facinus arbitrarē, ultoremq; suarū iniuriarū rogaret, atq; ipse p̄ reo suo apud socerū interueniret, quo de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui uellet Herodes aliū nurū suam iungeret; p̄ter Alexandrum: cuius etiam causa uxor traduceret, atq; ea arte multo amplius impellebat Herodē, ut ille sibi filiū redditū putaret, si coniugū eius nō solueret. Qd̄ ille uxorē impense diligeret, ex qua etiam filios suscepisset, dulces auo, gratos parētibus, hoc munus restituti sibi filii fore, quia nō mediocri ex pte bona uxor uiri sui reprimeret errores, aut cōpensaret officiis inuidiam flagitiorū. Quæ si ab eo diuelleret, nullū remediū uiro futurū, quin p̄ceps ī om̄e rueret nefas. Molliores em̄ fieri solere scelerū p̄sumptiōes, quæ domesticis affectibus reuocarent. Vix tandē Archelaus inflexus recōciliat ipsi genero, atq; eidē reconciliat patrem, Hoc consilio eripuit generū neci, ut p̄ mercede acciperet eius

Expurgat
Alexandri
Archelaus,

aboluit, dum cō
dum p̄ter, hanc
p̄ter ab his que in
quæque compositu
Antip

De consilio fo
ndicium reco
ureum gem
& cōcubina
qui monit
eius exors m
pariebatur. Prosec
Antiochiam
inmerisset in lud
nomine, nimis cu
refulgebat. Deniq;
tenderat, uenandi
rationi amplissima
tiabat, nisi cruentis
lam usq; Græcis
iudis aliena, sed eti
inter primos se
partiaras ludæi co
ms uicia cognouit
om se omnibus si
orum merito sua
luciq; insidiis circū
regno debuit, istū r
ne corruptela pig
lentior qui delecta
Antipatrū compon
mentem lubrico in
trem sibi eripuerit
cupiat auerere, fr
non quietura iudi
no per coniugē i
circūueno etiam.
ura regi insinuaba
spiti munere grati
simulatiōe cōsiliū fi
regnumq; indignis
tate, q̄ maximi scel
nū se ac purgeri pe
inflectoꝝ exigi: su
res eorum occiderat,
ut ante reuerentia, se
opes, prouinciam lab
cem demonstratur
uerat regem Euricles
que accusatores frati
uicibus locundo &
tionis, in ceruicib

eius absolutionē, dum cōdemnare se potius simulat, quā interuenire. Pro quo si intercedendum putasset, haud dubie nihil impetrasset. Addidit oportere eū Romā pergere, purgatum ab his quæ in eo pater suspectauerat, quoniam omnia ipse scripisset Cæsari. Quod æque compositum reor, ut hoc genere Alexander cum se purgasset, Cæsari commendaretur, atq; Antipatri paratæ fratribus insidiæ patefcerent.

Caput .XLI.

HOc consilio soluta factio & cōuersio facta in lætitiā, instaurat conuiuū iniræ indicium reconciliationis, cuius auctori Archelao septuaginta talenta, & sedile aureum gemmis insignitum: electi quoque eunuchi regali conferuntur magnificentia, & cōcubina (cui Panichis nomen erat) dono datur atque accipitur. Similiter & p̄p̄inqui monitu regis clarissimis donis Archelaum munerabant, nec quisquam familiarium eius exors muneris fuit, quibus omnibus Herodes p̄ uniuscuiusq; meritis plurimā impartiebat. Profecutus est etiam cum potentibus suis usq; ad urbem Syriæ splendidissimam Antiochiā nomine, in regnum suum regredientem. Euaserat Alexander, nisi se immerisset in Iudæam uir Archelai artibus longe exercitior, Lacon genere, Euricles nomine, nimis cupidus opum: eaq; pro negotio contēptor, ubi maiora potiūdi spes refulgebat. Deniq; non contentus Laconicis facultatibus, in effusiones regias animū intenderat, uenandiq; artifex Herodem antiquis, opimis adorsus muneribus, remunerationi amplissimæ locum parauit, longeq; huberiora q̄ obtulerat adeptus: tamē non factiabat, nisi cruentis atq; impiis factionibus gratiam sibi regis emerere. Ita; more quodam usuq; Græcis familiarī regē adulando præcandisq; omnibus, eius non solum quæ laudis aliena, sed etiam inuoluta uitis forēt, in intimam eius amicitiam breui peruenit, ut inter primos secretorū arbitros eligere; astipulante etiam patriæ prærogatiua, quod Spartiatas Iudæi cognato sibi genere copulatos pro fratribus habent. Is ubi regie domus uitia cognouit, suspectum animū patris, fratrumq; inter se odia nouis artibus charum se omnibus simulans, quasi fidus singulis habebatur: sed pro ingenio regis, aut merum merito sua studia formabat, ut adiuuantiore esset Antipatro, Alexandrum dolis atq; insidiis circūueniret, familiari specie utrunq; exasperans: illū prærogatiua ætatis regno debitū, istū materni generis præditū nobilitate iure superiorē, neq; cum uilissimæ corruptelæ pignore æquale illi consortiū. Quibus captus Alexander, utpote adolescentior qui delectare; his quæ dicerent sibi, non p̄penderet illa quæ rursus de se apud Antipatrū componerent, effudit sese mercenario Antipatri & p̄ditori suo, aperuitq; mentem lubrico ingenio, affectuq; incauto, patrē sibi autorē malorū conuerteret, qui matrem sibi eriperit, regnū decolorauerit, qd̄ sibi ab auo, ueterisq; p̄sapia infulis debitū cupiat auertere, fraudari legitimis iure successionis, p̄ferri spurii stupri mercede: sed non quietura iudicia dei, ut qui uxore innocentē necauerat, non etiam ipse prope parato per coniugē imperio defraudare;. Quæ sine mora Lacon ad Antipatrū deferebat, circūuento etiam Aristobulo, ut eiusdē querimonie laqueis innecteret, & p̄tio coaceruata regi insinuabat, dicens silentio se premere nequiuisse tam immane facinus, & p̄ hostitii munere gratiam se lucis representare, quam ereptū ire filii p̄gerent, quos nisi ipse simulatiōe cōsiliū fidelioris reuocauisset, & iam dudū Alexandri gladio interfectū patrē, regnumq; indignis hæredibus uacue factū. Neq; Alexandro religiōi eē paricidalē atrocitatē, q̄ maximi sceleris loco duceret, qd̄ adhuc aui matrisq; necē inultā haberet. Cōueniri se ac purgeri perēptorū querelis, ut tā atrox flagitiū ulcisceret. Deberi sibi inferias interfectorū exigi: successionemq; eorum non oportere contaminari, ut ab eo qui maiores eorum occiderat, regnum adipisceretur, renouaturum se iudicia Cæsaris nō simili, ut ante reuerentia, sed ut Cæsar ipse cognosceret omnia secreta regis, quæ fitas sanguine opes, prouinciam labefactatam, reperturū se ab inferis auum, matrisq; acerbissimam necem demonstraturum, ut successor alienus in regnum regium subrogaretur. Excitauerat regem Euricles, Antipater tamen parui æstimans unius suggestionem: alios quoque accusatores fratribus subornabat, qui dicerent cum ducibus quondam equestris exercitus locundo & Tyranno sermonem inutum, compositas regi insidias dolore decessionis, in ceruicibus periculum, nisi mature caueret, Denique non distulit Herodes, ilico

Instauratus
conuiuium,

Liberatus
Alexandro
Archelao
muneratus,
Tyro.

In quibusdā
passim legitur
Archelao,
loco Antipatri

Herodes raptos filios se uere interrogat.

Salome Sy-læo Arabi nuptias pepigit.

Volumnius & Olympio mittuntur ad Cæsarem.

Saturninus dēnat adole-scētes.

des, illicoq; raptos se uere interrogat: sed nihil illi de quibus arguebantur confessi reperiunt. Et quia impune tam grauiam simulabantur apud eum qui criminum se uindictam profiteretur, & negligentem calumniae, non deerant qui huiusmodi insidias machinarent, quas acceptiores fore patri crederent. Nam & epistola a Platone est quasi ad castelli praepositum ab Alexandro, & Aristobulo data, ut occiso rege confugiendi sibi potestatem faceret: donec se armis aduersum se insectantes munirent, ceterisque subsidiis defensionem pararent. Excruciatum castelli praepositum, & nihil fatetur. Nihilominus tamen haud ullis affectati sceleris indicibus, quasi rei Alexander, & Aristobulus dantur custodiae. Euricles quinquaginta donatus talentis autor salutis ac uitae habetur. Dignum est nec eum filium, qui Euriclis tempore in Iudaeam transmissus erat fidissimus amicus Alexandri, quem rex quasi conscium testamentorum illius, ius interrogandum putauit: utrum ne congruerent quae Spartiates de adolescentibus nuntiasset. Verum ille nihil se de illis quicquam eiusmodi cognouisse, sacramento interposito fide fecit: sed adolescentibus nihil profuit. A se quaestionem depulit, ne minueret delationis inuidiam, & euacuaret Euriclis fraudulentiam, si seuerius interrogatus negaret. Quasi indignus igitur cui credere ab Herode excludi. Bonus enim pater accusari filios libenter audiebat, non sinebat defendi: Delectabatur cum appetere, offendebatur si purgarentur. Denique Spartiates ditatus regalibus praemiis: ubi tamen Achaiam attigit, calumniarum pretium luit. Salome cum purgare sese nequiret quod Sylæo Arabi pepigit nuptias, ubi generi secretum perdidit, monitis ut confuleret sibi quo fratris commotionem euaderet, eo quod spe futurae coniunctionis consilia regis Arabis annuntiare suspecta accesserent, delicti gratiam meruit, & omnem saeuitiam regalis in adolescentes percellam intorsit, quo ultimo atque inuitabili naufragio demerantur: missis quoque Volumnio militiae magistro, atque Olympio ex amicis regis uiro arguuntur apud Cæsarem: at ille offensus, licet quia filiorum supplicia pater posceret: negandum tamen patri non arbitratus potestatem in liberos suos dedit licentiam, sed consilium adiunxit: asserens melius consulturum, si proximorum reges, eorumque qui praesentem puinciam concilium congregaretur, & iudicio committeretur interrogatio: utrum ne aliqua patri insidia parata a filiis forent: Et si conuinceretur intentati paricidii, ferirentur: Sin uero fugae aut leuioris culpae arguerentur, esset uindicta moderatior. Hac promissa sibi Herodes, non paricidii potestate, sed iudicii conditione: etiam moderatiois admonitus, ad urbem Ilico Beritho properat, quam iudicio celebrando Cæsar prescripserat. Conueniunt praesules provinciarum secundum scripta ad se data a principe Romano Cæsare. Saturninus legati quoque confidunt, inter quos & procurator Volumnius. Deinde cognati amicique regis: Salome etiam & Pherora, & Syriae primores, Archelaus solus excipitur ex Cappadocia suspecta in genere accessit gratiae, cum accusatores adolescentium insidiatoresque iudicium representarent. Sed quae iudicii spes ubi rei adesse sibi non permittebantur, & absentes accusabatur? Aduertebat enim Herodes, quam si tamen modo uiderentur, prona hominum conditione ad misericordiam ilico absoluerentur: maxime ubi naturalis esset gratiae praerogatiua. Deinde si ulla copia defensionis Alexandro permitteretur, quod obiecta facile dissolueret. Itaque relegatis illis in uicem Sidoniorum, quasi in praesentes accusatio dirigebatur. Obiicebant a patre insidia sibi parata, nulla probatio deferrebat, nulla indicia tentatorum: haerebat accusator quem nullus redarguebat. Destitutos undique congregabat in inuidiam contumeliarum, iniuriarum genera, quae grauiora morte ab his qui considerant aestimarentur. Sed nemo discutebat, nemo examinare audebat, quod a patre arguebatur, a rege imperabatur. Praejudicabat pietatis species, terrebatur ius potestatis, interrogabat sententias securus uictoriae: nescius quod in eiusmodi iudicio aрумnosior esset qui uinceret, quam illi qui tam acerbe addicerentur. Saturninus condemnat adulescentes, quia aliud non licebat: Sed moderatur sententiam, cauendum asserens ne peremptis duobus ex tribus fratribus, tertio fratri ascriberetur mors duorum. Timide quidem, sed causam locutus est, quod ille esset fratribus autor periculi. Secuti sunt eum pauci ex pluribus. Volumnius autem funesta immurmurat, & post eum omnes uolente rege tali autore praesentes mortis suam, diuerso quidem affectu, sed pari sorte expromunt, quibus hoc aut adulatio extorserat,

Alexander q
erat ab urbe
riamnes, qu
pater haud dubi
tate, quia apud omne
ris timor consideran
Alexander ex Glaph
Aristobulo ex Beroni
s manerent: Herodi
o exagitat. Quis
& donis & mune
sticos Cæsar is ill

ferat, aut odium infuderat, ut aut regis affectaretur gratia, aut paricidæ crudelitas grauiore poena afficeretur, qui in uictoria sua tam amare de se triumphum reportauisset. Nemo tñ quasi factum horruit, & quasi commotus pronuntiauit. Scenæ etenim species erat, nō iudicii disciplina condemnare absentes, condemnare sine teste, sine indice, solo naturæ priuilegio, qđ ad salutem magis q̄ ad periculū deriuari soleret. Stupebat om̄s Syria atq; omnis ludæa, & attonitis mentibus tantæ tragœdiæ finis expectabat. Quamuis etiã nota eēt Herodis crudelitas: nemo tamē credere poterat, q̄ usq; ad paricidium perseueraret. At in illo effera uis animi, nec mari, nec terra cohibebat. Itaq; tāquam usu triumphantium, ut per diuersa filios traderet, Tyrum urbē inclytam petit, inde in Cæsaream transmittit, nauigio spectaculum miseræ paricidii circūferens, donec color ullus acerbissimæ necis filiis inueniret. Mouebatur om̄s exercitus, sed metu indignationem premebat. Erat in exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noīe, filiū habēs coniunctū Alexandro, indulgentissimus pater, atq; ob ea pignori charus, quoniam popularis quædam pietatis est gratia, & maxime in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio propensior, q̄ ab his suis filius diligeretur. Qui supra modum concepta indignatione, turbatus animi uociferari cœpit: opprimi iustitiam, ueritatem excludi, aboleri religionem, confundi iura necessitudinū, naturæ gratiã supfluere iniquitates. Ad postremum in os ipsius regis progrediens, ingerebat miserū esse illum, qui ad uersum filios credēdū improbissimis arbitraretur; Pheroam & Salomē consilii arbitros filios. Quam fidē ab his referri posse, q̄ se condemnatos capitissā rege frequentissime recognoscebant, aut quid eos aliud agere, nisi consulere uindictæ, ut destitutus idoneis successoribus, ad unum inclinaret cæteris infirmior. Qui facile subduceretur, q̄ ipse regius exercitus odio persequuturus esset eum, cui mors soluta esset fratrum duorum. Neminem esse quē non innoxia ætatis tangeret misericordia. Plerosq; autem dum indignationem suā non iam premere sed diulgare: Quorum uocabula locutus, finem dicendi fecit. Quibus ilico cum Tyrone correptis, Tryphon ex ministris aulae regia cui tondēdi ars atq; usus suppeditaret, subito quadam animi uanitate indicium sui facit: cōpositum à Tyrone asserens, sibiq; psuasum, ut cum ex more barbam Herodi raderet, nouaculam gutteri eius imprimeret, quo pageret necē, idq; ei maximo emolumēto fore, quod de muneribus Alexandri polliceretur. Statuē Tyro cū filio, exercetur de inde simul quæstio. Negantibus illis, isto nihil amplius deferēte, cū deesset manifesta rerum fides, nullū suppeteret argumentū, nullū indicium documentorū, Tyro iubetur uehementioribus tormentis excruciari. Tunc miseratus filius supplicia patris, spondet apturum se oīa, si patris salus sibi condonaret, atq; à rege promissa uenia suggerit, q̄ impulsus ab Alexandro, pater necē regi parasset: Idq; pleriq; ad tēpus cōpositum rati, ut tali pignoris indicio Tyroni consuleretur: alii pro uero edictum loquebantur. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit, tanq̄ metuens ne paricidii sibi facultas periret. Conuocato iaq; populo, & congregatis ducibus, de insidiis deprehensis motu grauissimo perimit querelā, atq; in mortem eorum plebē excitat: ibiq; Tyro cum filio pariter atq; tonsore, faxis ac fustibus interficiuntur.

Caput .XLII.

Alexander quoq; Aristobulus missi ad urbem Sebasten, quæ non longe ab erat ab urbe Cæsarea, stragulantur imperio patris. Hūc finē habuere filii Mariamnes, quorum interitu non longum latatus, successionem sibi remotis illis Antipater haud dubie blandiebatur: sed in eum totius gentis mox non leue odium exarsit, quia apud omnes patebat eius factione fratres occubuisse. Successit etiã non medio cris timor consideranti, quā multiplex indies adulesceret interfectorum profapia, cū Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranem & Alexandrum filios dereliquisset, Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa atq; aristobulus superstites manerent: Herodias quoq; & Mariamnē filiaē quas sexus non impediret, & regni cupido exagitaret. Quis rebus perterritus Antipater, in fraude ac uersutia spem cōstituere, & donis & muneribus singulos sibi magis magisq; oppignerare, etiam amicos & domesticos Cæsaris illicere ad sui gratiam pretio tentabat, Sed contra illi etiam, quæ dom

Tyro iubet excruciari.

Tyro cū filio atq; tonsore faxis ac fustibus interficiuntur.

Alexander & Aristobulus Herodis filij stragulantur.

Hic de plo
rat Herodes
mortem ne-
potum.

domi erant in aduersum cedebant. Nam rex paulatim processu temporis erga nepotes suos Alexandro, & Aristobulo genitos mollebat, & facti pñiam prætendebat, cum eorū quorū parentes occiderat miserere. Deniq; congregatis amicis, & pximis suis, quadam die lachrymis suffusus ora dixit ad eos: Video mihi atate procedere, & sine lachrymis aspiciere non possum paruulos hos infelicium germina patrū, quibus ego sum auctor doloris, ne peiore eos derelinquam conditione, q̄ parentes abstuli: Sed illos mihi quadam eripuit ærumna, hos mihi magis magisq; cōmendat natura, & misericordia: Altera quia nepotes, altera quia destituti parentibus sunt. Errauerūt in patrē filii, quid fecerūt auo nepotes? Satis infelix pater fui, auus eē debeo sollicitior. Tētabo post me cōsulere nepotibus: utinā & in filiis mihi cōsuluissem, uerū in illos cōis hostis atq; inimici obrepserit fraudulentia. Cauendum est quoq; ne hos illoꝝ inuoluant pericula, atq; uno uulnere simul filios amiserim, & nepotes pdiderim. Prouideamus his defensores qbus ademimus: desponsabo itaq; seniori ex filiis Alexandri tuam mi Pherora filiam, & te ei cōstituum patrē. Tuo aut Antipater filio Aristobuli filiam, ut hoc modo fias pupillæ pater. Germanam quoq; eius accipiet Herodes meus, ex Mariamne Hyrcani susceptus filiam. Hæc, inquit, est mea snia, ut iuicē sibi coeunte copula iungant posteritaris meæ successiones, quo nemo suspectus alteri sit, & ipse tranquillioribus oculis uideam nepotes meos, quam uidi eorū parentes. Quibus dictis iunxit memoratoꝝ dexteras, & osculatus singulos illachrymauit. Quod Antipater latantibus aliis ita grauer accepit, ut statim dolorem suum etiam uultu pderet: haud mediocri constrictus sollicitudine, qd Alexandri filius Archelai regis & Pheroræ qui tetrarchiam tenebat: suffragia suppetere cerneret cæteris ualidiora. Aduertebat odia sui crescere, nepotibus aut stipulari miseriam cordiam, Nec poterat Aristobuli filiam recipere domo, ne sceleris indicium diuturnis eius aspectibus offenderet. Adire non audebat patrē, ne ad oēs mobilē suspiciōes exagitarer, si cōplacitarū fœdera nuptiarū soluenda existimaret. Subtiliter tñ præsumpsit orare, ut cōsuleret ei pater, ne aduersus duorū potentū opes regis, & tetrarchæ nudo regni nomine inualidus exponeretur. Foueret certe honorē quē confederandū filio indicaret, ne species regni ad eū, potestas ad illos perueniret. Neq; uero solos Alexandri atq; Aristobuli filios suspectos habebat, sed oēs obstare sibi arbitrabatur: quicunq; ex diuersis Herodis cōiugibus cōpetere, uel taciti uidebantur regni successiōē, quorū frequēs numerus erat: Nouē etem mulieres regali cōiugio potiebantur: ex his duæ tm sine liberis erāt, cæteris soboles suppetebāt. Antipater Dofidē attollebat parentē: Herodes Mariamne. Antipas & Archelaus Matehatis erant filii Samaritanæ, & filia Olympias quæ Iosippo iure cōnubii sociabatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodē & Philippum genuerat Herodi: Pallas Phaselū. Erant quoq; etiam aliæ regi filia: Roxane & Salome: quæ unī Phædra erat mater, Hælpis alteri. Supererant etiā Alexandri & Aristobuli germanæ sorores, quas Mariamne ex Herode susceperat, sicut supra memorauimus. Multiplicē itaq; generatiōē Herodis metuēs Antipater, ægre licet atq; in primis tēramentis multū rege cōmoto, qd destitutis paterno auxilio nepotibus inuideret dispositas copularū societates: ad postremū tm effecit ut sibi Aristobuli filia, atq; ex ipso genitus sorore parētis sui filia coniungeretur, tm adulatōe pualuit, ut pactas nuptias solueret. Cōtrā aut Salome cū uellet Sylæo nubere, ne suffragio quidē Libyæ quæ uxor erat Cæsaris potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuiusdam ex amicis regis in nuptias conuenit. Subuersis itaq; dispositionibus regis, Antipater quasi is qui uoluerat sibi cōsuluisse exultabat animo, & superabat oēs uersutia. Odiū tm nullo mō cōprimere poterat: sed accēdebat, qm affectabat terrote sibi munimentū parare. Coniūxerat sibi cooperariū factionū suarū Pheroram patris germanū, quē Herodes nō multo post recusantē ab uxore ppria diuellit, cui ob iniurias, quas ea mulier Dofidi cōiugi eius intulerat, infestior habebatur, domoq; expulit. Pheroras autem amplexatus iuiuriam in partes suas cōcessit, qbus ut tetrarcha psidebat: ea sanē mētis intentione ut ad Herodē uiuentē nunquam reuerteretur. Deniq; nec tūc quidē cū eum ægritudine graui affectū cōperisset, & frequēter orantē ut ad sese ueniret, qd ei quadam quasi moriturus cōmittēda arbitrareretur, uisitandū existimauerit, Qua percussus licet iniuria, rex ubi pter spem in comodu m

Iosephus an
ti. li. 17. cap.
2. & bel. lu.
1. cap. 5. circi
ter medium
longe aliter
hæc nomina
uorū Hero
dis explicat:
Quare, si plu
ra cupis, eū
dem legico.

modum de uoluntate frat
prietate, & defuncti
pianus caruit. Nec
tem, quod cum frater
horum q poterit

Hinc itaq; un
nem inuenit
rem. Nang
quibus Herodes, d
Pheroras poculē
illico in petē cōi
de an cillulis ex
leret, uniuersorū
re die noctuq; ex
bus sese, totis noc
mentorum, remor
lum cōnexionis &
solitudinis secreto,
ras in Petram perge
drū & Aristobulū, i
qd Herodes in illis
os esse nō potestati
se, ne mulierū qdē
dret. Nullū sibi ali
uel fuga eximere
horatis, ardere se i
reut iā sustinere n
i regnādi ius sibi p
uere, incanuisse ian
tam, qui fortasse etiā
fessionis futurū loga
bat quadam hydrat
parris etiam iam iu
di quē ex suis filiis i
regni refunden
uorū suspectus, su
tam cædibus suorū,
uorū odio graui in fi
uo sermonē habere
tumē retulisse An
uorū res offensionē
tū, nec posset perpet
uolueret ut nudi eu
uorū ad tps colloquia
uorū dextera qui
lebant, & mancipio c
uerat, nec ullas sermor
uorū pterorū & inno
uer Samaritanus, eo
Prodit quæstio, mil
ab illo datū Thend
uer executionē cōm

modum depulit: tñ fraterno affectu uenit ad eum, ubi ægrum comperit, & sedulo com-
 patiebatur, & defunctum Hierosolymam transtulit, & magno fletu celebrisq; pom-
 pa funus curauit. Nec tamen his iudiciis sedula credulitatis conceptam exclusit opinio-
 nem, quod eum frater ueneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis, nec difficilis fi-
 des rerum, q̄ potuerit fratrem occidere qui filios interemisset.

Caput .XLIII.

HVnc itaq; unus de interfectoꝝ Alexandri & Aristobuli improbitatis suæ fi-
 nem inuenit, à quo exordiū sumens in Antipatrū pœna transtulit sceleris auto-
 rem. Namq; libertorū querelis qui patronū suū ueneno interfectū assererent sti-
 mulatus Herodes, dū sollicitus quærit cognito, quia ab uxore de succis Arabiæ accepit
 set Pheroras poculū, qđ amatoriū putaret, idq; uenenū fuisse qđ Sylæi studio traditum,
 & ilico in pestē cōuersum in plurimorū quæstionē tetendit. Vnde quædam inter tormē-
 ta de ancillulis exclamauit, ut deus omnipotens in matrē Antipatri omnia supplicia trans-
 ferret, uniuersorū arbitram flagitiorū, per ipsam occultos conuentus Antipatri ac Phero-
 ræ die noctūq; exercitas potationes usq; ad temulentiam, ut à cōuiuio regis recipienti-
 bus sese, totis noctibus biberetur. Quod non ociosum nec coniurationis uacuum tenta-
 mentorum, remotis præsertim seruulis & ministris in re suspectabat, magnumq; uincu-
 lum cōnexionis & cōspirationis iudiciū tam diuturnæ moræ, quæ regibus suspectior in
 solitudinis secreto, & noctis silētio ibi cōpositum, ut Antipater Romam peteret, Phero-
 ras in Petram pergeret. Qđ frequenter inter se cōferre soliti pdebant, eo qđ post Alexan-
 drū & Aristobulū, in ipsoꝝ necē sese Herodes cōuersurus foret, miseros se qđ putassent,
 qđ Herodes in illis paricidales cogitatiōes odisset, qđ regi hæredes persequeretur. Subla-
 tos esse nō potestātū æmulos, sed confortes miseriæ, in se periculū omniū & odia trans-
 isse, ne mulierū qđ parciturū sexui quo dilectæ sibi Mariæne, atq; ex ea genitæ nō peper-
 cisset. Nullū sibi aliud remediū, nisi ut lōgius aliquō secederēt quo tantæ bestia furo-
 re uel fuga eximerent. Adiciēbant crebræ apud patrē Antipatri conquestiones de-
 ploratōis, ardere se iuidia regalis successiōis, cū sæuitia regni sup ipsū p̄cipue incubue-
 rit: ut iā sustinere nō queat ultimis deditis obsequiis, & postremis urgeri piculis. Nec so-
 lū regnandi ius sibi perisse: sed uiuēdi quoq; curricula cōuoluta tēporū. Aetatē sibi matu-
 riorē, incanuisse iam uerticē, contrā aut iuuenescere patrē, frustra sperari eius hæredita-
 tem, qui fortasse etiam superstes hæredī tamdiu referuaret. Qđ aut sit emolumentū suc-
 cessionis futurū: lōgæuo hæredī: cui tam multiplex Alexandri atq; Aristobuli soboles, ue-
 lut quædam hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex testamēto
 patris etiam iam ius cōe ereptum, ut data spe regnandi cuius ad tps uicarius foret, non
 aliqū ex suis filiis in suū imperiū sustineret: sed Herodī Mariamnes filio necesse habes-
 ret regnū refundere. Itaq; nō ad fructū sibi regni spem datam: sed ad periculū, ut eēt de-
 cessori suspectus, successoris grauis. Postremo ipsū regē lōga senectute inuidū, & inten-
 tum cædibus suorū, sui eēt testamēti executorē, ut nemo superesset qui posset succedere:
 ferri odio graui in filios, nec in fratrē minore qui sibi dederat centū talēta, ne cū patruo
 suo sermonē haberet, & rudente Pherora: in quo em̄ eū læsimus. Num etiam ipse succes-
 sori suspectus, successoris grauis, nōnullas habere eū causas offensiōis. Vtinā amissis oibus,
 liceret res offensionis seipm cōponere: Feram eēt bestiam quæ ne mortibus quidē satia-
 ret, nec posset perpeti ullam inter p̄pinquos charitatē manere. Atq; utinam amissis omi-
 bus liceret ut nudū eum tñmodo uiuentes euaderemus, sed impossibile. Ideoq; sibi oc-
 culta ad tps colloquia. Necessariū aut fore tps quo uterent uirili mētis uigore, & cōsiliū
 uiuacitate dexteræ quoq; uindicis ministerio: Hæc a mancipiis in supplicio positis rñ-
 debant, & mancipio credebatur Herodes: maxime quia de centū talētis soli Antipatro di-
 xerat, nec ullus sermonis eius affuerat interpret. Successus itaq; indignatiōe, rapit ad sup-
 plicii plerosq; & innoxios, ne quis de obnoxiiis relinqueret. Accersit ad supplicia Anti-
 pater Samaritanus, eo quod esset Antipatri procurator, & diuersis excruciat modis.

Prodit quæstio, missum ex Aegypto uenenū per Antiphili quædam cōtubernalem,
 idq; ab illo datū Thendiōi amico Antipatri, per ipsū Pheroræ redditū, cui regis filius An-
 tipater executionē cōmiserat: ut dū ipse in urbe Roma degeret, pater eius Herodes ex-
 d tinguere

Herodes de-
 functus Hie-
 rosolymam
 trāsferret.

Poculū ama-
 toriū Sylæi
 studio tradi-
 tum.

Antip̄ Sa-
 maritan⁹ di-
 ueris excru-
 ciat modis.
 Ais Theodt
 oni.

Mulier de
ædificiorum
fastigio sese
præcipitat.

tingueretur. Quo tempore nulla de absente paratæ necis suspicio foret: sed Pherora cū in tempore uenenū acceptum uxori propriæ cōmendauisset, recurrit altera iu uxorem Pheroræ uenenū inuidia. Iubet ilico rex Pheroræ uxorem uenire, uenenū deferre. Egre dicitur mulier quasi perlatura quod petebatur, & sese de fastigio præcipitat ædificio, quo gemini pondus criminis euitaret, atq; obitu præueniret indicium rei, & quæstionis acerbitatē. Sed quia maturabatur Antipatro feralis ultio paricidii, non supra uerticem capitis ruit quo casu facile extingueret: sed in aliam partē corporis decedit, ut mors prorelaretur, cōsopita erat tñ, atq; attonita mulier: quia ex alto deciderat loco. Iubet eā paulisper recreari Herodes, donec ad se rediret, spōdet ueniam, si simpliciter aperiret gestorum ordinē. Non de nihilo esse quod sese præcipitauerit, sed magni criminis consciam cōpendium supplicii quæsisse: Impunita sibi oīa flagitia cōfiteī fore: aut inficiāti acruanda supplicia, ipsam quoq; sepulturam negandam. At illa ubi se tesumpsit paululū, & cui, inquit, adhuc ego secretorū seruabo silentia Pherora mortuo? Illi em debui fidē tacēdi, p quo supplicia nō recusarē si necessaria foret: Sed ille nūc liber à cruciatibus, et si ueniabilis erroris correptio ē, liber à culpa. Quid igif inuoluere ueritatē mēdaciis cogitem, ut Antipatro morem geram? Parcam ergo illi, nō parcam mihi? Egregiam ergo mercedē debemus uiro, qui nos oēs sceleribus suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex, deo præfule, qui solus mihi ueritatis arbiter ē: proposui em nihil fallere, audi, in quā, sed prius repete quēadmodū affederis lachrymans germano periclitanti, ut impleueris oīa circa Pheroram munia pia germanitatis, quibus ille inflexus, ubi decessisti cōtinuo me ad sese uocauit, & ait: Non exiguū ego mulier à fratris affectu & studio deerrauī, qui odesram sic amātem meī, & uolebam occidere tam impatiētem doloris in periculis meis, ferre ille non potest fortuitū, quod ego urgebam in debitū: circūuentus sum fateor Antipatri dolis, sed cogitationis eius ego p̄trium fero: tu quod habes ab eo uenenum relictum mihi cito perfer, & sub meis oculis effunde, ut uel ad inferos nō feram animū paricidalē: p̄cēnituisse correctiōis sit, qd̄ criminofum ē p̄parauisse. Cito, in quā, mulier ut uel mortem præueniam, qm̄ culpam nequī ui. Tum ego detuli uenenū & in conspectu eius exinaniui, parum tamen ex eo reseruauī, mihi qui te metuerem ut esset remedium, si proderetur paratum ad hos usus uenenū: is dictis pyxidē cum eo quod receperat ueneni p̄tulit: subiicitur quæstioni mater Antiphilī & fratres ipsius. Confitent̄ ex Aegypto Antiphilū detulisse pyxidem plenam ueneno, quod ille accepisset à fratre, qui Alexandria cōmoraretur sub medicinæ professione. Deprehenditur etiam Mariamnes filia p̄otificis insidiarum conscia, quæ pararentur marito, idq; fratribus eius inter supplicia cōfitentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior maternæ audaciæ pretium luit, quem in regni successionem Antipatro substitutum, idem quem subrogauerat pater, de testamento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis senioris, ut alterius flagitio dephenso alter mulctaretur: sed etiam Herodis iunioris non iniusta mulctatio: Nā diuinitus præcautum uidetur, ut licet nondū facti sui merito, tamen ob prætriararcha tam insolens fuit ut tolerari nequiret. Adicitur etiam aliud ueneficū genus, quod Bathillus Antipatri libertus Pheroræ & eius uxori detulit, compositum ex succis serpentū, et ueneno aspidū: ut si primū non conualuisset ad mortē Herodis, secundo uterentur.

Caput .XLIII.

REperiuntur etiam literæ aduersus Archelaum & Philippū fratres compositæ: Hi regis erāt filii qui Romæ instituebantur, quos Antipater ea uel maxime causa appetebat, quod uidebat nō mediocri præditos sapientia, supra quos rex patrium animum reclinabat: Deniq; euocauerat eos literis, ut maturius domū regrederentur. Obstare itaq; eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur, atq; incubere suis artibus, ut spe adolescentium simulata, omnia factionis suæ studia obumbrarentur. Componit itaq; epistolas nomine uirorum potentium, quos Romæ positos in suam amicitiam illexerat: aliis quoq; pretio extortum, ut scriberent, quod adolescentes infestis patrem odiis urgerent, & nimio questu mortem Alexandri & Aristobuli deplorarent. Et cum huiusmodi epistolas clamdestinis artibus per aulicos sceleris sui mistros, patri iegeret, eadem

ad eam uertit, qua
impetis subre
hominibus, patris uita, e
diffinitur, de autore si
gustatos suos nō qu
patrem dese
in uicula inter
Antipatro i
uicis igit oīm, scrib
Cedate: quibus lit
orum affectus pat
recederet gratia,
deprehensam, in
climauerat: cui
comperta matris
ueniens itaq; Ta
quod à quibusda
Ille aut ministrum
se sceleris apparat
gnatione regis per
sare: haud quā u
sere præiudicium
litare postponend
ius ingenio, quo t
toreantibus ut sese
in eo præsentē co
regis animus æl
siderantem offer
idit itaq; magis uc
p quēq; sibi obuit
declinari, in summ
beret: metuētibus a
autoritatem accepe
rari, nullum fugæ l
quibusdam retribu
mulatis omnibus
renderet. Verum
paricida: osculo cō
petas cui inuisum t
paris uiuendi suau
ere petisti. Purga ce
uentiam tibi negari
tionem relinquam.
liferendi locus craft
m. At ille obstupefa
sed egressus foras fluē
apud patrem comper
bus cognis colligere
erer, confessionē exte
Antipatri intersunt
recipiuntur. Legunt
ur cognosceret pre
lippi a Casare aliqu

eadem uersutia, qua supra simulabat fratrum intercessorem, ut prætento pietatis patrocinio, impietatis subtexeret paricidium. Quibus omnibus in mediū deductis cū quaestionibus, patris uita, epistolis, mors fratrum appetita euidentissime panderetur: consiliū diffinitur, de autore supplicii sumendum, qui posteriora prodidisset calumniā: quod germanos suos nō quasi paricidas, sed quasi legitimæ successionis æmulos persequeret: non quo patrem defenderet, sed ne consortē regni haberet. Interea cum septem mēsum curricula inter documenta flagitiorū, & reditum Antipatri concluderent, nulla in notuere Antipatro indicia rerum gestarū, tanta circa eū uniuersorū odia feruebāt. In certus igit̄ oīm, scribit ex urbe Roma cōtinuo se adfore, summoq; se honore dimissum à Cæsare: quibus literis lectis, rescribit Herodes maturato eum contēdere oportere, se curum affectus paterni, cui nō solum nihil imminutū per absentiam foret, uertētia tanta accederet gratia, ut eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eam depræhensam, in artes filii consentire, consortio exutam regia liberalitatis conpēdiis eliminauerat: cui se remissurum indignationē scriptorū specie manifestaret, metuens ne comperta matris expulsionē, suspiciones suas Antipater ad cauendum exuscitaret. Ad ueniens itaq; Tarenti primū de Pheroræ obitu cognouit, ibiq; luctū magnū exercuit, quod à quibusdam pietatis affectui datum, eo quod patrii mortem impatiēter doleret. Ille aut̄ ministrum ausi paricidalis sibi sublatum ingemiscebat, nec solum non processisset sceleris apparatus, uertētiam uenenum se dedisse terrori erat: ne quo modo ad cognitionē regis perueniret, & ille scenam criminis publicaret. Transiit itaq; in portū Cæsareæ haudquaquā uacuis grauioris curæ ac sollicitudinis, cum ei etiam mater non mediocriter præiudiciū condemnata sobolis daret. Sed urgentibus amicis, qui patriæ cupiditate postponenda omnia, quæ Antipatro conducent arbitrantur: deniq; expectato eius ingenio, quo uel auersum patrē à sui gratia facile consiliis suis flectere solitus erat, hortantibus ut sese patri, & prædestinato sibi regno ocysus repræsenteret, q̄ nemo audeat eo præsentē contrā niti: sed occasio absentia eius sola arserit, ut auerti posse ab eo regis animus aestimaretur. Et ideo præueniendū mature, ne demorando magis aut desiderantem offenderet, aut suspectum exacerbaret, cū diffidētia sui proderet. Credit itaq; magis uolenda q̄ necessaria suadētibus. Verum ubi portum ingressus est, ne q̄ quenq; sibi obuium circūspectauit, & quasi pestem aliquam sensit suam præsentiam declinari, in summa locorum frequentia maximā solitudinem, cū occurrere nemo audeat: metuētibus aliis, aliis auersantibus, etenim id t̄pis & odia quo minus se tegerent, auctoritatem acceperant, reputare secum scelera sua cœpit, & conscientia stimulis exagitari, nullum fugæ locum, neq; euadendi subsidium sibi relicū. Circumuentū se uelut quibusdam retibus, & captum teneri, fidutiam oēm assumpsit ex impudentia, ut dissimulatis omnibus improuisum se patri offerret, in amplexū rueret, pietatis officia prætenderet. Verum ille extensis manibus ingerentē sese repellens & reclinans caput: ne paricida osculo cōtingeretur: exclamauit & hoc esse amētia paricidalis, ut amplexum petas cui inuisum te recognoscis, ut horrore tui afficias patrem, & contactu noxi corporis uiuendi suauitate extorqueas. Ne igitur contigeris, ne attaminaueris, quem scelerare petisti. Purga certe prius si potes, depræhensa dilue: iudiciū non refugia, nec audientiam tibi negari patiar, nec mihi ipse assumam cognitionē, nec argumentādi tibi occasionem relinquam. Oportune adest Varus, apud quē defensionem tui præpara. Nec differendi locus crastina die, quis dolis & fraudibus præditus, habes purgandī tui copiam. At ille obstupescit tātæ commotionis pauore, nihil est ausus referre, nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo, q̄ nihil omnino ex his quæ gesta erant & prodita, apud patrem compererat. Aduenientes autē ad eū mater & uxor aperuerunt oīa. Quibus cognitis colligere sese ac præparare animo cœpit, quibus modis criminationi occurreret, confessionē extenuaret. Sequenti die congregantur omnes regis p̄pinqui & amici Antipatri, intersunt examini uniuersi, qui diuersa de Antipatro prodiderant induci præcipiuntur. Leguntur etiā epistolæ matris Antipatri, in quibus illa ad filium scripserat, ut cognosceret proditam patri suorū scenam flagitiorum, nequaquā eum debere adesse, nisi à Cæsare aliqua manus accerferetur, cuius se præsidio circumuallaret, neq; se iudicio

Examen circa Antip̄m.

Accusatio
Herodis con-
tra filium suum
Antipatrum.

dicio cōmīteret, qui tantorū confessionibus appetebat, sed armis muniret. His ad superiora additis, ingressus Antipater & sese ad uestigia deiiciens patris obsecrat, ne se p̄ damnatū haberet: confidere se si deferatur audientia, uacuum criminis fore si pater uellet; iubet pater silere, atq; eum istiusmodi sermone praeuenit; Quod nulli iusto ueniabilis nequitia Antipatri possit uideri satis certū est, sed eo magis grauari me apud te Vare ar bitror. Vereor em̄, ne etiam me oderis, qui paricidas generauī filios, quibus non posset etiam parcere pater: licet hoc quoq; miserandus magis sim ita qd̄ & tales amaui. Sed de illis taceo quos ipse exasperauī, & iustas aduersus hunc allegationes eorū respui. Nullas em̄ hi aduersum me habuerūt causas doloris, nisi quod his Antipater praeferebatur, & confortii regalis prerogatiuā acceperat, qui natus regno non erat: putabam tamē q̄ maiorē natu minoribus ad tutelam asciscerē. Sed hostē induxi qui inuideret nobilioribus, excitaret puerulos, infirmos circūueniret, incautos p̄deret. Lapsos nō nego, sed eos excusari potius, q̄ urgeri oportuit. Antipater hic mihi & illos abstulit, hic mihi & illos fieri insidiatores cōpulit. Dolui fateor, quod ii quibus regni spem dederam, qbus successione m̄ reseruauerā, aduersum me improba machinarētur; sed nūc nō patrē sed Antipatrum oderant. Perierūt itaq; ad dolorem patri; Antipatro ad fructū. Quare Vare quis eos occiderit? Cognosce cui mors eorū p̄fecerit. Vacua est domus, nouerca filio patuit aula unī ad succedēdum, quae multos successores habebat. Nec expletus est morte fratrum cruentus animus & mens impia. Postq̄ non habuit fratres quos odisset, patrem persequatur. Reputo mecum qui huic munimentum hereditatis parauī: uisus sum et ipse diu uiuere decessione fastidienti. Docui quid uellet, cui successione cōpetitores ademeram, morantē nō passus est; nec expectauit regnū, nisi ut paricidio adpisceretur. Reddidit mihi uicem, quia proiectum collegeram, & p̄tuleram nobilioribus. Cui em̄ tantum ex illis, quantum huic contulit? cui ipse uiuens potestate cesseram, testamentum apto haeredē designauerā, qd̄ solet esse p̄niciosum regibus, ut aliqui se successurum nouerit. Quinquaginta in fructibus talenta concessi, trecenta Romam p̄ficiscēti dedi. Cōmēdauī Cæsari quasi solū filiū: nihil mihi reseruauī, quod deberē paricidam timere; sed hoc eum magis ad paricidiū armauit, q̄ se meis beneficiis superiorem uideret. Quid tantū sceleris cōmiserunt fratres eius, quos ad mortē coegit? Aut quae istiusmodi aduersum illos indicia detecta, qualia istius dephēduntur? Sed interrumpere atq; obstrepere aude paricida, & dolis tentat ueritatē inuoluerē? Cauas Vare admoneo, caueas simulatas eius lachrymas, & gemitus arte cōpositos, nec ullo expressos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectum abstulit, cum afflicto metu cauendū admoneret Alexandrum, cum illo mentes plurimorū conuenire, asserens non temere cōmittēdam unī ueris praesentiā meam. Simulabat se circūspectare omnia, usq; ad lectum deducere, discutere, atq; examinare singulos. Hic erat somni disp̄sator & mīster securitatis, in quo ego solatium constituebam, atq; eius officii leuabam de interfectis dolorem: arbitrabar quod & illos mihi redderet, m̄erorem auferret, pietatem obtenderet. Hic erat protector meus, cui credebam corporis senilis custodiam. Quomodo uiuam nescio, quomodo tantum insidiatorem euaserim, quibus me circumuenerat delinimentis, qbus fraudibus uinctum tenebat, ut solū huic me crederem, quē solum caueri oportuit. Incredibile mihi est quod euasi, nec uiuere mihi uideor, sed somnium puto. Quis enim crederet, aut illum tam ingratum futurum, cui in me potestatem omnem cōmiseram, aut me posse euadere, si Antipater nollet? Tutiorē tamen gratiam & factū putabam. Sed quae (malum) infelicitas me, aut aduersum me eos faciat insurgere, quos plus dilexerim? Deploro arumnā domus meae Vare, desleo solitudinē, ingemisco uim tanti doloris. Sed tamen tanta est acerbitas sceleris paricidalis, ut neminem mihi patior euadere, quis cūq; sitierit sanguinem meum, si etiam in omnes filios meos affectati paricidii indicia promantur. Cum haec diceret, indignatione pariter ac dolore intercepta uox est loquētis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim & saucius graui uulnere iacebat ante pedes patris, nec assurgere audebat, exclamans, ait: Tu quidem pater ut iratus accusas, sed mihi nulla est maior defensio q̄ testimonium accusationis tuae, quae semper fui custos tuae salutis, Defensionem igitur pro me uoto accusantis adhibuisti. Quo modo

Perniciosus
est regibus
ut a liquis se
successurum
nouerit.

modo enim paricida eg-
p̄tias app̄tūtas, qu-
in cognate quod & ap-
dit. Vel fratrum exem-
huncmodi, nec late-
tate in maleuolentia
periculum, quod me
libere ut regnum que-
reptum repolceret
m̄ querere, tibi se-
lere aliquid impell-
larum iniuria: dol-
re ad paricidum e-
Nisi forte aliquis e-
nam nisi pro te tu-
dis p̄ castor quiet-
bus suadere latro-
tempus abundare
apud se principatu-
ratorem, & intimi-
pugnaret, ita com-
quem pater alium i-
qui cultodem tui c-
confessiones nega-
habere si tacuissim-
amen tantis benefi-
cio constituerem,
protegerem, te int-
suis materna stirp-
tas, nec iam successi-
tam liberalitas tua f-
te pater reliqui. Sic
pro tua salute diu d-
Tu me pater abire
cum ueniret, ne te-
ret. Testis est mit-
uerforū atq; arbi-
ficare Cæsar quid e-
Testificare, inquan-
sed inquirendum p-
tus, & ego sine te a-
offero quae solent p-
cupiunt paricidium
lum uindicauit. S-
uis es ductum ad ult-
meos testes, illa dexte-
non ademit. Illa mani-
prius Cæsar odisse, t-
pietatis interpretē, q-
p̄ctas mīser p̄endo.
tam parari foueas infi-
men exhorresco sal-
licari. Pericidior tan-

modo enim paricida ego quem ipse tuum protectorem fateris? Aut quomodo circum-
 spectus atque astutus, quem commentatorem arguis paricidii? cum extremæ insipientiæ
 sit cogitasse, quod & apud homines execrabile sit, & apud deum inultum esse non pos-
 sit? Vel fratrum exemplo doceri potui, nullum tanti sceleris effugium fore, quod sce-
 lus istiusmodi, nec latebram inueniat, nec pœnam euadat: quandoquidē & illi pro tan-
 ta in te maleuolentiæ pœnas dederunt: at illos inuidia quædam ut dicis impulerit ad
 paricidium, quod me sibi præferri uidebant, quibus materni generis nobilitas animos
 dabat, ut regnum quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent, & quasi à te
 ereptum reposcerent: Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare, tuum iudici-
 um querere, tibi soli placere? Quid autem erat quod me aduersum tuam salutem au-
 dere aliquid impelleret? An regni cupidus? sed regnabam: an odii suspiciō? sed dilige-
 bar: an iniuriæ dolor? sed præferrebar. Si illos sola formido prælationis meæ armaue-
 rit ad paricidium ego absoluar: quia nesciunt prælati paricidium cogitare, sed odisse:
 Nisi forte aliquis ex te metus compulit. Verum ego, ut mihi uox tua testis est, nihil scie-
 bam nisi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui minister eram tuæ securitatis &
 dispensator quietis? An uero inopia pecuniæ & egestas coëgit, quæ solet indigentia-
 bus suadere latrocinium? Sed dederas quod non solum in præsens: sed etiam in omne
 tempus abundaret, & diuitem Romam miseris, ut regum reges pronuntiarēt imperii
 apud se principatum esse non diuitiarum. Denique Fabatum illum Romanæ rei mode-
 ratorem, & intimum Cæsaris tibi cepi, & à Sylæo ingenti impulsus pecuniâ ut te im-
 pugnaret, ita commutauit, ut fieret tuus defensor, & sollicitatoris sui proditor. Per
 quem pater alium insidiatores tuæ salutis detecti sunt: Quomodo igitur paricida ego
 qui custodem tui corporis Corinthum latentem deprehendi? insidiantem remouit, ad
 confessiones negantem deduxi? Potui paricidium non cogitare, & paricidii fructum
 habere si tacuissem. Sed mihi si bestiarum immanitas, si atrocium ferarum inesset furor,
 tamen tantis beneficiis tuis mansuescere potui, ut nullam opem nisi in tuæ salutis subsi-
 dio constituerem, ut pro omnibus tibi uel solam charitatem referrem, te meo corpore
 protegerem, te intimis si fieri posset uisceribus includerem. Præterea nobilioribus
 filiis materna stirpe minus nobilem, matrem quoque regni exulem in regnum uocau-
 ras, nec iam successorem me imperii, sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tan-
 tum liberalitas tua bonorum effuderat, ut inuidia succederet. O stultissimus ego, qui
 te pater reliqui. Sic datus est inuidiæ locus, & potestas insidiantibus. Namque dum ego
 pro tua salute diu demoror, meam prodidi: & tamen nihil habeo, quod mihi ascribam.
 Tu me pater abire iussisti, tibi ego peregrinabar pater: ne tuam senectutem Sylæus cir-
 cumueniret, ne te uiuentem regno exueret, nec apud Cæsarem tuam salutem appete-
 ret. Testis est mihi Roma pietatis, Cæsar quoque præsul orbis terrarum, & censor uni-
 uersorum atque arbiter mei pectoris, qui me amantem patris appellare solitus erat. Testi-
 ficare Cæsar quid ego de patre apud te loquebar, apud quem solum nocere potuissem:
 Testificare, inquam, mihi qui de aliis pronuntiaueres. Nec dissimulandum paricidium
 sed inquirendum putasti. O si mihi aspiraret præsentia tua: sed absens es, & longe posi-
 tus, & ego sine te à patre diiudicor. Ades tamen, & in literis tuis præsens es, tua scripta
 offero quæ solent paricidæ timere. Tuam epistolam porto quam solent promere qui
 cupiunt paricidium non latere. Suscipe pater literas Cæsaris, ipse te instruat qui du-
 dum uindicauit. Suscipe Cæsaris scripta, argumentis omnibus ualidiora. Quibus
 usus es dudum ad ultionem, utere nunc ad salutem. Hos ego apices defero innocentia-
 meæ testes, illa dextera nunquam te fefellit, illa dextera Cæsaris diadema tibi imposuit,
 non ademit. Illa manus Cæsaris regnum tibi, quod abieceras representauit. Potuit me-
 prius Cæsar odisse, si fratrem similem deprehendisset: sed cognouit & pronuntiauit
 pietatis interpretē, qui nisi Romæ fuisset, Sylæus uicerat. Illi ego hodie adiudicor, illi
 pœnas miser pendo. Memento pater, quia non uoluntarius nauigauit. Videbam mihi
 iam parari foueas insidiatorum: malui tamen me potius pater quam te periclitari. Nec
 tamen exhorresco salutis periculum, sed apud te pater doleo me quasi tuum hostem pe-
 riclitari. Periclitor tamen, si apud te & Cæsaris testimonia periclitantur. His ergo utor
 d iiii iudiciis

Responso
 Antipatri ad
 uerfus accu-
 sationem pa-
 tris

Egestas sua
 det latroci-
 nium.

Antipater
 Cæsare sug-
 patris testa-
 tur amore.

indiciis meae defensionis, Caesarem non appello quasi audiendus, sed imploro quasi ab soluendus: Quod si iudicium exercendum existimas, ecce me pater ad te ueni, post Caesarem ad te festinaui à Caesare. Utinam quidem nufquam te abiissem. Sed tu me pater nesciens periculis obiecisti iubens pergere. Praestò sum pater; nec perfunctorie de leuioribus testibus, requirendam pro salute tua ueritatem aestimo. Non prauidicent, qui possunt timere tormenta, nec qui possunt contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementorum testimonia. Venio ad te per maria & per terras nufquam aliquid passus. Paricida debui non euadere si reus essem. Absoluat me pater: apud te caelum quod non fulminauit, mare quod non demersit; terra quae non absorbit, per haec ad te tutus uenio pater: quae non solent euadere, etiam qui non sunt patrum genitum paricidae. Dathan & Abiron hyatus uorauit terram: nec tamen genitalem appetierat patrem. Absalom fugientem arboris suae ramis terra suspendit, ne ad patrem perueniret, ad quem si peruenisset, euaserat. Ego ad te ueni, & adhuc periclitor. Dauid paricidam suum quia seruare non potuit, uindicauit; ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expeto, ut eos ad tormenta uocem; lucrentur illi poenam calumniae. Vnum rogo pater ne alienis credas tormentis, de meipso aduersum me require supplicia. Suspende reum tuum, in uiscera mea pergat interrogatio ueritatis, in corpus meum atque in interora penetralia descendant fiduculae quaestionum, profluat sanguis qui solet paricidium clamare, ferantur ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: si parcis, innocentem pronuntias, si à cruciatu temperas, absoluis crimine. Non est paricida, qui simplici morte dignus putatur. Aut si ut filio parcis, & ex te genitis membris compateris, non sunt membra tua, quae sunt ministeria crudelitatis. Haec ubi locutus est, magno fletu & gemitu lamentabili finem dicendi fecit, ululatuque maximo Varum & omnes ad miserationem inflexit: solus Herodes nullis mouebatur lachrymis, atque ipse à fletu temperabat intractabilis ad ueniam, quaestioni imminens, uindicam expetens.

Caput .XLV.

Nicolaus Antipatri respondet uersutias

Successit orationi Antipatri Nicolaus regis mandato, qui astute eius responderet uersutias, & inflexos à miseratione abduceret, referendo in Antipatrum, fraternae inuidiam necis, allegando quod si quos moueret misericordia, illorum miserum deceret, qui eius perempti fraudibus ultionem requirerent: Si unum absolueret, omnis domus regia in periculum deduceretur: germani, affines, parentes, ipse rex cuius salutem non pepercisset. Itaque conuersus ad oratoris uersutias, uelut * narratione miserationis, epilogo quodam excitabat ab inferis peremptorum animas, qui miserabili quaestione replerent subsellia, insontes se oppetisse, subornatis grauioribus testibus, compositis epistolis, fraudulentis sermonibus circumuenrum patrem, credidisse filio, quem non putaret de fratribus posse metiri. Offert nunc supplicia sua, qui fratrum tormentis non credidisset, quos onustos uinculis obligauerit, ne cognitioni interessent, in absentes latam sententiam cum longe positi essent necatos, ne eorum pater miseretur. Nullum itaque reliquum futurum si iste euaderet, doctus uenena paricidalia suorum uisceribus infundere, mutare mentes hominum, qui etiam Pheroram semper amantissimum Herodis, in necem eius paricidio funesto exuscitauerit. Ad haec cum plurima alia excitandae commotionis gratia Nicolaus addidisset: ubi sermonem absoluit, interrogatus à Varo est Antipater si respondere uellet: Nihil aliud retulit, nisi (deus testis est) quia nihil laesi. Tum Varus uenenum proferri, atque id dari iussit uni de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo epotato, statim mortuus est. De quo relatum ad Caesarem est, & in uincula Antipater imperio patris inducitur: nec tamen ab insidiis uacuum erat. Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabar directis epistolis, quas Salomes nomine Antipatri composuerat, plenis in regem contumeliarum, atque ad Agmen ancillam Iuliae quae uxor Caesaris erat, per Anriphili seruulum perferri iusserat, quas Agmes sibi redditas regi transmitteret, ac penè in mulieris perniciem fraus conualuerat, ni reperta esset epistola Agmes ad Antipatrum, quae dolum prodidit scripta in hunc modum: Sicut uoluisti, patri tuo scripsi, & epistolas illas direxi; nec dubito regem in periculum sororis insurrecturum, Tu uicem restitue optato

... effectus potius.
... detur ante com
... egritudo
... filius hae
... cum ipsos q
... mille talenta,
... quinquaginta con
... procedebat in de
... lenectus suis in
... grauarat
... uulner
... immedicabilis
... quosq
... legem temp
... doctorib
... legis iniur
... liceret, ne
... quod uelle
... acceleraret: tan
... paterni ri
... oportere, cur
... auream aquil
... regem perducti:
... legi
... perici
... ritu pati
... constan
... in conuent
... acculare corpit
... tamen cum
... deprecabar
... perturbare
... aucta & gr
... Feb
... interioru
... abscondita
... suspicia pern
... reposcere
... Petite
... plerisque m
... laxato
... nec sensus m
... ubi
... ipsi quo
... sibi populi
... quosque
... temperatum
... legati
... futuram
... deposcere a
... necari iube
... eius illachry
... deplora

optato effectu potitus. His literis dephenſis rex in ſuſpicionē deductus, quod etiam Alexander pari arte compositis à fratre eſſet appetitus epiſtolis, & nimia commotione exaſperatus, ægritudinem grauem contraxit. Quo ſe uidens urgeri periculo Antipater, unum ex filiis hæredem imperii ſcripſit, prælatum Archelao & Philippo ſenioribus liberis, cum ipſos quoque Antipater dolis atque fallaciis ſuſpectos patri fecerat. Caſari legauit mille talenta, donis muneribusque additis. In uxorem & filios, libertos atque amicos quinquaginta contulit: nec Salomen ſororem munerum ſuorum expertem reliquit. Procebat in deterius ægritudo, atque accēſſu temporis exaſperabatur, quam imbecilla ſenectus ſuis incommoditatibus accerbabat quotidie. Siquidem non minus ſeptuagenario grauatam annis corpus, crebro quoque mœrore animi afflictum gerebat, tot paricidiis uulneratus, quæ aut deprehendiſſe in filiis extremæ miſeriæ erat, aut intuliſſe. Immedicabilis tamen ægritudinis feruor, quod ſuperſtes Antipater metuebatur. Contempnus quoque indies uilior, quod imagines Caſaris atque animalium ſimilitudines contra legem templo appoſitæ detrahebantur, autoribus maxime Iuda atque Matthia iuuentutis doctoribus, qui cognitis & conſpirantibus ſibi ueniſſe tempus aiebant, quo uiolata legis iniuria uindicaret. Dare poenas ſacrilegum qui putaret fas eſſe quicquid poteſtati liceret, nec religione inclinatum, ſed elatum ſuperbia in penetralibus templi faciendū quod uellet, libidinem pro iure exercuiſſet. Et quanquam uis diuinam ultionem acceleraret; tamen pulchrum uideri, ſi etiam templi ſacrati libertatem ſuam in defendendis paterni ritus obſeruationibus approbarent; nec periculi metu quenquam reuocari oportere, cum iam mori pro lege patria inſigne immortalitatis ſit. Primi que adorſi auream aquilam ſupra faſtigium portæ affixam detrahere comprehenſi, atque ad regem perducti; cum interrogarentur cui obediētes tantum facinus adorſi forent, reſponderunt, legi paternæ. Iterum quærenti quo freti latiores adēſſent, cum ad mortis uocarentur periculum, reſponderunt; Pietatis & deuotionis præmiis, quorum remuneratio pro ritu patrio mortem expetentibus perſolueretur. Nec diutius ferre potuit reſponſionis conſtantiam, ſed indignatione ſuper ægritudinem facta, ut infirmitatem uinceret in conuentum populi proceſſit, ibique tanquam ſacrilegii reos ad plebem deſcendens accuſare cœpit, quod maiora de factis talibus ſuſpectarentur. Quæ etiam ſi non præbarentur, tamen cuncti ſibi quiſque metuentes autorum qui comprehenſi forent, luenda ſupplicia deprecabantur. Nec pergendum in cæteros, ne quæſtio plures atque alienos & innoxios perturbaret; rogatus itaque in præſentes ſeniam tulit, ut uiui exurerent: unde incommo ditas aucta & grauioris ægritudinis uis, diuerſis totum corpus eius paſſionibus deſperſebatur. Febris erat uehemens, prurigo intolerabilis, continui ac ſine ulla intermiſſione interiorum dolores uiſcerum, colo medius uexabatur, hydrope grauabantur ueſtigia, abſcondita corporis ſcatebant uermibus ſparſi, motius corporis anhelitus grauis, & ſuſpiria pernicioſa res, indicio erat quod iniuſti paricidii & ſacrilegæ damnationis poena reſpiceretur. Non cedebat tamen animo, & uiuendi cupiditate paſſionibus reluctabatur. Petit trans Iordanem calores aquæ calidæ, ſed nihil profuerant. Asphaltis lacus plerisque medicabilis ſine ullo profectu agrum tenebat. Vbi dum oleo plurimo foueretur, laxato reſolutus corpore morientium ſpecie oculos inuertit, & uox deſecerat, nec ſenſus manebant; ſed excitatus ſtrepitu conclamantium reſumpſit, & ad ſua regredi cupiens: ubi ad regionem loci qui appellabatur Hiericho aduenit, atro felle exagitatus, & ipſi quodammo do morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiæ ſibi populi mitterentur. Namque ex omni Iudæa congregari iam dudum præcipiens quoſque nobiliores, ut ex ſingulis uicis in unum conuenirent: ubi imperio obtemperatum eſt, claudi eos intra hippodromum iuſſit, & accerſita Salome atque eius Alexa uiro, legatum ſanguinis mandauit, aſſerens lætitiæ populis gentis Iudææ ſuam mortem futuram, & ideo commentum ſe quo præclariffime ſuum epitaphium celebraretur depoſcere a ſuis, ut cum ultimū exhalafſet ſpiritum, eos ſtatim omnes qui clauſi tenebant necari iuberet: ita ut neminem futurū in uniuerſa Iudæa atque in omni domo, cui mors eēt eius illachrymabilis, cū uniuerſis domeſticis luētus hæreditatē dereliquiſſet, qui dum ſuorum deplorant necem, iuſta regi uiderent perſolueret, atque ita publicorum lætiti-

Læ Agmea
ad Anuprū

Iudas &
Matthias iu
uentutis do-
ctores.

Pro patria
lege mori in
ſigne eſt im
mortalitatis

Ægritudinis
Herodianæ
deſcriptio.

Asphaltis
lacus medi-
cabilis.

uotoꝝ, domesticis doloribus impediret, ac ne forte scelestā imperia mandata executio destitueret, quin quagenas dragmas iussit militibus dari, ut tali sceleris imposita mercede, ferale ministeriū milites nō recusaret; cōpēfaturi executōis horrore remuneratiōis emolumento. Cedebat propē iam tantā incommoditatis suppliciiis, sed expectabat funesta responsa legationis, quæ retulit de Agme supplicium sumptum ad Herodis querelam; Antipatrum quoq; conuictum paricidii morti adiudicatū, tamē repulso patria, & regno, pater fugæ potestatem tribuere si uellet Cæsar iuberet, sententiam sceleri ferens, consilium pietati relinquens; Soluerat natura paricidii necessitatem. Nam recreatus paulisper permissa sibi puniendi ut uellet potestate, dum de genere necis tractat, distentus doloribus propere diem mortis puenire desiderauerat. Poposcit itaq; malū, pariterq; gladium, ut eo pomū solitus incidere refectionis aliquid assumeret, & paulisper sese attollens, cubitoq; adnixus leuauit dexteram cupiens sese ferire, sed occurrit Achisabus, & impediuit ictum, luctuq; tota concrepuit domus, ut obuisse Herodes foris aestimaretur. Exultauit Antipater ad sonum planctus, & a custodibus adhibitis postulauit, ut uinculis resolveret; sed prapropositus ei muneri non solum abnuuit, quod rogabat, sed etiā regi annūtiauit. Exclamans ille insultare adhuc sibi uiuētī, percussores dixit qui Antipatrum interficerēt, cæsumq; sepeliri iussit in Hyrcania, atq; iterū mutauit testamentum, regemq; Archelaum instituit seniore ex fratribus; Antipatrem tetrarchiam reliquit. Quinq; itaq; diebus Antipatro superstes defecit; triginta & septem annis, ex quo à Romanis imperitare iussus, est regno potitus; ex quo autē Antigoniū sustulit regni æmulum annos trigintaquatuor imperio exegit; utinam tam domestico usu quā publicis latus successibus. Nanq; ita oris secundæ ei res aspirauerunt, ut priuatus in regnum ascisceret, eoq; per multa usus annoꝝ curricula, quod difficile saluo potestatis usu dederet, relinquens liberis imperii successionem, quam ipse à suis non acceperat. Sed intra domū infelicissimus, quam acerbo suoꝝ sanguine & luctu repleuit, nec tñ executionē inuenit ultimæ crudelitatis, hoc uno Salome obliterante criminū suoꝝ. Ludibria superiora, q̄ eos quos pcuti rex iusserat, omnes dimisit, dicens regē pcepti feralis postea pœnituisse; reuocatisq; mandatis superioribus pcepisse ut ad sua oēs dimitterent.

Caput . XLVI.

DEin postea facta in amphitheatro militum & reliqui populū congregatione, de obitu regis indicium factum, processit Ptolemæus qui regis amicitia inter fidissimos quosq; usq; in extremū adhæserat, & anulum deferens quem defuncti digito detraxit; collaudat regē, & populū admonet tranquillitatis, aperitq; ei epistolam, qua p̄catus fidelissimos sibi milites hortabat, ut successori suo beneuolentiam exhiberent & gratiam. Et apertis etiam tabulis testamentū recitatur, Philippus Thraconidis regionis & finitimorū locoꝝ hæres nuncupatus, Tetrarches Antipas; rex Archelaus, ita tamen ut ad Cæsarem deferri anulum suum, atq; ei arbitrium & firmamentum omnium dispositionum suarū reseruent. Ac tum demū ratum esse testamentum suum si Cæsar probasset; reliqua secundum priora sua testamenta custodiri p̄cepit. Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudentium, circumuallabat ilico stipatorum ambitu, promittunt beneuolentiam, spondent fidem. Post hæc competenter atque magnifice funus curatum, omni ambitu regalium diuitiarū p̄misso ad pompæ funebriis celebritatem: lectus erat auro totus & gemmis insignitus, stratum refulgēs murice, corpus adopertum purpurea diploide, quam internectebat fibula lapidibus pretiosis coruscans, diadema adhærebat uertici, supraq; corona aurea, sceptrum in dextera, ut uiuentem putares. Præibat agmen Trachicum, Germaniq; & Galli stipatores regii militarem seruabant ordinem, pari modo succincti armis, ac si in bellum prodirent: sed oratione mœstitia plena, & dolentibus similes prosequiebantur. Reliqua manus prosequiebatur ornato solito, & cultu assueto, comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Quingenti etiam seruorū & libertorū regia domus aspergebant aromata, ut suauis odore tota fragraret uia, lectum filii regis & propinquoꝝ uis maxima circumfundeat. Sepultus est in Herodio (ut ipse mandauit) quod aberat ducentis stadiis ab eo loco in quo finem uitæ inuenit, magno obsequio, per tantum spatii deductus uniuersoꝝ, sed non omnium pari affe-

Cupiuit Herodes sese suo ferire gladio.

Denece Antipatri Herodis filij.

Herodes qui q̄ diebꝯ Antipatro superstes defecit.

Ptolemæus Herodis fidelis simꝯ amicꝯ.

Milites Archelao plaudent.

Pompa funebriis Herodis

Alis quinquaginta. Herodes sepultꝯ in Herodio.

reges imperantent, illis ad sua remissio rapaciorē. Super illis ad seruitutis uideret; miserē herodis uideret; superior, si usurperet. Imperit regnum, in Roma assilite Antipatrum; ubi de regem in templo Apollinis eēt cognitioni dandis ualidius proterendē. cum us regē exercuisset. Quiritu praesumpter circumfusam, stipant tunc, quod Cæsaris sed etiam pro iuranti, quod ipse uel a pressisse satis p̄prietate ac perpenitē. quis soluto iam dicitauerit nō que p̄p̄nuntiasse, q̄d nō in suoꝝ cōscius fore sperando quæ in petitiōe p̄batū illum Regem etiam ambitus pecunia uis: hic uero nō pecuniam, despectā, spernū dare atq; eripere: eē cū regnare leuopē fessis rebus &

ri affectu: Metus enim officium, non uotum extorserat, dolor intra se saltem liberam habebat sententiam. Hunc finem habuit Herodes.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER SECVNDVS.

Caput .I.

EPVLTO HERODE LIBERA, ut in defunctos solent, iudicia populi depromebantur: grauem fuisse illum & intolerabilem, iniusta imperia in ciues exercuisse, tyrannum non regem suorum, paricidam domesticum, expilatorem publicum, nemini quicquam dereliquisse, tributis exhausta omnia, locupletatos alienigenas, ludæos exinanitos, qui templo hostem induxerit, sacra omnia sacrilegio contaminarit: beatos qui defecissent cum tormenta uiuentibus non deessent: plura malorum ludæa, post depulsam captiuitatem, in paucis annis sub Herodis imperio pertulisse, quàm in ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit, cum sibi Babyloniorum reges imperitarent, sub illis tolerabiliora exilia, quàm sub Herode domesticum domiciliu: ab illis ad sua remissos, ab hoc fugatos: immitiorem Dario, Artaxerxe superbiorem, Medis rapaciore. Superasse finem malorum, ut si sibi exire liceret exilio, ibi diè clauderet: sed accessisse ad seruitutis miseriam Archelaum spontaneum successorem, quod & Herodes referret, & noua adderet: miserum hoc in regnis esse quod dominus eligeret: miserius quod inuitis, imponeret. Solacium seruitutis uideri, si ipsi sibi dominum eligant: eo quod fiat benignior, si deferat imperium: superbius, si usurpet. Longe itaque Archelaum Herode intolerabiliorem futurum, cum iste assumperit regnum, ille acceperit. Ea non solum crebro in ludæa conferebant: uerum etiam Romæ assistente Archelao, perorantibus accusatoribus in os obiecta apud Cæsarem senatumque: ubi de regno Archelai confirmando abrogandoque diu decertatum. Denique cum in templo Apollinis, quod Cæsar condiderat, multisque ornatus uenustat, locus esset cognitioni datus, Salomes filius Antipatri, illa quæ supra diximus, & multa alia dicendi ualidius prosequeretur: mirari se quod Archelaus quasi petendum à Cæsare regnum prætenderet, cum usurpatione temeraria iam dudum intra ludæam inconsulto Cæsare regem exercuisset. Quid enim sella aurea, allatumque diadema, nisi regni foret insignia? Quo spiritu præsumperit sedere super thronum regium: de sublimi solio salutare plebem circumfusam, stipantibus armis militaribus, more quodam & usu imperatorum promi diadema, quod Cæsaris iudicio referuari oportuerat: non solum potestate Romani imperii, sed etiam pro iure testamenti? Herodem enim nec præripere potuisse Cæsari uel senatui, quod ipse uel à senatu accepisset, uel à Cæsare recepisset, & superiore testamento expressisse satis propria indicium uoluntatis, quo Antipam succedere sibi in regnum sensu integro ac perpenso consilio declarauerit, & postremo omnia Cæsaris iudicio referuasse, quod quis soluto iam corpe anxius summo periculo, nec ullius iam sensus aut consilii capax, dictauerit non quod arbitrabatur, sed quod ingerebatur. Præceptorem igitur imperii de se ipso pronuntiasse, quod non mereret tuo Cæsare iudicio in regnum substitui. Nam si merito suorum conscius foret, petere potius quam usurpare maturauisset. Non petendo autem sed usurpando quæ in petitione consisteret etiam in pecuniariis (negociis, nedum diuitiarum. Denique Fabatū illum Romanæ rei moderatorē & intimū Cæsaris tibi cepi, & à Sylæo ingenti ambitu pecunia, ut impugneret) præiudicare solere, ut posterius litigatores cadat causa: hic uero non pecuniarum quæstus in crimine uocari, sed imperium Romani uiolatum ius, reuerentiam, respectum, spretam præterit, indignum æstimatum Romanæ curiæ senatumque soleret regnum dare atque eripere, & cum Cæsare uetustam conferendi imperii seruaret prærogatiuam. Quid factum esse cum regnare legitime cepisset, quod ante regnum insolentissimum necasset plurimos: quia opere fessis rebus & tributorum alleuamentum poposcerant, remedium postulantis bellum

Libera in de
functū He-
rodē uulgi
iudicia,

Aduersus Ar-
chelaum mul-
ta cogerunt.

Alii codices
Antipatri.

Hæc quæ pa-
rentesi in-
clusa uides, in
scriptis codi-
cibus non ha-
bentur